

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

**«ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЇ В ЛІТЕРАТУРІ *YOUNG ADULT* (НА
ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ДЖ. СТРОНГА)»**

Виконала: студентка II курсу
групи ФЛ-23-1мз
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041
Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Фідик Анастасія Олегівна

Керівник к.ф.н., доц. Рождественська І.Є.
Рецензент к.ф.н., доц. Жарко С.Ю.

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри

(підпис)

Дніпро – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин

Кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ФІДИК АНАСТАСІЇ ОЛЕГІВНИ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Особливості номінації в літературі *young adult* (на прикладі творчості Дж.Стронга)»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) к.ф.н., доцент Рождественська Ірина Євгенівна,

затверджені наказом УМСФ від «__» _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): автореферати дисертацій, статті, монографії, підручники, енциклопедії, навчальні посібники, матеріали періодичних видань, Інтернет-ресурси за темою дипломної роботи.; англomовні повісті «Гармидер у школі», «Ракета на чотирьох лапах», теоретичні засади теорії номінації, первинна та вторинна номінація, номінація персонажів, жанрова специфіка літератури *young adult*.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) дослідити номінації персонажів в повістях Дж. Стронга; 3) виявити вплив номінацій на розвиток сюжету та ідентичність персонажів; 4) проаналізувати українські переклади повістей

---

5. Консультант розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Рождественська І.Є., к.ф.н., доц.	06.09.2024	06.09.2024
Розділ 1	Рождественська І.Є., к.ф.н., доц.	02.10.2024	02.10.2024
Розділ 2	Рождественська І.Є., к.ф.н., доц.	01.11.2024	01.11.2024
Висновки	Рождественська І.Є., к.ф.н., доц.	03.12.2024	03.12.2024

6. Дата видачі завдання 06.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження їх аналіз	серпень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	серпень 2024	виконано
3.	Написання вступу	вересень 2024	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	жовтень 2024	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2024	виконано
7.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2025	виконано
8.	Захист	січень 2025	виконано

Магістрант

_____ (підпис)

А. О. Фідик

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

І. Є. Рождественська

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота – 112 стор., 67 джерел, 1 додаток.

Об'єкт дослідження: номінація як явище, вивчення в лінгвістиці (первинна і вторинна), застосування в літературознавчих студіях.

Мета роботи: аналіз номінацій персонажів, зокрема через вивчення залежності вибору номінацій від точки зору персонажів, впливу сюжету, подій та конфліктів на їх формування і зміну.

Теоретико-методологічні засади: теорії та концепції номінації в лінгвістиці та літературознавстві, аналіз особливостей літератури *young adult* як жанру, дослідження номінацій персонажів, вплив культурного контексту на вибір номінацій.

Отримані результати: у роботі проаналізовано основні теоретичні засади номінації персонажів у літературі *young adult*, визначено ключові особливості вибору номінацій, такі як їх залежність від контексту, точок зору персонажів та сюжетних подій. Дослідження виявило, що номінації відіграють важливу роль у формуванні ідентичності персонажів, розкритті їхнього внутрішнього світу та соціальних взаємодій. Обґрунтовано роль номінацій як засобу комунікації між автором, персонажами та читачем. Вивчено стилістичні особливості перекладу.

Ключові слова: *номінація, система номінацій, персонаж, система персонажів, література young adult, цикл.*

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of character nomination in young adult literature as a central element in Jeremy Strong's novels.

The object of the work can be defined as the characters in Jeremy Strong's novels.

The main aim of the paper consists in analyzing character nominations, focusing on their dependence on the characters' perspectives, the influence of plot events, and conflicts on their formation and transformation. It determined the accomplishment of such objectives as:

- conducting a theoretical analysis of nomination in linguistics and literary studies, with particular attention to its application in young adult literature;
- exploring the factors influencing the choice of character nominations, including context, narrative perspective, and plot development;
- analyzing the role of nominations in shaping character identity and their communication function within the text;
- studying translation transformations of character nominations into Ukrainian and their influence on reader perception.

The definition of «nomination» is thoroughly examined in the work, with particular attention to its role in young adult literature. The study addresses the challenges of analyzing character nominations in Jeremy Strong's novels, such as the dependence of nominations on context, plot events, and narrative perspectives. The research includes a detailed examination of the following works by Jeremy Strong: «*Pandemonium at School*» and «*The Hundred-Mile-an-Hour Dog*».

The scientific novelty of the presented research lies in the comprehensive analysis of character nominations in young adult literature and their translation, focusing on cultural and contextual influences, thus contributing to the fields of linguistics and translation studies.

Key-words: *nomination, system of nominations, character, system of characters, young adult literature, cycle.*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРСОНАЖ ЯК СИСТЕМА НОМІНАЦІЙ	10
1.1 Поняття «номінація» в лінгвістиці й використання його в літературознавстві. Номінації персонажа як інструмент розкриття особистості.....	10
1.2 Особливості номінацій персонажа в літературі <i>young adult</i>	28
РОЗДІЛ 2. ПЕРСОНАЖ ТВОРІВ ЛІТЕРАТУРИ <i>YOUNG ADULT</i> У ДЗЕРКАЛІ НОМІНАЦІЙ («ГАРМИДЕР У ШКОЛІ», «РАКЕТА НА ЧОТИРЬОХ ЛАПАХ» ДЖ. СТРОНГА)	43
2.1 Аналіз номінацій персонажів як засобу вираження ідентичності у творах Дж. Стронга.....	43
2.2 Супергерой як архетип у творчості Дж. Стронга	71
РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ НОМІНАЦІЙ ПЕРСОНАЖІВ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ТВОРІВ ДЖ. СТРОНГА	83
3.1. Способи відтворення власних імен.....	83
3.2. Номінації персонажів у перекладі: функція, значення та доречність..	89
ВИСНОВКИ	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТОК А	111

ВСТУП

Джеремі Стронг – британський письменник, який здобув популярність завдяки своїм книгам для дітей і підлітків. Народився в Лондоні в 1949 році. Перш ніж знайти своє покликання, він працював пекарем, а згодом – учителем початкової школи. Саме досвід спілкування з дітьми надихнув Стронга на написання книг. Закінчивши Йоркський університет, він повністю присвятив себе письменництву. Бібліографія Стронга налічує понад 90 книг, які полюбили читачі в усьому світі.

Успіх Джеремі Стронга можна пояснити його здатністю створювати гумористичні та динамічні твори, що відповідають інтересам підліткової аудиторії. Стронг майстерно зображує буденні проблеми молоді, такі як шкільні конфлікти, стосунки з друзями та батьками, що робить його книги близькими для читачів. Його персонажі дуже колоритні і незабутні. Вони можуть бути дуже різними за характером і соціальним статусом, але кожен з них має певну унікальність, яка дозволяє читачеві впізнати себе. Книги Стронга торкаються універсальних тем, які знайомі багатьом дітям і підліткам по всьому світу. Це сприяє їх перекладу та популяризації в різних країнах. Стронг успішно поєднує гумор із соціальними темами, що дозволяє йому зберігати актуальність серед молодих читачів. В Україні його книги популярні серед школярів, зокрема серед молодшої та середньої вікової групи. Його найвідоміші твори включають цикли повістей «Ракета на чотирьох лапах» (*The Hundred-Mile-an-Hour Dog*) (Львів: Видавництво Старого Лева, 2005), переклад Віктора Морозова («Ракета на чотирьох лапах» (*The Hundred-Mile-an-Hour Dog*), «Ракета на чотирьох лапах повертається» (*Return of the Hundred-Mile-an-Hour Dog*), «Нові пригоди ракети на чотирьох лапах» (*Christmas Chaos for the Hundred-Mile-An-Hour Dog*), «Розшукується Ракета на чотирьох лапах!» (*Wanted! The Hundred Mile An Hour*

Dog), «Викрадення! Гаряче літо Ракети на чотирьох лапах» (*Kidnapped: The Hundred-Mile-An-Hour-Dog's Sizzling Summer*), «Ракета на чотирьох лапах під прикриттям» (*The Hundred-Mile-an-Hour Dog: Master of Disguise*)); «Мій тато і зелений алігатор» (*My Dad's Got an Alligator*) (2006), переклад Ореста Стадника («Мій тато і зелений алігатор» (*My Dad's Got an Alligator*), «Велика втеча моєї бабці» (*My Granny's Great Escape*), «Моя мама збирається вибухнути!» (*My Mum's Going to Explode*)); дилогія «Гармидер у школі» (*Pandemonium at School*) (Львів: Видавництво Старого Лева, 2007), переклад Андрія Поритка («Гармидер у школі» (*Pandemonium at School*), «Гармидер серед піратів» (*Pirate Pandemonium*)); та інші гумористичні повісті, які здобули популярність у всьому світі.

Твори Джеремі Стронга відносяться до жанру *young adult*, який включає в себе книги, орієнтовані на підліткову аудиторію, але можуть бути також цікаві й дорослим. Цей жанр характеризується наявністю актуальних для підлітків тем, таких як дружба, кохання, соціальні відносини, проблеми самоідентифікації та адаптації в суспільстві. Часто ці твори також включають гумор і пригодницькі елементи, що робить їх більш привабливими для молодшої аудиторії.

Цикл – це низка творів, об'єднаних спільною або близькою тематикою, створених одним автором чи групою авторів. Основою, яка пов'язує ці твори, можуть бути не лише тема, а й жанр, місце і час подій, персонажі, форма чи художній стиль. Завдяки композиційній цілісності та єдності стильового вирішення, такі твори сприймаються як єдиний художній твір, що має додаткову естетичну цінність [Шевченківська енциклопедія 2015, с. 693-696].

Цикли дозволяють глибше розкрити характери персонажів, їхні внутрішні зміни та розвиток, а також дають можливість досліджувати певну проблему через кілька книг. У творах Джеремі Стронга цикли виконують функцію не лише для поглибленого розвитку персонажів, але й для розкриття соціальних і психологічних аспектів, що характерні для підлітків. Окрім того, вони мають на

меті викликати сміх і забезпечити легкість сприйняття завдяки гумористичному стилю, що робить їх частиною так званого «читання для реготання».

В Україні творчість Джеремі Стронга поки що є недостатньо дослідженою в науковому контексті. Однак деякі роботи вже містять розгляд його книжок, зокрема у контексті літератури для дітей і підлітків. Вітчизняні літературознавці та перекладачі зазвичай звертаються до творчості Стронга в аспектах жанрових особливостей та мовної специфіки. А. Ткаченко та Г. Таловиря досліджували гумористичний стиль та особливості творів Джеремі Стронга, які роблять його книги популярними серед дітей [Ткаченко, Таловиря 2022]. О. Рудько проаналізувала гумористичні прийоми у творах Джеремі Стронга, зокрема ситуації-алогізми, парадокси, гіперболи та їх роль у створенні комічного ефекту [Рудько 2014]. Такий підхід до аналізу творчості Стронга залишає невирішене питання щодо того, яким чином номінації персонажів можуть сприяти формуванню їхніх внутрішніх конфліктів, а також як вони допомагають в передачі основних тем та ідей творів.

Детальним дослідженням номінацій займалися Л. Азарова, Г. Бичек, О. Вовк, К. Головенко, Ж. Дворжакова, Н. Дьячок, Є. Карпіловська, Г. Лепко, Д. Нільсен, А. Сорочан, О.Тараненко. Проте у їхніх наукових працях не було зосереджено увагу на номінації як засобі вираження ідентичності персонажів, що є важливим інструментом у літературі для дітей і підлітків, адже вона впливає на сприйняття персонажа читачем, дозволяючи йому глибше зануритися в соціальний контекст і психологічні аспекти.

Аналіз номінацій у творчості Джеремі Стронга дозволить розкрити не лише мовні та стилістичні особливості його творів, але й з'ясувати, як номінації допомагають у формуванні ідентичності героїв у соціальних контекстах, а також як ці номінації відображають психологічні конфлікти та взаємодії персонажів. Це дослідження дасть змогу краще зрозуміти особливості побудови персонажів у

літературі для молоді, що, у свою чергу, має важливе значення для розвитку жанру в українському контексті.

Для дослідження обрані дві повісті Джеремі Стронга – «Гармидер у школі» та «Ракета на чотирьох лапах». Хоча вони належать до різних циклів, їх об'єднує одна спільна тема – розвиток персонажів через взаємодію з іншими та їхній шлях до самоусвідомлення. Вибір саме цих творів для дослідження обумовлений їх жанровим змістом (обидві повісті – це пригодницькі повісті для дітей, натомість серія повістей «Ракета на чотирьох лапах» має жанрові ознаки повісті про дітей, дилогія про міс Гармидер – твір «з подвійною адресацією» [Винник 2011, с. 198], розрахований і на молодшого, і на старшого читача), а також можливістю порівняти, як у різних циклах автор використовує номінації для формування ідентичності персонажів.

Крім того, ці книги представляють різні аспекти творчості Стронга: перша фокусується на шкільному житті, де велике значення має взаємодія між дітьми, а друга – на пригодах домашнього улюбленця, що стає героєм завдяки своїм особливостям. Така різниця дозволяє дослідити, як одна і та сама концепція номінацій може змінюватися в залежності від контексту, в якому вона застосовується.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибшого осмислення ролі номінацій як засобу вираження ідентичності персонажів у літературі для молоді. Вивчення номінацій дозволить розкрити важливі деталі про те, як автори формують ідентичність персонажів та як це впливає на сприйняття твору аудиторією.

Наукова новизна дослідження полягає в аналізі змін номінацій персонажів у повістях Джеремі Стронга, що дозволяє глибше зрозуміти механізми формування їхньої ідентичності та взаємодії в контексті соціальних і психологічних аспектів.

Об'єктом дослідження є номінація як явище, вивчення в лінгвістиці (первинна і вторинна), застосування в літературознавчих студіях.

Предмет дослідження є функції номінацій персонажів як інструменту вираження соціальних та психологічних аспектів їхніх взаємодій, а також особливості перекладу цих номінацій на українську мову та їхній вплив на сприйняття персонажів читачем.

Метою дослідження є аналіз номінацій персонажів як центрального елемента циклу повістей Джеремі Стронга, зокрема через вивчення залежності вибору номінацій від точки зору персонажів, впливу сюжету, подій та конфліктів на їх формування і зміну.

Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) проаналізувати поняття «номінація» в лінгвістиці та літературознавстві, зосередивши увагу на використанні номінацій персонажів як інструменту розкриття їх особистості;
- 2) дослідити, як вибір номінацій персонажів залежить від точки зору мовця;
- 3) визначити чинники, що впливають на вибір номінацій (сюжетні події, конфлікти, зустрічі) та показати зміну номінацій залежно від ситуації;
- 4) проаналізувати кількість та різноманітність номінацій, що використовуються для одного персонажа, та їх вплив на розкриття його образу;
- 5) визначити, як номінації в тексті слугують засобом комунікації між автором, персонажами та читачем;
- 6) вивчити лексико-семантичні й стилістичні прийоми, застосовані при перекладі номінацій на українську мову, та оцінити їх вплив на сприйняття персонажів українськими читачами.

Матеріалом дослідження стали цикли повістей Дж. Стронга «Гармидер у школі» та «Ракета на чотирьох лапах».

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: метод теоретичного аналізу та синтезу, описовий метод, зіставний метод, метод компаративного аналізу, метод контекстуального аналізу, діалектичний метод.

Практична значущість дослідження полягає у можливості розширення теоретичних знань про роль номінацій персонажів у літературі *young adult* та розробки навчальних матеріалів для аналізу творчості Дж. Стронга, а також для поглиблення розуміння соціальних і психологічних аспектів у процесі взаємодії персонажів.

Апробація результатів дослідження. Положення даного дослідження пройшли апробацію на II Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Наука в епоху соціокультурних змін: реалії, перспективи та цифрові трансформації» (25 жовтня 2024 р., Дніпро, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»).

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову роботу, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкта, предмету та структурування роботи.

У першому розділі розглядаються основні теоретичні аспекти номінації персонажів у літературі, зокрема розкривається поняття номінації, її функції та особливості у літературі *young adult*.

У другому розділі здійснено детальний аналіз номінацій персонажів у творах Дж. Стронга, зокрема вивчаються соціальні та психологічні аспекти взаємодії персонажів через призму їхніх номінацій.

У третьому розділі досліджується відтворення номінацій персонажів у перекладах творів Дж. Стронга українською мовою.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Додаток А містить таблицю, яка ілюструє використані перекладацькі прийоми та їхній вплив на збереження стилю автора.

Загальна кількість сторінок 112, кількість використаних джерел 67.

РОЗДІЛ 1 ПЕРСОНАЖ ЯК СИСТЕМА НОМІНАЦІЙ

1.1 Поняття «номінація» в лінгвістиці й використання його в літературознавстві. Номінації персонажа як інструмент розкриття особистості

Поняття «номінація» в мовознавстві є досить складним і багатограним. Воно охоплює широкий спектр процесів, пов'язаних з утворенням мовних одиниць, які слугують для називання і класифікації фрагментів дійсності. Термін «номінація» в сучасній лінгвістиці має досить широке тлумачення. Однак його основне значення полягає в процесі створення мовних одиниць, які слугують для позначення фрагментів дійсності та формування відповідних понять. Відповідно до визначення О. Вовка, «номінація – це творення і надання назв фрагментам дійсності» [Вовк 1993, с. 115]. Незважаючи на це, його основне значення полягає в процесі створення мовних одиниць, які слугують для позначення фрагментів дійсності і формування відповідних понять. Номінація передбачає активний вибір мовцем лексичних засобів, що відповідають його комунікативним завданням і відображають його індивідуальні мовні особливості.

Номінація – це фундаментальний процес у мовознавстві, який полягає у присвоєнні імен предметам, явищам, поняттям тощо. Це не просто надання назви, а складний механізм, що відображає наше сприйняття світу та культуру. У літературі номінація набуває особливого значення, оскільки слугує не лише засобом ідентифікації, а й потужним інструментом створення образів, передачі авторського задуму та взаємодії з читачем.

З точки зору лінгвістики, номінація є фундаментальним механізмом мовної комунікації. Основна мета номінації – дати можливість мовцям комунікувати, позначати навколишню дійсність і передавати знання. Номінація розглядається як одна з основних функцій мови, тісно пов'язана з пізнавальною діяльністю

людини. Засоби номінації відображають результати узагальнення індивідуальних вражень про навколишній світ. У випадку, коли словниковий запас мови не задовольняє комунікативні потреби мовця, він вдається до словотворення або синтаксичних конструкцій для створення нових номінативних одиниць [Шутак 2014, с. 69].

Термін «номінація» походить від латинського слова «*nominatio*», що означає «найменування» або «називання». О. Тараненко у статті «Номінація», уміщеній в «Енциклопедії української мови», узагальнюючи, визначає номінацію як: «1) творення і надання назв (та інших мовних позначень) пізнаним і вичленуваним фрагментам дійсності, тобто встановлення відношень позначального і позначуваного між певною мов. одиницею і відповідним предметом (явищем, ознакою і т. ін.); 2) результат цього процесу, тобто сама назва; 3) називання як використання вже готових найменувань у процесі мовленнєвих актів» [Українська мова: Енциклопедія 2004, с. 417].

Проблеми номінації продовжують перебувати у фокусі уваги вчених, які активно досліджують це явище у своїх статтях, монографіях та дисертаційних дослідженнях. Зокрема, сучасні науковці висвітлюють різноманітні підходи до розуміння та класифікації номінації. Зазначимо основні аспекти.

К. Іваненко у своїй статті пропонує детальний аналіз різних підходів до розуміння номінації та визначає її як «утворення мовних одиниць, що слугують для назви й вичленовування фрагментів дійсності й відповідних понять про них у формі слів, словосполучень, фразеологізмів, речень» [Іваненко 2014. с. 124]. Цей процес тісно пов'язаний з когнітивними процесами категоризації, тобто з угрупованням об'єктів за спільними ознаками. Однак категоризація та номінація не є нейтральними процесами. Вони значною мірою залежать від культурних, історичних та соціальних факторів. Таким чином, номінація – це не просто фіксація об'єктивної реальності, а й відображення культурних кодів, цінностей та уявлень певної спільноти.

За визначенням О. Селіванової, номінація є процесом концептуалізації, під час якого відбувається «пов'язування певної мовної одиниці (слова, виразу) з певним концептом або категорією у свідомості носіїв мови». Таким чином, номінація розглядається як когнітивний механізм, що дозволяє мовцям структурувати і осмислювати навколишню дійсність [Селіванова 2008. с. 50-70].

В. Зайцева акцентує увагу на тому, що номінація не завжди передбачає пряме називання денотата. Часто в процесі номінації відбувається семантичне звуження, коли замість повної характеристики об'єкта вказується лише на одну з його ознак. Це свідчить про те, що номінація є складним процесом, який не обмежується лише функцією ідентифікації.

Номінація є одночасно результатом і процесом формування мовних одиниць, які слугують для позначення предметів, явищ і понять. Створення номінативної одиниці передбачає вибір мовного знака та його пов'язання з певним поняттям. За В. Зайцевою, наявність чіткого поняття, що охоплює основні ознаки предмета, є необхідною умовою для успішної номінації. Значення слова складається з двох частин: денотата (предмета, який позначається) і сигніфіката (поняття, пов'язаного з цим предметом). Таким чином, номінація – це процес фіксації в мові абстрактних понять, які відображають реальний світ [Зайцева 2009. с. 15].

Номіналізація вивчає, як у тексті з'являються назви і як вони пов'язані з тим, що вони позначають. Номіналізація досліджує, як функціонують імена в тексті, розкриваючи механізми інтертекстуальності та паратекстуальності. Вона дозволяє виявити прекодекстри, які лежать в основі тексту і пов'язують його з іншими текстовими утвореннями [Літературознавча енциклопедія 2007, с. 134].

У сучасній лінгвістиці процес номінації – тобто процес найменування об'єктів, явищ чи концептів – розглядається з двох основних підходів: семасіологічного та ономасіологічного.

Семасіологічний підхід орієнтується на вивчення значень вже існуючих

мовних одиниць. Цей підхід досліджує, як певне слово або вираз набуває конкретного значення в мовленні, яким чином змінюється його значення у процесі використання, а також які семантичні зміни можуть відбуватися з часом.

З точки зору семасіології, процес номінації полягає в дослідженні того, як значення слова співвідноситься з різними об'єктами чи явищами в реальності. Тут важливим є розуміння, що одне й те саме слово може позначати різні об'єкти або концепти залежно від контексту, в якому воно використовується. Таким чином, семасіологічний підхід концентрується на зворотному зв'язку між словами та їх значеннями: як значення відображаються через уже існуючі мовні засоби і як ці значення можуть еволюціонувати в мовній практиці.

Ономасіологічний підхід розглядає процес номінації з точки зору вибору мовних засобів для називання конкретного об'єкта, явища або концепту. Ономасіологія вивчає, які слова або вирази використовуються для позначення того чи іншого явища і чому саме ці слова обираються в мовленні. Основна увага приділяється механізмам і принципам створення нових назв або значень, а також особливостям вибору мовних засобів для позначення нових реалій.

У межах ономасіологічного підходу аналізується процес виникнення нових номінацій, зокрема, які мовні засоби використовуються для цього (метафори, метонімії, епітети тощо) і як саме формується нове значення в мовній системі. Цей підхід дозволяє зрозуміти, як носії мови обирають певні лексичні одиниці для позначення конкретних понять чи об'єктів і як ці процеси змінюються під впливом культурних, соціальних і когнітивних факторів [Микитенко 2018, с. 30-32].

Підсумовуючи наведену вище інформацію, ми можемо дійти висновку, що номінація є багатогранним процесом, який поєднує когнітивний, мовний і культурний аспекти. Найкраще дане визначення відображене О. Селівановою, яка трактує номінацію як процес концептуалізації, що відбувається через зв'язування мовної одиниці з концептом або категорією у свідомості носіїв мови

[Селіванова 2008. с. 50-70]. Цей підхід дозволяє врахувати динамічність і багатовимірність номінаційного процесу, зокрема їхній зв'язок із когнітивними та соціокультурними чинниками. Ономазіологічний підхід, у свою чергу, акцентує увагу на процесі вибору мовних засобів для позначення, що дає змогу аналізувати, як автор конструює номінації залежно від мети та контексту [Микитенко 2018, с. 30–32].

Така концепція відображає сутність номінації не лише як механізму найменування, а й як засобу пізнання і передачі культури. У літературознавчому контексті це підкреслює роль номінації у створенні образів, розкритті ідентичності персонажів та передачі авторського задуму. Вона дозволяє дослідити, як культурні, історичні та соціальні фактори впливають на вибір мовних засобів для найменування об'єктів. Окрім того, ця концепція узгоджується з когнітивними підходами до мовознавства, які розглядають номінацію як інтегральний механізм, що поєднує індивідуальне мовне сприйняття і колективний досвід.

Застосування цих підходів до аналізу літературних текстів дозволяє глибше зрозуміти, як номінації персонажів відображають їхню ідентичність, впливають на розвиток сюжету і створюють зв'язок між автором, персонажами та читачем. Вибір саме цього методологічного підходу обумовлений його релевантністю для вивчення літератури *young adult*, де ідентичність героїв формується через номінації, які є ключовим елементом структури тексту.

Існує багато різних підходів до класифікації номінацій: «пряма» і «непряма», «первинна» і «вторинна», «автономна» і «неавтономна» [Шутак 2015, с. 125-127], «синтаксична та семантична транспозиція», «неологізм-значення», «неосемантизм» [Карпіловська 2010, с. 28-29]; «лексична», «пропозитивна» та «дискурсивна» [Азарова, Лепко 2010, с. 86] тощо. У цій роботі ми розглянемо поділ номінацій на «автономну» і «неавтономну», «первинну» і «вторинну».

Автономна номінація – це вторинні значення слів, які мають самостійну

номінативну функцію та позначають певний фрагмент об'єктивної реальності. Нові назви виникають завдяки автономній номінації шляхом прямого відображення характеристик об'єкта дійсності. Це створення вторинного значення слова, що виконує самостійну номінативну функцію і позначає будь-який елемент об'єктивної реальності, його ознаку або дію, незалежно, на основі одного найменування. Цей тип номінації може функціонувати самостійно, не потребуючи контексту для свого розуміння. Автономні номінації мають власне значення, яке зрозуміле без додаткових пояснень. Це переважно імена власні або загальні назви, які позначають конкретні предмети, явища або поняття [Шутак 2015, с. 125].

Отже, автономна номінація – це коли одне слово набуває нового значення і стає назвою для чогось іншого. Це відбувається, коли ми бачимо в об'єкті якісь особливі риси і даємо йому нове ім'я, пов'язане з цими рисами. Наприклад, слово «яблуко» може означати не лише плід, а й колір, форму або навіть компанію. Така номінація є менш поширеною, ніж коли нове значення слова залежить від контексту.

Неавтономна номінація – новий мовний зміст завжди пов'язується зі своїм означуванням опосередковано, через семантично опорне для цієї комбінації найменування. Це номінація, яка потребує контексту для свого повного розуміння. Вона є залежною від ситуації, контексту або інших елементів тексту, які надають їй необхідного значення. Тобто, одне і те ж слово може мати різні значення залежно від того, в якому реченні воно вживається. Неавтономні номінації можуть включати метафори, ідіоми, узагальнюючі поняття, деякі прізвиська тощо.

Неавтономна номінація – це процес, під час якого слова набувають нових значень завдяки порівнянню з іншими предметами або явищами. Цей процес базується на асоціативних зв'язках між різними поняттями. Основу неавтономної номінації становлять різноманітні мовні прийоми, які дозволяють переносити

значення з одного слова на інше. Це можуть бути метафори (порівняння різних предметів за якимись спільними ознаками), метонімії (заміна одного поняття іншим, тісно пов'язаним з ним), та інші. Завдяки цим прийомам слова набувають нових, образних значень [Шутак 2015, с. 126-127].

Отже, неавтономна номінація передбачає, що нове значення слова виникає лише в поєднанні з іншими словами. Це відбувається через перенесення ознак одного предмета на інший за допомогою асоціацій. Наприклад, у словосполученні «золоті руки» слово «золоті» переносить ознаку цінності та майстерності на руки людини. Такі значення називаються неавтономними, оскільки вони не можуть існувати окремо від інших слів і потребують контексту для розуміння.

Первинна номінація – це процес, під час якого вперше присвоюється назва новому предмету, явищу або поняттю, яке раніше не мало мовного позначення. Це найпростіша форма номінації, де значення слова є буквральним і не має додаткових значеннєвих нашарувань. Основна функція первинної номінації полягає в ідентифікації та позначенні об'єкта або явища реального світу.

Отже, первинна номінація є фундаментальним процесом, який лежить в основі формування лексичного складу мови. Вона пов'язана з встановленням семантичних відношень між новими і вже існуючими поняттями. Первинна номінація відображає пряме, безпосереднє сприйняття дійсності і є основою для подальшого розвитку мовної системи [Головенко 2012, с. 137].

Вторинна номінація – це процес утворення нових слів на основі вже існуючих. Цей процес є більш складним і різноманітним, ніж первинна номінація. Вторинна номінація – це лінгвістичний процес, який відображає як соціальний, так і індивідуальний досвід людини. Вона полягає у використанні вже існуючих мовних одиниць у новому значенні на основі асоціативних зв'язків [Приблуда 2022, с. 94].

Наприклад, Н. Дьячок вважає, що в основі вторинної номінації лежить

асоціативний механізм. Творення нових номенів відбувається через встановлення асоціативних зв'язків між ознаками вже існуючих лексем і ознаками нового позначуваного об'єкта. Цей процес передбачає переосмислення семантики базового слова і поширення її на новий контекст. Тобто ми поєднуємо різні поняття за схожими ознаками. Коли ми хочемо назвати щось нове, ми шукаємо в мові слово, яке вже описує схожий предмет або явище. Потім ми переносимо значення цього слова на новий предмет, підкреслюючи спільні між ними риси [Дьячок 2023, с. 28-29].

Вторинна номінація – це різноманітний процес, який включає в себе кілька способів творення нових слів. До них належать:

1. Словотворення, коли ми додаємо до слова префікси чи суфікси, або ж з'єднуємо кілька слів в одне. Наприклад, «надлюдина» (префіксація), «телефон» (складання).

2. Морфемно-семантична дивергенція, коли одне слово починає позначати ще й щось інше, зазвичай за схожими ознаками. Наприклад, «стіл» не тільки меблі, а й місце для обговорень.

3. Синтаксична транспозиція, за якої змінюється синтаксична функція слова без зміни його лексичного значення. Наприклад, «бігти» (дієслово) і «біг» (іменник).

4. Семантична транспозиція та семантична деривація, коли значення слова розширюється або звужується, тобто зміна основного значення слова без зміни його форми. Наприклад, «миша» – це не лише тварина, а й комп'ютерна мишка [Шутак 2014, с. 70].

5. Метафора – це перенесення назви з одного предмета на інший на основі подібності між ними за якимись ознаками. Тобто, ми порівнюємо два різні поняття, знаходячи в них спільні риси, і використовуємо назву одного для позначення іншого. Наприклад, «золоте серце» (людина з доброю душею порівнюється з золотом за цінністю).

6. Метонімія – це перенесення назви з одного предмета на інший на основі суміжності, тобто наявності між ними реального зв'язку. Наприклад, читати Шевченка замість читати твори Шевченка [Приблуда 2018, с. 24-26].

7. Перифраз – це стилістичний прийом, який полягає в тому, щоб виразити ту саму думку іншими словами, зберігаючи при цьому її зміст. У процесі творення вторинної номінації перифраз дозволяє створювати нові назви для вже існуючих понять або явищ, надаючи їм нових відтінків значення та експресивності. Перифраз дозволяє описати предмет, особу чи явище непрямим способом, підкресливши його найважливіші ознаки. Завдяки цьому мова стає більш виразною та емоційною. Наприклад, замість слова «книга» можна сказати «джерело знань» [Сорочан 2023, с. 83].

Багато слів, які виражають наші емоції та ставлення, виникають в результаті перенесення значень. Наприклад, коли ми називаємо когось «мавпою», то маємо на увазі не буквально тварину, а скоріше підкреслюємо його пустотливість і непосидючість. Такий процес називається стилістичною номінацією. Її полягає в тому, що слово набуває додаткових значень, пов'язаних з нашими асоціаціями та емоціями. Тобто, коли ми чуємо слово «перець», ми уявляємо не лише спецію, але й можемо асоціювати його зі словом «запальний», оскільки обидва поняття пов'язані з відчуттям гостроти.

Вторинна стилістична номінація повністю розкривається тільки в контексті мовлення. Адже саме він дозволяє точно визначити значення кожної мовної одиниці – слова, словосполучення чи речення. Тобто, взаємодія слів у реченні створює певний контекст, який є обов'язковою умовою для розуміння мови в цілому.

У сучасній лінгвістиці контекст розуміють у широкому аспекті (усі фактори комунікації) і вузькому (чисто мовний контекст). Конотації слів – додаткові значення, які виникають у певних контекстах. Наприклад, метафори чи метонімії можуть мати різні значення залежно від контексту. Контекст дозволяє

поєднати в мові протилежні поняття, такі як конкретність і абстрактність, однозначність і багатозначність. Саме завдяки контексту ми можемо правильно зрозуміти авторський задум [Косенко, Рябовол 2018, с. 18-19].

Розглядаючи імена в літературі, вчені виділяють два типи значень: прямі (денотативні) та непрямі (конотативні). Пряме значення – це те, що ми знаходимо в словнику, а непряме – це додаткові смисли, які виникають внаслідок асоціацій і контексту. Коли письменник обирає ім'я для свого персонажа, він не лише називає його, а й передає певну інформацію про нього.

Номінація в літературознавстві розглядається не лише як процес найменування персонажів чи інших елементів твору, але й як засіб вираження авторського задуму та структурування художнього світу. На відміну від лінгвістичного підходу, що акцентує увагу на мовних механізмах номінації, літературознавство досліджує її функції в межах художнього тексту.

Згідно з «Літературознавчим словником-довідником», номінація персонажа є способом створення його образу через мовні засоби, які відображають як зовнішні, так і внутрішні характеристики героя [Літературознавчий словник-довідник 2006. С. 498-499]. Це дозволяє номінації виконувати кілька функцій: ідентифікаційну, семантичну, естетичну та символічну.

Номінація відіграє ключову роль у розкритті персонажа, вона дає йому певний символічний зміст, допомагаючи читачеві зрозуміти його мотивацію, конфлікти і трансформації в процесі розвитку сюжету. Поняття «персонаж» є ключовим у літературознавстві. Відповідно до численних визначень, персонаж є зображеною в художньому творі дійовою особою або носієм певних рис, що виступає як активний учасник розвитку сюжету.

Як зазначають О. Галич, В. Назарець та Є. Васильєв, персонаж – це «образ дійової особи, що є об'єктом розповіді, сприймається як жива або умовно жива істота, що бере участь у подіях твору» [Галич, Назарець, Васильєв 2001, с. 143].

Це визначення відображає багатогранність персонажа як образу, який може бути зовнішньо представлений через його роль або внутрішньо виражений через думки та переживання.

Персонаж є центральним образом, навколо якого розбудовується твір, будь то драматичний або поетичний жанр. У драмі персонаж є конкретною дійовою особою, а в поезії – ліричним героєм або суб'єктом, який виражає свої внутрішні переживання через поетичну форму [Літературознавча енциклопедія 2007, с. 206]. Ці особливості дозволяють виділити різні рівні взаємодії персонажа з іншими елементами твору та зображеними в ньому ситуаціями.

У «Літературознавчому словнику-довіднику» подано широке визначення персонажа «як будь-якої дійової особи, зображеної письменником у художньому творі, незалежно від жанру» [Літературознавчий словник-довідник 2006, с. 532]. Це поняття охоплює не лише людей, але й олюднені образи неживих об'єктів, природних явищ або тварин, які набувають людських рис у певних літературних жанрах, таких як казки, байки та притчі. Завдяки такому підходу, персонажем можна назвати кожного суб'єкта, що діє у творі, навіть якщо цей суб'єкт не є людиною. Це визначення відображає гнучкість поняття «персонаж» у літературознавстві, підкреслюючи здатність художньої літератури надавати речам і явищам світу людських характеристик, перетворюючи їх на повноцінних учасників подій.

Визначення, яке наводить М. Гетьманець та І. Михайлин, також підкреслює, що персонаж є дійовою особою, але разом з тим підкреслюється його роль як вторинної особи, що з'являється у творі для розкриття певної теми чи ідеї. Тобто персонаж може бути як головним, так і другорядним, і навіть нематеріальним, коли йдеться про одушевлені предмети чи явища природи, що набувають особистісних рис у казках чи притчах [Гетьманець, Михайлин 2009, с. 90]. Персонаж є не лише об'єктом розповіді, але й суб'єктом, через якого автор доносить свої ідеї. Номінації персонажа, як і його дії, думки та діалоги, є ключем

до розуміння авторської концепції твору.

Всі ці визначення вказують на те, що персонаж є не лише носієм певних рис чи масок, а й важливим інструментом для розвитку сюжету, через якого автор може виразити внутрішній світ героїв, їхні переживання, конфлікти та ідеї. Таким чином, номінація персонажів у літературознавстві розглядається як багатовимірний процес, що поєднує функції найменування, характеристики та символічного навантаження. Вона є важливим засобом, через який автор може відобразити внутрішній світ героя, соціальні взаємодії та ідейну домінують твору. У свою чергу, поняття «персонаж» виступає основою для створення художнього тексту, де номінація відіграє ключову роль у формуванні його образу.

В літературознавстві номінація персонажа відіграє важливу роль у формуванні образу героя та передачі його індивідуальності. Персонаж виступає не лише як дійова особа, а й як символ або носій певної ідеї, що розкривається через процес номінації.

Персонаж зазвичай має цілу низку номінацій, які поглиблюють його образ і розкривають складність особистості. Система номінацій охоплює не лише власні імена персонажів, але й всі інші мовні засоби, які автор використовує для їх позначення: прізвиська, титули, епітети. Кожен з цих елементів складає цілісну систему, що допомагає створити багатшаровий образ героя, надаючи йому нові відтінки значення в різних контекстах твору. Вони можуть відображати соціальний статус, внутрішні якості, емоційний стан або навіть символізувати більш глибокі ідеї, притаманні авторській концепції. Таким чином, через номінації автори мають можливість глибше висвітлити психологічну, соціальну та ідейну складові особистості персонажа, створюючи образ, що резонує з читачами на різних рівнях.

Персонаж виступає не просто як носій певних характеристик, але як складна єдність, що репрезентує певну ідею чи цінність, яку автор прагне донести до читача. Номінації допомагають розкрити внутрішній світ героя, додаючи

символічного змісту та створюючи зв'язок із читачем. У такий спосіб номінації не лише відображають індивідуальність персонажа, але й поглиблюють його роль у розвитку сюжету, зображуючи еволюцію його особистості, зміни у світогляді, а інколи – процес трансформації чи навіть катарсису, який відбувається на очах читача.

Система персонажів у літературному творі є важливою складовою для розуміння його структури та розвитку сюжету. Вона включає не лише головних і другорядних героїв, а й інших персонажів, що взаємодіють між собою, утворюючи певну ієрархію та взаємозв'язки. Кожен персонаж займає своє місце в цій системі, відіграючи свою роль у розкритті теми, сюжету та ідей твору. Важливим аспектом є те, що через взаємодію персонажів розкриваються їхні внутрішні конфлікти, соціальні ролі, а також ставлення до інших персонажів.

Система персонажів допомагає не лише організувати сюжетні лінії, але й створює глибше розуміння соціальних і моральних проблем, які автор намагається донести до читача. Взаємини між персонажами формують основний емоційний і концептуальний контекст твору, дозволяючи здійснити комплексний аналіз кожного героя в межах цієї системи. Персонажі можуть бути представлені не тільки через свої дії чи діалоги, але й через їхню роль у загальній системі персонажів, що дозволяє глибше зрозуміти їхній розвиток та трансформацію протягом сюжету.

Система персонажів тісно пов'язана з номінацією, оскільки саме через номінацію персонажі набувають своєї індивідуальності та ролі в літературному творі. Номінація визначає, як персонаж буде сприйнятий читачем: через ім'я, прізвище, титул чи інші ознаки, які підкреслюють його місце в загальній системі персонажів. Вона не лише ідентифікує героя, але й допомагає розкрити його внутрішній світ, соціальний статус, емоційний стан або навіть символізує більш глибокі ідеї, які відображаються через образ персонажа.

У літературознавстві аналіз персонажа охоплює різні підходи до розкриття

його образу, серед яких номінація та домінанта займають важливі, але концептуально різні рівні. Номінація надає персонажу ім'я або символічне значення, яке виконує кілька важливих функцій: ідентифікує героя, розкриває його характер і мотиви, а також забезпечує зв'язок з тематикою і структурою сюжету. Домінанта, за концепціями Р. Якобсона та Я. Мукаржовського, є ключовим елементом художнього твору, що визначає його структурну й естетичну цілісність, акцентуючи увагу читача на найбільш значущих аспектах. У контексті аналізу літературних творів номінація може розглядатися як домінанта, оскільки вона не лише ідентифікує персонажа, але й визначає основні ідеї, конфлікти та символічні значення, пов'язані з його образом.

Важливо зазначити, що домінантою може виступати будь-яка структурна одиниця твору, зокрема тематика, мотив, стиль, персонаж чи навіть окрема риса героя. У цьому сенсі номінація – лише одна зі структурних одиниць, яка може виконувати роль домінанти, якщо вона визначає основні ідеї твору, спрямовує увагу читача і впливає на його сприйняття героїв.

За Р. Якобсоном, домінанта є центральним елементом у системі художнього твору, що визначає його структуру і керує всіма іншими компонентами. Вона спрямовує увагу читача, акцентуючи на головних ідеях або рисах персонажа, через які розкривається його образ. Домінанта допомагає виявити основні ідеї або конфлікти, що визначають особистість персонажа та його роль у сюжеті [Jakobson 1971, с. 570-579].

Я. Мукаржовський також акцентує увагу на концепті домінанти, розглядаючи її як структурний принцип, що визначає стилістичну та естетичну цілісність твору. Він підкреслює, що домінанта – це не лише центральна тема або риса, але і система елементів, що допомагає формувати образ персонажа і виявляти його унікальність. Я. Мукаржовський також зазначає, що домінанта не є статичним елементом; вона може змінюватися у ході сюжету, відображаючи динаміку та еволюцію персонажа [Muкаřovský 1970, с. 29-59].

Таким чином, номінація як домінанта дозволяє дослідити творчу стратегію автора через взаємозв'язок між іменуванням персонажів, їхнім розвитком і функціями у структурі твору. Це створює цілісну методологічну основу для аналізу, що не лише пояснює сюжет, а й дозволяє глибше зрозуміти естетичну та семантичну специфіку.

В літературознавстві номінація набуває особливого значення. Вона не просто називає, а й створює образ, наділяє його певними характеристиками, емоційним забарвленням. За допомогою номінацій автор виражає своє ставлення до зображуваного, створює певну атмосферу в творі. Використання номінацій в літературному творі виконує кілька важливих функцій:

1. Ідентифікаційна функція: Ім'я персонажа або об'єкта допомагає визначити його місце у творі, відокремлюючи його від інших героїв чи елементів. Наприклад, імена можуть вказувати на соціальний статус персонажа, його культурну приналежність або навіть риси характеру. Імена в літературі не лише ідентифікують персонажів, а й відображають стосунки між ними. Ім'я відіграє важливу роль у формуванні самоідентифікації персонажа. Воно є не лише засобом ідентифікації, а й відображає внутрішній світ героя. Навіть втрата імені часто стає центральною темою твору, символізуючи пошук власного «я» [Dvořáková 2018, с. 36].
2. Семантична функція: Номінації часто містять приховані смисли або конотації, які сприяють більш глибокому розумінню твору. Наприклад, ім'я головного героя може бути пов'язане з певною історичною або міфологічною постаттю, що додає нових вимірів для інтерпретації його дій та характеру.
3. Естетична функція: Номінації можуть бути використані для створення певного стилістичного ефекту. Наприклад, імена персонажів можуть

мати алітерації, рими або інші звукові засоби, які підкреслюють певні риси чи настрої твору [Piiescu 2015, с. 144-149].

Таким чином, номінація є важливим інструментом у літературознавстві, що дозволяє авторам не тільки ідентифікувати персонажів та об'єкти, але й надавати їм додаткових смислових, естетичних та емоційних значень. Розуміння особливостей використання номінацій допомагає глибше зрозуміти авторський задум, розкрити приховані сенси твору і збагатити його інтерпретацію.

Варіантом номінації є найменування персонажа, яке слугує одним із ключових засобів його ідентифікації та характеристики. Ім'я персонажа виконує важливу функцію в розкритті його внутрішнього світу, взаємодії з іншими героями та формуванні враження читача. Як зазначає Бенедикта Віндт, ім'я людини є важливою частиною її ідентичності, адже воно не лише позначає, але й формує сприйняття особистості. Наше ім'я – це не просто набір звуків, а важлива частина нашої особистості. Вибір того, як ми представляємо себе іншим (повне ім'я, прізвище чи щось інше), впливає на те, яке враження ми хочемо справити [Windt 2012, с. 275]. Це твердження можна перенести й на художніх персонажів: вибір імені визначає, яке враження персонаж справляє на читача та як розкривається його роль у сюжеті.

Імена – це не просто звуки, а символи, які несуть в собі певну інформацію. Кожне ім'я створює в нашій уяві образ людини з певними рисами характеру та соціальним статусом. У літературі імена часто виконують роль своєрідних підказок, які допомагають читачеві краще зрозуміти персонажів. Ім'я персонажа в літературному творі – це перший крок до його впізнаваності. Воно допомагає читачеві сформуванню уявлення про зовнішність, характер і навіть долю героя [Nouh, Fouad 2022, с. 38-39].

Імена в літературному тексті – це інструмент, який автор використовує для комунікації з читачем. Значення імені в літературному творі залежить не лише від його лексичного значення, а й від контексту, в якому воно вживається. Автор

свідомо обирає імена, щоб передати певні ідеї та викликати у читача певні асоціації.

Характерологія персонажа – один з ключових елементів художнього твору. І одним із найважливіших інструментів створення багатогранного образу є номінація. Через ім'я ми можемо дізнатися про походження персонажа, його соціальний статус, характерні риси та навіть про його долю. Наприклад, Агата Крісті у своєму романі «The A.B.C. Murders» («Убивства за абеткою») демонструє, як ім'я може кардинально вплинути на розвиток особистості. Головний вбивця, Олександр Бонапарт Каст, став жертвою завищених очікувань своїх батьків. Отримавши від батьків ім'я великих історичних постатей, відчував постійний тиск, який не міг витримати. Юнак розвинув комплекс неповноцінності, який, за задумом Крісті, і спонукав його до вчинення злочинів.

Івонн Бертіллс пропонує три основні типи імен у літературі:

1. Традиційні імена: Звичайні імена людей, які не несуть особливого значення.
2. Вигадані імена: Імена, створені спеціально для твору. Вони можуть мати прихований зміст, пов'язаний з характером персонажа або сюжетом твору. Дана категорія імен є найчисельнішою. Її можна поділити на дві групи: імена без явного лексичного значення (тобто такі, де важливіша звукова форма) та імена, пов'язані з конкретними словами (тобто такі, де важливий їхній зміст).
3. Класичні імена: Відомі імена з історії чи літератури, які мають універсальне значення. Вони можуть асоціюватися з певними універсальними образами та характеристиками. Це відомі імена з історії чи літератури, які несуть у собі певний універсальний зміст. Наприклад, ім'я Гамлет асоціюється з певними рисами характеру.

Автор літературного твору свідомо обирає імена для своїх персонажів. Цей вибір не є випадковим і може бути пов'язаний з різними факторами: від бажання

створити певний образ до використання імені як стилістичного прийому. Іноді автори використовують реальні імена або їхні модифікації, щоб створити додаткові асоціації у читача. Однак, навіть якщо прямий зв'язок між іменем і реальним прототипом відсутній, ім'я все одно може нести в собі певний прихований зміст, який розкривається в контексті твору [Bertills 2003, с. 45-47].

У світі художньої літератури імена відіграють важливу роль. Вони не лише ідентифікують персонажів, але й надають інформацію про їхнє оточення, характер і походження. Наприклад, у книгах про Гаррі Поттера імена викладачів Гогвортсу пов'язані з їхніми предметами, що дозволяє читачеві краще уявити атмосферу школи чаклунства. Навіть імена учнів, хоча й більш звичні, можуть містити натяки на їхні характери або походження. Таким чином, аналіз імен допомагає нам глибше проникнути в особливості вигаданого світу.

Як стверджує Томас Докерті, імена в літературі виконують важливу функцію ідентифікації персонажів. Вони дозволяють читачеві відрізнити одного героя від іншого та розуміти їхнє місце в сюжеті. Крім того, імена можуть вказувати на соціальний статус, характер або навіть долю персонажа. Складність цього процесу полягає в тому, що в нього залучені автор, оповідач, персонаж і читач, а їхні взаємини впливають на сприйняття імен. [Docherty 1983, с. 43-45].

Ім'я літературного персонажа – це не просто звукова комбінація, а багатогранний елемент, який тісно пов'язаний з іншими елементами твору. Воно виникає в результаті взаємодії автора, персонажа і контексту твору. Створення імені літературного персонажа – це складний процес, який включає кілька етапів. Спочатку автор визначає основні характеристики персонажа, такі як його зовнішність, характер, соціальний статус. Потім, аналізуючи ці характеристики, автор обирає ім'я, яке буде відображати їх і підкреслювати індивідуальність персонажа. Ім'я стає своєрідним кодом, який несе в собі певну інформацію про персонажа і впливає на сприйняття його читачем [Gibka 2015, с. 84].

Літературні світи надають унікальну можливість дослідити процес

іменування та його мотиви. За словами Мішеля Грімо, цей процес є багатограним і включає в себе соціальні, психологічні та лінгвістичні аспекти. Вивчення того, як імена вибираються та використовуються в літературі, дозволяє глибше зрозуміти, як працює наша мова і як вона впливає на наше сприйняття світу [Grimaud 1989, с. 19].

Ролан Барт, один з найвпливовіших літературних критиків ХХ століття, спочатку вважав, що імена в літературі не мають особливого значення. Однак згодом він змінив свою думку і визнав, що імена відіграють ключову роль у створенні літературного світу. Барт навіть стверджував, що Марсель Пруст не зміг би написати свій знаменитий роман-епопею «У пошуках втраченого часу», якби не знайшов ідеальних імен для своїх персонажів. Цей сміливий висновок свідчить про те, наскільки важливим є вибір імен для автора [Barthes 1994, с. 63-71].

Отже, номінація в літературі – це потужний інструмент, який використовують автори для створення живих і незабутніх персонажів. Дослідження імен у літературних творах показує, наскільки важливу роль вони відіграють у розумінні характерів та сюжетів.

1.2 Особливості номінацій персонажа в літературі *young adult*

Сучасна молодіжна література (*young adult*, YA) розповідає історії про те, як молоді люди шукають себе, стикаються з виборами, які змінюють їхнє життя, і борються за свою індивідуальність. Це про внутрішні конфлікти, про зіткнення з очікуваннями суспільства і про пошук власного шляху. Це боротьба між бажаннями індивіда і нормами суспільства. Молоді герої цих книг – це маленькі філософи, які бачать світ ясними очима і не бояться висловлювати свою думку.

Це представники нового покоління, яке прагне змінити світ на краще. Вони – як голоси, що вимагають бути почутими і які не бояться висловлювати свою думку.

YA-література – це історії про зростання, про пошук себе і свого місця у світі. Головні герої цих книг – це молоді люди, які стоять на порозі дорослого життя і шукають відповіді на вічні питання. Вони – як герої міфів, які проходять через випробування і трансформації, щоб стати сильнішими і мудрішими. Образ дитини в цих історіях – це символ потенціалу, який живе в кожному з нас. Молоді герої цих книг – це не просто персонажі, а втілення наших найглибших бажань і страхів. Вони дозволяють нам згадати про той час, коли світ був ще повний загадок і можливостей, а ми самі – безмежно вірили в майбутнє.

Образ молодого героя в літературі – це не просто відображення віку читача. Це архетип, який пробуджує в нас глибинні, універсальні почуття та спогади. Вибір молодого героя дозволяє автору торкнутися колективного несвідомого, пробудити в читачах віру в безмежні можливості, які криються в кожному з нас. Це нагадування про те, що юність – це час мрій, відкриттів і нових починань [Proukou 2005, с. 62-68].

Джон Ноелл Мур закликає нас перестати недооцінювати молодіжну літературу. Він аргументує, що ця література заслуговує на те, щоб її розглядали як рівноправного учасника літературного процесу, бо це не просто розповіді про підлітків, а складні художні твори, які порушують важливі соціальні питання і відображають сучасну реальність. Вони несуть у собі глибокий зміст і можуть багато розповісти про нас самих і про світ, в якому ми живемо [Moore 1997, с. 2-6].

YA-література пропонує молодим людям особливий погляд на світ: світ уяви – це не просто мрії, а реальність, якій можна довіряти; почуття – це надійні компаси, що ведуть нас через життя; природа – це не просто декорація, а живий організм, з яким ми тісно пов'язані. Вона навчає молодих людей бачити красу в звичайних речах, вірити в себе і свої мрії. YA-література допомагає молодим

людям зрозуміти, що світ – це складне і суперечливе місце, але водночас він повний можливостей і пригод.

Поняття «молодіжна література» зазнало значних трансформацій з моменту свого виникнення. Воно є досить рухомим і постійно змінюється. Спочатку воно обмежувалося реалістичними творами для підлітків, але з часом розширилося, охопивши різноманітні жанри та формати. Коли цей термін вперше знайшов поширене вживання наприкінці 1960-х років, він стосувався реалістичної художньої літератури, яка розгорталася в реальному (на відміну від вигаданого) сучасного світу та торкалася проблем, питань і життєвих обставин, що цікавили юних читачів. Збільшення кількості молодих людей, зміна їхніх інтересів та розвиток нових технологій призвели до появи нових типів текстів, які раніше не відносилися до молодіжної літератури. Сьогодні цей жанр є досить широким і включає в себе як традиційні романи, так і графічні новели, поезію та документалістику [Cart M 2008 (дата звернення: 07.09.2024)].

В українському літературознавстві традиційно розглядають і поняття «дитячої літератури», яке тісно пов'язане з молодіжною, але має свої особливості. У сучасному літературознавстві часто спостерігається відсутність чіткого розмежування між дитячою та молодіжною літературою. Обидва ці жанри мають спільні риси, але також суттєві відмінності, які часом є предметом дискусій серед науковців. Одним з основних аспектів є те, що молодіжна література (або література *young adult*) тісно переплітається з дитячою літературою, оскільки обидва жанри орієнтовані на молодшу аудиторію, але різняться віковими групами та темами. Оскільки багато творів, написаних для підлітків, часто можуть бути також цікавими для дітей, а дитячі твори часто включають теми, актуальні і для старших читачів, чіткої межі між ними встановити важко

Дитяча література в Україні традиційно визначається як література, що створена для молодших читачів, починаючи від дошкільного віку і до старшого

шкільного віку. Це жанр, який має на меті не лише розважати, а й виховувати дитину, формувати її світогляд, моральні та етичні уявлення [Шулькова 2015. С. 295-296]. У. Гнідець відзначає, що особливістю дитячої літератури є здатність автора показати саму природу дитини, роблячи її зрозумілою для читачів різного віку, і через це вказати на помилки та недоліки дорослого світу. Її відмінною рисою є поєднання естетичних і дидактичних елементів, при цьому повчальний аспект часто прихований за емоційною насиченістю та художньою привабливістю [Гнідець 2012. С. 36-41].

Дитяча література класифікується за кількома критеріями, серед яких комунікативна спрямованість (твори, написані спеціально для дітей або з подвійною адресацією), функціональність (науково-пізнавальна, художньо-пізнавальна, естетична, розважальна), а також вікові категорії – для дошкільнят, молодшого, середнього та старшого шкільного віку. Важливими є також жанрові особливості, серед яких можна виділити казки, пригодницькі романи, фентезі, детективи, міфологічні твори, а також науково-пізнавальну літературу, що знайомить дітей з навколишнім світом та природними явищами [Шулькова 2015. С. 295-296].

Досліджуючи сучасну дитячу літературу в контексті постмодернізму, В. Винник у своїй статті звертає увагу на ряд характерних рис. Серед них: запозичення та переосмислення вже відомих сюжетів і образів, стабільність певних правил і законів у вигаданих світах, використання казкових і міфологічних мотивів для побудови часопростору, наявність посилань на інші тексти (інтертекстуальність), врахування вікових особливостей та інтересів читачів, актуальність як національних, так і глобальних тем, використання нових творчих прийомів (інноваційність), розвиток фантазії та уяви, а також відмова від ідеалізації зображуваної дійсності [Винник 2011. С. 197-198].

Молодіжна література, у свою чергу, тісно пов'язана з дитячою, але має свою специфіку. Це література, орієнтована на підліткову аудиторію, з

особливим акцентом на теми, пов'язані з дорослішанням, самопізнанням, соціальними проблемами, конфліктами та емоційними переживаннями. Сюжети часто зображують переживання підлітків, їх стосунки з батьками, однолітками, а також проблеми, з якими вони стикаються в період становлення особистості. Молодіжна література може включати ті ж жанри, що і дитяча література, але з більшою увагою до психологічних колізій та складних емоційних тем.

Чітке розмежування між дитячою та молодіжною літературою є складним і часто залежить від контексту та тематики твору. Межі між термінами «література для дітей та юнацтва», «дитяча література», «коло дитячого читання» та «текст для дітей» залишаються нечіткими [Кизилова 2012. С. 28-29]. Більшість творів молодіжної літератури можна розглядати як частину дитячої літератури, оскільки вони розраховані на молоду аудиторію, але включають більш складні та дорослі теми. Оскільки межа між цими жанрами є досить умовною, часто можна зустріти літературу, що за стилем і змістом підходить і для дітей, і для молоді.

Поняття «*literatura young adult*» є полісемантичним терміном, що не має однозначного визначення, і його зміст змінюється залежно від культурних і соціальних контекстів. Його складові терміни «молодий дорослий» і «література» самі по собі є динамічними і постійно змінюються під впливом культурних і соціальних процесів. В Україні цей термін іноді замінюють більш загальними виразами, такими як «література для підлітків», «молодіжна література», «література для юнацтва» або ж «підліткова література».

Дослідники не можуть дійти згоди щодо точного визначення цього поняття. В Україні з розвитком сучасних тенденцій в літературі для молоді та збільшенням популярності цього жанру термін *young adult* поступово стає більш вживаним. Однак цей термін поки що не набув чіткої концептуалізації в науковому та літературному контексті. Т. Лазарева у своїй статті зазначає, що цей жанр часто фокусується на темах ідентичності, самопізнання та особистісного розвитку, а також висвітлює проблеми, з якими стикаються підлітки. YA-

література характерна своєю здатністю відображати емоційні та психологічні переживання героїв, котрі проходять через важливі етапи життя, такі як перше кохання, дружба, сімейні відносини та соціальні очікування [Лазарева 2022. С. 65-69].

О. Купріян звертає увагу, що, хоча YA-література орієнтована на підлітків, вона часто торкається складних і зрілих тем, здатних зацікавити й старших читачів. Ці твори часто розповідають про перехід від дитинства до дорослості, зосереджуючи увагу на особистих випробуваннях, соціальних взаєминах та виникаючих дорослих відповідальностях. Завдяки цьому YA-література дозволяє читачам не лише ідентифікуватися з героями, а й отримати нові перспективи для розуміння власного життя [Купріян 2024 (дата звернення: 01.12.2024)].

Віктор Мало-Джувера та Крег Хілл у своїй статті підкреслюють, що поняття «література для молодих дорослих» є досить розпливчастим і не має єдиного визначення. Вони наводять кілька поширених тлумачень цього терміну, серед яких: книги, які підлітки обирають самі, твори, спеціально написані для підлітків, і романи, де головним героєм є підліток, який стикається з проблемами, характерними для цього віку [Malo-Juvera, Hill 2019, с. 2].

За визначенням Джонатана Стівенса, молодіжна література – це літературний жанр, який досліджує складні, часто дорослі теми, з якими стикаються підлітки у процесі становлення особистості. Він підкреслює, що молодіжна література - це не просто розважальні історії для підлітків, а повноцінні літературні твори. Вони досліджують складні проблеми, характерні для підліткового віку, і мають таку ж глибину та багатогранність, як і твори для дорослих читачів. Головна відмінність полягає в тому, що ці історії розповідаються мовою та з точки зору підлітка [Stephens 2007, с. 40-41].

Підсумовуючи написане вище, можна зазначити, що література young adult є жанром, що охоплює твори, орієнтовані на підлітків, але з дослідженням складних і часто дорослих тем. Вона часто торкається складних тем, таких як

ідентичність, самопізнання та особистісний розвиток.

У багатьох творах літератури *young adult* є історії про дорослішання. Вони показують, як підлітки починають перетворюватися на дорослих, вирішують особисті проблеми та вчаться брати відповідальність за свої вчинки. Молодіжна література виконує важливу роль у житті підлітків. Вона допомагає їм:

1. Зрозуміти себе та своїх однолітків: відображаючи конфлікти, емоції та повсякденні проблеми підлітків.
2. Розширити кругозір: знайомлячи з різними культурами та світоглядами.
3. Розвинути емоційний інтелект: дозволяючи пережити різноманітні емоції через читання.
4. Формувати світогляд: розкриваючи реалії життя та соціальні проблеми.
5. Розвивати уяву: запрошуючи в світ фантазії.
6. Покращити навички читання: стимулюючи інтерес до літератури та розвиваючи критичне мислення [Bucher, Manning 2014 (дата звернення: 07.09.2024)].

Література для молодих дорослих пройшла довгий шлях від повчальних казок до сучасних романів та повістей, які відображають складний світ підлітків. Спочатку, у XVIII столітті, дитяча література була в основному повчальною. Згодом, з'явилася потреба в літературі, яка б більш точно відображала інтереси підлітків. Проривом стали романи середини XX століття, такі як «Ловець у житі» Джерома Селінджера і «Володар мух» Вільяма Голдінга, які хоч і були написані для дорослих, але викликали резонанс у молодіжній аудиторії. Справжній бум літератури для молодих дорослих розпочався в 70-80-х роках, коли автори почали торкатися актуальних соціальних проблем. Після цього література *young adult* стала самостійним жанром, який постійно розвивається і змінюється [Blakemore 2015 (дата звернення: 07.09.2024)].

Підлітковий вік – це період активного формування особистості. Молоді люди шукають себе, експериментують з різними ролями та образами. Ім'я для

них – це не просто набір звуків, а важлива частина самоідентифікації. Тому підлітки часто змінюють свої ніки в інтернеті, вигадують собі нові імена, прагнучи підкреслити свою індивідуальність. На відміну від дорослих, які зазвичай змінюють ім'я з об'єктивних причин (шлюб, розлучення), підлітки роблять це з бажання самовиразитися та створити нову ідентичність. Це пов'язано з тим, що підлітки активно шукають своє місце в житті і прагнуть відокремитися від дитячої ідентичності.

Дон Л. Ф. Нільсен і Аллін Пейс Нільсен [Nilsen, Nilsen 2007, с. 1-7] спробували пояснити, чому молоді люди так сильно реагують на літературні твори, в яких часто зустрічаються імена. Вони виділили шість факторів, які, на їхню думку, частково пояснюють цей феномен. За їхніми спостереженнями, молодь особливо чутлива не тільки до особистих імен, але й до назв місць, історичних подій, винаходів, а також до назв, пов'язаних з тваринами, соціальними процесами та абстрактними поняттями.

1. Сучасна молодь має унікальну можливість експериментувати зі своєю ідентичністю завдяки розвитку цифрових технологій. Створення численних онлайн-акаунтів вимагає від підлітків постійного пошуку нових імен і псевдонімів. Це не просто технічна необхідність, а спосіб самовираження та створення свого унікального образу в цифровому світі. На відміну від попередніх поколінь, сучасні підлітки мають більше можливостей для самоідентифікації та творчості в цій сфері.
2. Сьогодні ми живемо в епоху, коли ім'я перестає бути просто біологічним фактом, а стає потужним інструментом самовираження. Особливо це стосується сфер шоу-бізнесу та спорту, де творчі псевдоніми стали нормою. Музиканти, актори, спортсмени - всі вони обирають собі імена, які відображають їхній стиль, образ або навіть історію життя. Ця тенденція знаходить відгук і серед підлітків, які активно експериментують зі своїми онлайн-ідентичностями. Література для

молодих дорослих також відображає цю тенденцію до зміни імен. Автори часто використовують незвичайні імена для своїх персонажів, щоб підкреслити їхню індивідуальність та особливості характеру. Такі імена стають своєрідними ключами до розуміння сюжету та тематики твору.

3. Створення нових імен – це поширене явище серед дітей. Вони можуть називати своїх однолітків псевдонімами, а вчителів – кличками, які не відповідають їхнім справжнім іменам. Це пов'язано з бажанням підлітків відчувати себе сильнішими і впливовішими, а також з необхідністю виразити свої емоції, які вони не можуть висловити відкрито. Така поведінка є своєрідним захисним механізмом, який допомагає дітям справлятися зі складними ситуаціями. Вона пов'язана з особливостями дитячої психіки та бажанням відчувати себе сильнішими.
4. Зміна назв географічних об'єктів та установ стала звичайним явищем у сучасному світі. Ця тенденція відображає зміну цінностей та пріоритетів суспільства. Комерціалізація та прагнення до оригінальності призводять до того, що назви втрачають свою традиційність і стають більш гнучкими. Спортивні арени перейменовуються на честь спонсорів. Ця тенденція впливає не тільки на географічні назви, але й на імена людей. Багато молодих людей обирають собі імена, пов'язані з назвами міст, фільмів або інших культурних феноменів.
5. Молодіжна література відіграє важливу роль у формуванні смаків та цінностей підлітків. Одним із помітних трендів у сучасній YA-літературі є використання нестандартних імен. Це пов'язано з тим, що сучасне суспільство прагне до індивідуалізації та самовираження. Автори молодіжної літератури відображають цю тенденцію, створюючи персонажів з оригінальними іменами, які часто стають об'єктом обговорення та наслідування. Статистичні дані свідчать про те, що

іменна мода зазнає значних змін: батьки все рідше обирають для своїх дітей традиційні імена, віддаючи перевагу більш креативним та незвичайним. Ця взаємодія між літературою та суспільством створює цікавий феномен, де література не лише відображає реальність, але й формує її.

- б. Ім'я є відображенням особистої та культурної ідентичності. Багато людей, усвідомлюючи свою етнічну приналежність, обирають імена, які підкреслюють їхню спадщину. Ця тенденція спостерігається як серед відомих особистостей (наприклад, Кассіус Клей, який став Мохаммедом Алі), так і серед простих людей. У літературі імена персонажів також відіграють важливу роль, допомагаючи авторам передати читачам особливості культури та етнічних груп. Автори часто використовують імена, щоб підкреслити етнічну приналежність своїх героїв та створити більш автентичний світ [Nilsen, Nilsen 2007, с. 1-7].

Світ дорослих і світ дітей – це два різні світи. Цей розрив відбивається на всій молодіжній літературі, включаючи вибір імен для персонажів. Хоча імена в літературі традиційно виконують важливу роль, у книжках для молоді вони набувають особливого значення. Адже автори, створюючи свої твори, не лише обирають імена, але й адаптують їх до дитячого сприйняття. Вони враховують, що їхні читачі мають інший досвід і очікування, ніж дорослі.

Молодіжна література – це особливий світ, де все створено для юних читачів. Імена персонажів у таких книжках – не виняток. Хоча вони, як і в дорослій літературі, надають персонажам індивідуальність, в YA-книгах імена часто мають додаткові функції. Вони спрощуються, стають більш звучними і запам'ятовуються, щоб краще донести до дітей образ персонажа. Ця адаптація пов'язана з тим, що молодіжна література створюється дорослими авторами, які прагнуть знайти спільну мову зі своїми юними читачами.

Вибір імен у літературному творі – це не випадкова процедура. Імена тісно

пов'язані з контекстом, в якому вони використовуються, і відіграють важливу роль у створенні атмосфери та характерів. Імена у молодіжній літературі мають свої особливості. Вони часто прості та відображають характер персонажа. Значною частиною цієї літератури є антропоморфізм. Тварини, іграшки та навіть предмети набувають людських рис. Різноманітність цих персонажів призводить до великої кількості імен та їхніх варіацій. Тому імена стають інструментом створення яскравого образу.

Ребекка Дж. Люкенс пов'язує важливість персонажа зі складністю його характеру. Відповідно, імена частіше надаються головним героям, а другорядні персонажі можуть обходитися без них. Хоча це не є абсолютним правилом, використання імен у літературі традиційно підкреслювало значущість персонажа. Проте, сучасні книги для юних читачів, наприклад, твори Роальда Дала, демонструють, що навіть головні герої можуть бути безіменними. Це свідчить про те, що сучасні автори прагнуть до більшої свободи у створенні своїх персонажів, відходячи від традиційних уявлень про функції імен [Lukens 1990, с. 54].

Незважаючи на те, що імена персонажів не завжди привертають до себе особливу увагу читача, їхня роль у літературному творі є неоціненною. Імена в літературних творах – це не просто ідентифікатори, а потужні інструменти, які автор використовує для створення багатошарових образів персонажів. Письменники часто надають своїм героям прізвиська, псевдоніми або навіть декілька імен, кожне з яких відображає певний аспект їхньої особистості або соціального статусу. Така багатоіменність дозволяє автору досліджувати складні аспекти людської психології: пошук власного «я», бажання бути прийнятим, конфлікт між бажаним та реальним.

Різний рівень лінгвістичної компетенції дорослих і дітей робить дихотомію «дорослий-дитина» особливо значущою для лінгвістики. Значення тексту формується на основі взаємодії мовних елементів на різних рівнях. Наше

сприйняття тексту залежить від того, як ми інтерпретуємо ці елементи та їхні зв'язки. Концепція адаптації є центральною для дослідження молодіжної літератури, оскільки вона дозволяє проаналізувати, як тексти змінюються, щоб відповідати потребам молодіжної аудиторії [Bertills 2003, с. 58-59].

Коли ми читаємо молодіжну книгу, ми стикаємося з двома рівнями спілкування: автор звертається до дитини-читача, а одночасно в тексті можуть бути присутні діалоги між персонажами. Ця подвійність є важливою характеристикою літератури *young adult*. М. Ніколаєва підкреслює, що різниця у життєвому досвіді та мовних навичках створює розрив між «дорослим» голосом оповідання та розумінням дітей. І вона звертає увагу на те, що авторам підліткових книг необхідно враховувати різницю між своїм світоглядом та світоглядом дитини, щоб створити дійсно цікавий і зрозумілий текст [Nikolajeva 2001, с. 449].

Поняття подвійного звернення важливе для розуміння особливостей молодіжної літератури. Концепція подвійного звернення дозволяє нам глибше зрозуміти особливості використання мови в молодіжній літературі. Різні мовні навички дорослих і дітей впливають на використання імен у текстах. Аналіз імен у книгах для молоді показує, що вони часто мають багаторівневу структуру, яка дозволяє автору звертатися як до підліткової, так і до дорослої аудиторії. Наприклад, імена мумі-тролів несуть в собі як лексичні, так і формальні характеристики, що робить їх багатозначними. Таким чином, імена в молодіжній літературі можуть бути одночасно простими для сприйняття і багатими на нюанси.

Мова в YA-літературі виконує не лише комунікативну, а й ідеологічну функцію, адже вона формує світогляд юного читача. Автори книг повинні усвідомлювати, що мова, яку вони використовують, формує у дітей певні стереотипи та уявлення про світ. Дорослі автори, обираючи певні мовні засоби, можуть впливати на сприйняття дитини. Імена персонажів – це один із таких

засобів. Використання імен в літературі *young adult* відображає не лише лінгвістичні особливості, а й ідеологічні установки автора.

Незалежно від того, про який літературний твір йдеться, власні назви завжди зберігають свою основну функцію – ідентифікувати об'єкт. Однак у художньому тексті ця функція відходить на другий план. На перше місце виходить стилістична функція, яка має широкий спектр проявів. Вона поділяється на дві основні групи: інформаційну та емоційну. У творах для дорослих переважають інформаційні функції, тоді як у молодіжній літературі на першому місці стоять емоційні та експресивні функції. Ця відмінність впливає на всі інші аспекти використання власних назв у підліткових творах, які часто насичені яскравими, вигадливими іменами, різноманітними онімічними іграми та перетвореннями загальних назв на власні. Таким чином, роль власних назв у молодіжній літературі є більш значущою та багатогранною, ніж у творах для дорослих [Бичек 2010, с.339].

Традиційні казки часто використовують імена персонажів як своєрідні маркери, які вказують на їхню роль у сюжеті та підкреслюють основну ідею твору. Цей прийом, хоча й менш очевидний, все ще зустрічається в сучасній літературі, зокрема в книгах для молоді. Якщо в казках зв'язок між ім'ям і характером героя зазвичай буває досить прямим, то в художній літературі він часто вимагає від читача більш глибокого аналізу. Зміна імені в процесі розвитку сюжету може свідчити про зміну самосвідомості персонажа або його соціального статусу. Подібні прийоми можна спостерігати і в назвах творів, хоча їхня функція залежить від багатьох факторів, таких як кількість персонажів, жанр твору та авторський задум.

Часто персонажі діють незалежно від того, як їх звать, що піднімає актуальне питання сучасної літератури для молоді – питання ідентичності. Розбіжність між ім'ям персонажа та його діями є одним із цікавих феноменів сучасної літератури для молоді.

Вибір імен у творах YA-літератури часто є нестандартним і відповідає тенденціям індивідуалізації та самовираження, характерним для сучасної молоді. Імена персонажів можуть підкреслювати їхню унікальність, розкривати соціальні або культурні коди, створювати символічне навантаження та забезпечувати емоційний зв'язок із читачами. Таким чином, номінації в літературі young adult виконують багатоаспектну роль, слугуючи засобом характеристики героїв, впливу на читача та розкриття авторського задуму.

Сучасна молодіжна література є потужним інструментом, який допомагає підліткам відображати свої переживання, проблеми та пошуки ідентичності. Однією з характерних рис цієї літератури є особлива мова, яка близька підліткам, що сприяє їх ідентифікації з героями творів. Однією з основних її особливостей є використання прізвиськ, які не лише відображають риси характеру персонажів, а й створюють емоційний зв'язок між героями та читачами.

У «Ракеті на чотирьох лапах» головний герой, хлопчик на ім'я Тревор Ларкі, також використовує прізвиська для опису свого оточення. Собака Тревора має ім'я Стрілка, що вказує на її здатність швидко бігати і потрапляти в халепи. Сам Тревор жартує над іменами її цуценят, пропонуючи назвати їх «Сюсік», «Дзюрик» та «Пісюрик», що викликає обурення його матері через їхню некультурність. Прізвиська тут використовуються як засіб гумору, але водночас допомагають відобразити відносини персонажів.

У творах Стронга чітко прослідковується межа між прізвищами та прізвиськами. Прізвища персонажів вказують на їхні соціальні ролі та походження, а прізвиська надають можливість вільно маневрувати між формальним і неформальним спілкуванням. Прізвиська, зазвичай, виникають із життєвих ситуацій та особистих характеристик героїв. Персонаж Чарлі Смаг постає як антагоніст, і його прізвисько «горила в чоботях» підкреслює його агресивну поведінку та глузливе ставлення до Тревора. Ця назва несе в собі негативний відтінок і підкреслює конфлікт між героями.

У сучасній молодіжній літературі використання прізвиськ та імен є важливим інструментом, що сприяє формуванню образів персонажів і розвитку сюжету. Прізвиська не лише підкреслюють риси характеру героїв, а й створюють емоційний зв'язок між ними та читачами. Вони служать засобом ідентифікації, що допомагає молодій аудиторії краще зрозуміти персонажів і їхні стосунки, а також ідентифікуватися з їхніми переживаннями.

Література YA відзначається своєю здатністю порушувати складні соціальні питання, відображаючи реалії підліткового життя, такі як пошук ідентичності, дружба, конфлікти та прийняття. Прізвиська, як ознака мови, яку використовують підлітки, допомагають передати емоції та стосунки між персонажами, а також створюють контекст для спілкування, який є зрозумілим та близьким молодіжній аудиторії.

Таким чином, література young adult слугує важливим майданчиком для дослідження соціальних тем і проблем, з якими стикаються підлітки. Це жанр, який дозволяє читачам знайти себе, зрозуміти свої почуття та прагнення, а також підтримує віру в можливість змін. Молодіжна література, через використання прізвиськ і імен, стає дзеркалом, в якому відображаються сподівання та труднощі нового покоління, роблячи її цінним елементом сучасного літературного процесу.

РОЗДІЛ 2

ПЕРСОНАЖ ТВОРІВ ЛІТЕРАТУРИ YOUNG ADULT У ДЗЕРКАЛІ НОМІНАЦІЙ («ГАРМИДЕР У ШКОЛІ», «РАКЕТА НА ЧОТИРЬОХ ЛАПАХ» ДЖ. СТРОНГА»)

1.1 Аналіз номінацій персонажів як засобу вираження ідентичності у творах Дж. Стронга

Даний розділ присвячено аналізу персонажів у творах літератури young adult через призму номінацій, а саме дослідженню творів Джеремі Стронга «Гармидер у школі» та «Ракета на чотирьох лапах».

Аналіз номінацій персонажів у творах Джеремі Стронга є важливим аспектом дослідження способів вираження ідентичності персонажів у молодіжній літературі. Номінація персонажа відіграє ключову роль у формуванні його образу та допомагає автору передати індивідуальні риси характеру. У творах Стронга номінація персонажів часто є не просто маркерами, а й активними засобами вираження їхньої сутності, поведінки та соціальної ролі.

Дж. Стронг у своїх творах використовує номінації як засіб, який дозволяє читачам глибше зрозуміти характер героїв та їхню роль у розвитку сюжету. Номінації мають здатність відображати не тільки зовнішні, але й внутрішні аспекти особистості персонажів, їхні бажання, страхи та внутрішні конфлікти. Аналіз номінацій у творах Дж. Стронга дозволяє розкрити, як автор через імена та прізвиська передає багатогранність характерів і взаємодії між ними, що сприяє глибшому розумінню тем і мотивів його творів.

Повість «*Pandemonium at school*» («Гармидер у школі») побудований навколо пригод учнів і вчителів у звичайній, на перший погляд, школі, яка швидко перетворюється на місце справжнього хаосу та безладу. Однією з основних тем є дитячі пустощі та кумедні ситуації, в які потрапляють школярі. Головні герої стикаються з різними труднощами та випробуваннями, проте їхня

кмітливість і почуття гумору допомагають їм виходити з будь-якої ситуації з усмішкою. Книга, просякнута гумором, пригодами та нестандартним мисленням, запрошує юних читачів у захопливу подорож у світ фантазії та дитячої безпосередності.

У центрі сюжету – звичайна на перший погляд школа, яка перетворюється на справжній вир подій з появою нової вчительки – ексцентричної та креативної *Mrs Pandemonium* (місіс Гармидер). Її нестандартні методи навчання, любов до пригод та вміння бачити світ під незвичайним кутом зору роблять нудну шкільну рутину захопливою грою. Разом із учнями вона будує літаки, випікає магичні торти та влаштовує справжні пригоди.

Хоча «Гармидер у школі» сприймається переважно як розважальний твір, у ньому також присутні важливі моральні уроки. Автор підкреслює цінність дружби, чесності, підтримки та взаєморозуміння. Він показує, що навіть у найскладніших ситуаціях можна знайти вихід, якщо діяти спільно та не втрачати оптимізму. Твір розкриває важливі теми, такі як: дружба, взаємодопомога, відносини між учнями та вчителями, прагнення бути собою, попри тиск з боку суспільства.

Персонажі повісті – це яскраві індивідуальності, кожен з яких має власні унікальні риси. Особливо цікавою є система номінацій персонажів, яка є важливим засобом розкриття їхньої ідентичності. Номінації персонажів вказують на їхні характерні риси або певні особливості, що дозволяє читачам краще розуміти кожного персонажа.

Violet Pandemonium – центральний персонаж книги Джеремі Стронга «Гармидер у школі», і її ім'я та номінації є ключовими елементами, які розкривають особливості її ідентичності. Через вибір імені та метафоричні образи автор передає комічний і хаотичний характер героїні, роблячи її незабутньою фігурою в житті школи. Номінація персонажа виконує дві ключові функції: ідентифікаційну та семантичну.

Ідентифікаційна функція полягає в тому, щоб відокремити персонажа від інших, зробивши його унікальним у рамках сюжету. Ім'я *Violet* одразу створює цікаву символічну паралель та дозволяє розкрити внутрішні конфлікти героїні. Вона каже, що її мати назвала її на честь «скромної фіалки» («*shrinking violet*»). Даний вираз виокрестовують для опису людини, яка є дуже сором'язливою або скромною та не любить привертати увагу. Проте сама героїня не погоджується з цією характеристикою, стверджуючи, що асоціює себе швидше з «кульбабою» («*dandelion*») – дикою, невпинною рослиною, яка не піддається контролю. Таке порівняння підкреслює її незалежний і вибуховий характер, а також небажання підкорятися очікуванням суспільства або встановленим нормам. На перший погляд, її ім'я символізує ніжність і сором'язливість (*фіалка*), проте сам персонаж відкидає цю характеристику, надаючи перевагу порівнянню себе з «кульбабою» – дикою та неконтрольованою рослиною. Це прямо демонструє її прагнення свободи та відмову підкорятися суспільним очікуванням.

Семантична функція пов'язана з тим, як ім'я передає приховані смисли або конотації, що розкривають внутрішній світ героїні та її відносини з іншими персонажами. Її прізвище *Pandemonium* буквально означає хаос і безлад. Це віддзеркалює її поведінку та дії протягом усього твору. Дана героїня приносить із собою розлад у звичний шкільний порядок, що відображає її яскраву, неординарну натуру. Номінація героїні несе в собі гру на контрастах: начебто спокійна і ніжна квітка (*Violet*), але за своєю суттю вона втілює невгамовний дух хаосу (*Pandemonium*). Вона використовується автором як засіб, що підкреслює її унікальність і роль у сюжеті як фігури, що порушує норми та викликає зміни в рутинному шкільному середовищі.

Прізвище директора школи *Shrapnell* є символічним, адже натякає на вибуховість і потенційну загрозу, що добре узгоджується з його темпераментом та схильністю до спалахів гніву. Слово «*shrapnel*» (*осколок*) походить із

військової термінології. Шрапнель – це артилерійський снаряд, наповнений металевими кулями. При розриві він розкидає ці кулі на велику відстань, завдаючи численних осколкових поранень [Vetch 1897, с. 163–165]. Цей образ підсилює сприйняття директора як суворого та жорсткого авторитарного лідера, який реагує на відхилення від норм гостро і агресивно. Його прізвище стає символом контролю і страху, що він викликає у підлеглих, а також його нездатності адаптуватися до креативного хаосу, який привносить *Violet*.

В. Кайзер зазначає, що зовнішній вигляд персонажа може бути дзеркалом його внутрішнього стану, прагнень або навіть соціальних ролей. Це відображено в концепції про гротеск, де нестандартні або гіперболізовані фізичні риси можуть символізувати внутрішні властивості героя, його конфлікт із суспільством або прагнення до свободи. В. Кайзер розглядає гротеск як засіб для вираження внутрішнього світу персонажа через зовнішні, часом абсурдні або гіперболізовані форми. Він стверджує, що гротескні риси персонажів часто відображають їхні внутрішні конфлікти або метафізичні проблеми [Kayser 1957, с. 160-165].

Волосся *Violet* часто порівнюється з гніздом птахів: «*Her hair looked more like an entire heronry now*» («Цього разу її зачіска скидалася вже навіть не на вороняче гніздо, а на цілу колонію чаплиних гнізд.»), що підкреслює її неконтрольованість і недоглянутість. Це прямо корелює з її характером – така ж непередбачувана і вільна, як її зовнішній вигляд. Також в описах героїні багато уваги приділяється дрібним деталям, які роблять її образ ще більш гротескним і комічним. Наприклад, її макіяж часто розмазаний, а речі розкидані навколо неї, що створює враження хаосу, яке вона приносить у будь-яку ситуацію. Цей аспект її зовнішності відображає не лише її фізичний вигляд, але й спосіб мислення, який не підкорюється жодним правилам.

Violet порівнює себе з альбатросом, що є ключовим моментом для розуміння її особистості та ідентичності: «*I always wanted to be a seabird when I*

was small, I wanted to be an albatross. I wish I'd been born an albatross» («Коли я була маленька, то завжди хотіла бути морським птахом. Я хотіла бути альбатросом. От якби я народилася альбатросом»). Це порівняння не є випадковим і має кілька символічних значень.

Альбатроси відомі своєю здатністю довго літати, проводячи більшість життя в повітрі, далеко від землі. Порівнюючи себе з альбатросом, *Violet* вказує на свою внутрішню потребу у свободі, незалежності та звільненні від соціальних і професійних обмежень. Вона не дотримується встановлених правил і систем, втілюючи хаотичну, але життєрадісну і творчу натуру. Для *Violet* польоти альбатроса символізують відсутність рамок та обмежень, з якими вона часто стикається в середовищі школи, з її суворим розкладом.

Альбатрос може також символізувати певний внутрішній хаос, з яким *Violet* живе. Вона не є бездоганною ідеальною фігурою – її зовнішній вигляд, розпатлане волосся, поведінка свідчать про певну непослідовність і дезорганізованість, як і сам альбатрос, що постійно перебуває в русі. Ця непередбачуваність робить її персонажем, здатним викликати симпатію, адже, попри всі свої «недоліки», вона втілює справжність і щирість [Clifford 2021 (дата звернення: 13.09.2024)].

Вона сама відкидає цей образ «*shrinking violet*» («скромної фіалки»), яка символізує ніжність і скромність, натомість вибираючи альбатроса — сильного, вільного птаха, що подорожує просторами. Це свідчить про її бажання визначати власну ідентичність, а не підлаштовуватися під очікування інших. У літературі *young adult* вибір персонажем метафоричних образів для самовираження часто вказує на важливий етап особистісного розвитку й становлення ідентичності, характерний для цього жанру. Молоді герої та героїні прагнуть знайти власний голос і визначити, ким вони є насправді, а не відповідати усталеним соціальним ролям або стереотипам. Такі метафоричні образи стають інструментом, через який підлітки отримують змогу краще

зрозуміти себе, відчутти силу приймати самостійні рішення та розвивати свою унікальну індивідуальність, що є однією з основних рис цього жанру.

Порівняння себе з альбатросом є типовим прикладом вторинної номінації, де характер персонажа асоціюється з образом птаха. Як і альбатрос, *Violet* прагне свободи, незалежності та звільнення від рамок та обмежень. Це підкреслює її бажання бути незалежною та вільною від суворих правил і норм, що нав'язуються шкільною системою.

Прізвисько, яке дали директорові школярі, *Shrapnoodle*, є спробою знецінити та пом'якшити його загрозливий образ. Це прізвисько містить поєднання слова «*shrapnel*» («осколок») та «*noodle*» («локшина»), що має комічний ефект і виражає спосіб, яким учні намагаються зробити фігуру директора менш суворою та більш кумедною. Це є прикладом вторинної номінації, яка грає важливу роль у тому, як учні сприймають директора та відображає їхню тенденцію використовувати гумор для зняття напруги та демонстрації непокори. Вона також вказує на своєрідну гру влади між учнями та адміністрацією школи, де через іронічне прізвисько діти ставлять під сумнів сувору авторитарність директора.

Вторинна номінація виникає, коли слова втрачають своє первинне значення та набувають нових конотацій, які відображають інші смислові шари або концепти. Перша частина назви школи *Dullandon Primary School* містить слово «*dull*», що в англійській мові означає «нудний», «монотонний», «нецікавий». Ця характеристика наводить на думку, що школа є місцем, де діти зазвичай відчують рутину, що властиво багатьом освітнім закладам. Ця номінація не тільки ідентифікує школу, а й передає її характеристику та атмосферу.

Крім того, назва *Dullandon* звучить схожим на реальні британські географічні назви, що складаються з «*-don*» або «*-ton*», які є типовими суфіксами для багатьох міст і сіл у Великій Британії (наприклад, *London*, *Wimbledon*). Це

надає школі комічний, вигаданий характер, оскільки така назва виглядає як пародія на реальні географічні назви, але водночас має явно негативну конотацію через слово «*dull*». Це створює атмосферу легкої іронії та гри з реальністю, яка притаманна стилю Стронга.

Мотив карнавалу у творі Джеремі Стронга «Гармидер у школі» виступає ключовим елементом, який визначає як розвиток сюжету, так і поведінку персонажів. Карнавалізація є процесом порушення звичних соціальних норм та ієрархій, де традиційні ролі змінюються, а всім учасникам дозволено перевтілюватися та експериментувати з соціальними ролями. У класі міс Гармидер, який стає своєрідним карнавальним простором, учні отримують можливість переступити через стандартні соціальні та педагогічні рамки, відчувати свободу самовираження, а також проявити свою індивідуальність та творчість.

Карнавалізація освіти у творі реалізується через педагогічний підхід міс Гармидер, яка стає не просто вчителькою-авторитетом, а рівноправною учасницею навчального процесу. Її методика побудована на імпровізації та грі, де учні залучені до активної участі, а навчання стає цікавою пригодою. У цій карнавальній атмосфері порушується звична ієрархія «вчитель – учень», що надає учням свободу у вираженні власних ідей і переживань, а також дозволяє проявляти творчість без страху зробити помилку.

Особливо важливим у карнавальній атмосфері стає процес номінації персонажів. Імена та прізвища, які даються персонажам, є символічними і водночас карнавальними. Наприклад, номінація *Гармидер* («*Pandemonium*») утілює її відхід від традиційної вчительської моделі, тоді як її хаотичний метод навчання створює нові можливості для учнів, відкриваючи перед ними простір для експериментів.

Карнавальна атмосфера в класі міс Гармидер дозволяє учням не лише вчитися, але й відчувати свободу, отримувати задоволення від навчання. Наприклад, коли вона пропонує учням уявити себе тим, ким вони хочуть бути, це

не просто гра – це спосіб пізнання їхніх особистостей та мрій. Такий підхід порушує рамки звичної освіти, перетворюючи навчальний процес на свято творчості й відкритості до нового. Мотив карнавалу не просто створює комічний і розважальний контекст, а стає символом новаторського підходу до освіти. Він заохочує учнів до активної участі в навчальному процесі, де вони мають змогу розвивати креативність, експериментувати з власною ідентичністю і не боятися порушувати звичні правила.

У творі директор постає як символ контролю та дисципліни, що втілює сувору й незмінну структуру системи освіти. Його відданість розкладу і правилам відображає прагнення до стабільності та порядку, що є прямою протилежністю карнавальній атмосфері, яку вносить у школу *Violet*. Залежність директора від розкладу та його нездатність функціонувати без чітких інструкцій роблять його вразливим перед хаосом, що розгортається у класі під керівництвом *Violet*. Вона порушує правила, що стали звичними для директора, і в результаті цього він втрачає відчуття безпеки й контролю. *Violet*, яка діє за принципами карнавальної культури – без обмежень, серйозності та страху помилитися – підштовхує директора до зіткнення зі своїми страхами перед змінами.

Але в кінці твору карнавальна атмосфера, яку створила *Violet*, робить свій внесок у зміну його світогляду. Директор, нехай і неохоче, але визнає, що діти отримали задоволення від навчання, а він сам навіть насолодився моментом. Це натякає на те, що карнавальний мотив здатен змінити навіть найсуворіших прихильників дисципліни, відкриваючи їх до можливостей нових підходів у навчанні.

Таким чином, протиставлення директора як символу стабільності і традиційності та *Violet* як символу карнавалу й творчості підкреслює дві різні освітні парадигми. Управління через суворі правила і страх протиставляється управлінню через свободу та натхнення, що акцентує на важливості індивідуальності й самовираження в освітньому процесі. Мотив карнавалу тут

стає силою, що порушує сталий порядок і змінює навіть найбільш консервативні погляди на навчальний процес.

Цікавим є порівняння, місіс Вухокрут та міс Гармидер, яке дає змогу глибше зрозуміти, як номінації цих персонажів, поведінка та взаємодія з учнями формують уявлення про авторський задум щодо освітніх підходів та впливу стилю вчителя на дитячу психологію. Обидві вчительки втілюють певні педагогічні архетипи, де одна символізує строгість і контроль, а інша – творчість та свободу.

Місіс Вухокрут – сувора, жорстка та стримана жінка, з характерною зовнішністю, що нагадує статую. Вона є завучем і відома своїм впертим дотриманням правил та контролем над учнями. Її зовнішній вигляд – висока, худа фігура в чорному одязі, з зачіскою, схожою на вулик, – відображає її владність і непохитність. Місіс Вухокрут звикла домінувати і контролювати все в школі. Навіть її поведінка в моменти гніву, коли вона втягує рот так, що той зникає, створює страх серед учнів і вчителів. Вона не терпить заперечень, жорстко розподіляє теми для класів на Книжковий тиждень і не зважає на творчі ініціативи, бачачи в них загрозу своєму авторитету.

Міс Гармидер, на відміну від Вухокрут, є веселою, креативною та безтурботною вчителькою, яка привносить у школу карнавальну атмосферу. Вона легко порушує шкільні правила, організовує незвичні активності, такі як виготовлення оригамі, літачків і вертольотів з велосипедів. Її зовнішність – трохи неохайна, з волоссям, схожим на вороняче гніздо, і розмазаним макіяжем — підкреслює її вільний характер. Учні захоплюються її підходом, який заохочує творчість та вільний вираз емоцій. Вона не боїться здатися смішною і прагне дати учням більше свободи, мотивуючи їх до експериментів та самовираження. Її прізвище, що буквально означає «безлад», підкреслює її хаотичність і відхід від стандартів.

Місіс Вухокрут бачить учнів як дисциплінованих слухачів, що

повинні слідувати її наказам без заперечень, вона формує чіткі ієрархії і тримає всіх у рамках суворого контролю. У протистоянні з міс Гармидер вона відчуває загрозу своєму авторитету, адже нова вчителька змушує дітей відчувати свободу і радість навчання, що Вухокрут вважає небажаним і деструктивним впливом.

Номінація *Вухокрутка (Earwigger)* має подвійний сенс. Вона відсилає до англійського слова «*earwig*» і відразу формує образ персонажа, який проникає в кожен куточок школи, тримаючи все під суворим контролем. Її прізвисько, яке дали їй учні – «*Вухокрутка*», є прикладом вторинної номінації, оскільки не потребує додаткового контексту, аби зрозуміти його негативне забарвлення. Ця вторинна номінація підкреслює її владний характер і нав'язливе прагнення до контролю, яке так не люблять діти. Прізвисько створює гротескний образ завуча, чия поведінка викликає у дітей страх, а надмірний формалізм – зневагу.

Дана номінація також має семантичну та естетичну функції. Використання назви, що має в собі звукову та смислову гру, підсилює комічний та негативний образ персонажа. У процесі номінації автор вдало відображає строгість та суворість героїні. Її ім'я набуває конотативних смислів, які підтримують негативне сприйняття як учнями, так і читачами, що є особливо важливим для літератури *young adult*. Номінація Вухокрутка діє як засіб створення дистанції між нею та учнями, символізуючи її строгий та негнучкий підхід до навчання, та закріплює її образ як персонажа, який втілює суворість і прагнення до контролю.

Завдяки номінаціям персонажів, міс Гармидер та місіс Вухокрутка, автор зображає конфлікт між старим і новим підходом до освіти: місіс Вухокрутка символізує сувору традиційну систему, де всі повинні підкорятися правилам, тоді як міс Гармидер втілює свободу, карнавалізацію та інновації. Учні, називаючи Вухокрутку зневажливим прізвиськом, демонструють своє ставлення до неї як до суворої, але старомодною фігури. У той час, коли вони

бачать у Гармидер персонажа, що руйнує правила заради їхнього блага, таким чином прізвище Гармидер стає синонімом свободи та радості. Номінації відображають не тільки індивідуальні риси обох персонажів, але й показують їхній вплив на учнів та навчальне середовище загалом.

Назва *Dullandon Primary* підсилює карнавальний мотив твору, де повсякденність і бюрократія постійно вступають у конфлікт із життєрадісним хаосом, що його приносить із собою *Violet*. *Dullandon* символізує стабільність і усталені правила, які здаються невід'ємною частиною освітнього процесу. Проте під впливом карнавальної енергії *Violet* цей символічний порядок не витримує натиску креативності, що ламає рутинність і стандартність навчання. Завдяки такій назві Стронг акцентує основний конфлікт між усталеними соціальними ролями і звільненням від них, перетворюючи школу на простір, де панує карнавал і встановлюються нові можливості для самовираження.

Школа у повісті – це не просто навчальний заклад, а метафоричний простір, де руйнуються рамки реальності. Карнавалізована атмосфера та неймовірні пригоди (наприклад, створення літака чи випікання «магічних» тортів) ставлять під сумнів традиційні уявлення про навчальний процес, що є відсилкою до ідей симуляції реальності Жана Бодріяра.

Згідно з теорією номінації, імена персонажів у літературі можуть слугувати не тільки індивідуальними маркерами, але й елементами колективної ідентифікації, які допомагають передати атмосферу середовища та визначити соціальну роль групи у творі. Включення звичайних імен, таких як Peter, Luke, Julie, і Kelly, створює реалістичний контекст і підкреслює типовість, а також об'єднує цих персонажів у колектив, що слугує фоном для основної дії. Це відповідає принципам літературної номінації, де імена відіграють роль соціальних маркерів і не завжди акцентують увагу на індивідуальності персонажів, особливо якщо ці персонажі є частиною групи, що доповнює головних героїв.

Вживання звичайних імен для учнів у класі має подвійне призначення: по-перше, воно створює соціальний фон, типізуючи групу як стандартний клас, а по-друге, допомагає контрастувати індивідуальні риси *Violet* та інших головних персонажів, які мають символічні або незвичні імена. Це підкреслює колективну та індивідуальну функції номінації у творі.

Ім'я *Norman* є звичайним для людини, що створює контраст між тим, що це ім'я носить папуга. Такий прийом у літературі часто використовується для створення комічного ефекту. Використання людського імені для тварини підкреслює антропоморфізацію папуги. Антропоморфізація є прийомом, який дозволяє наділяти тварин рисами, властивими людям, а саме характером, поведінкою і навіть іменами, щоб зробити їх повноцінними учасниками сюжету. У випадку з папугою *Norman*, наділення його звичайним людським ім'ям є прийомом комічної номінації, що підкреслює контраст між типово людською ідентичністю та істотою, яка не може повноцінно її втілити. Використання людського імені для тварини дозволяє наділити її характеристиками та навіть індивідуальністю, що не тільки робить *Norman* комічним, але й створює додаткові шари іронії та абсурду.

Цей прийом можна пов'язати з теорією символічної номінації в літературі, згідно з якою надання тваринам імен, характерних для людей, дозволяє розширити соціальні та психологічні асоціації з ними. *Norman* уособлює хаос і турбулентність життя *Violet*, а його здатність імітувати звуки швидкої допомоги метафорично підкреслює нестабільність і креативний безлад, що оточує головну героїню.

Головною героїнею повісті «*The Hundred-Mile-An-Hour Dog*» («*Ракета на чотирьох лапах*») є незвичайна собака на ім'я *Streaker*. Цей чотирилапий друг – не просто домашній улюбленець, а справжня ракета, що мчить зі швидкістю вітру і втягує своїх юних господарів у неймовірні пригоди.

Головний герой книги – хлопчик *Trevor Larkey* (*Тревор Ларкі*), якому

випадає важка місія: доглядати за своєю надзвичайно енергійною собакою *Streaker*, яка бігає зі швидкістю 100 миль на годину. Протягом твору виникає низка комічних ситуацій, де *Trevor* намагається впоратися з безмежною енергією *Streaker*, що часто призводить до хаосу.

Особливістю стилю Джеремі Стронга є дотепність та влучні мовні жарти, які роблять його твори захопливими для широкої аудиторії. Номінації у творі використовуються як ключовий засіб вираження ідентичності персонажів, зокрема собаки на ім'я *Streaker*. Собака – не просто домашня тварина, але й ключовий персонаж, через якого передаються основні події сюжету та його динаміка. Ім'я та опис *Streaker* є центральними елементами, які розкривають її характер та сутність, допомагаючи читачеві сприймати її як динамічну, некеровану та енергійну тварину.

Streaker є яскравим прикладом вторинної номінації, яка ґрунтується на метафоричному перенесенні значення слова, та автономної номінації, так як воно самостійно передає суттєві характеристики персонажа, без необхідності додаткових пояснень або контексту. Автономна номінація працює як прямий індикатор головних рис героя, а саме його швидкості та невловимості. *Streaker* походить від англійського дієслова «*streak*», що означає «*стрімко бігти*» або «*швидко рухатися*». Це ім'я одразу вказує на головну характеристику персонажа – її швидкість і невловимість. Крім того, воно натякає на дещо хаотичний і безконтрольний характер собаки, який проявляється через її поведінку.

Автор використовує візуальні та кінетичні метафори, щоб створити образ *Streaker* як чогось більшого, ніж просто собаки. Її порівняння з «автомобілем Феррарі» («*quite a bit of Ferrari*»), «торпедою» («*Streaker can out-accelerate a torpedo*») та навіть «метеоритом» («*Streaker... landed on my lap like a mini-meteorite*») підкреслюють її невгамовність та нездатність бути контрольованою. Вислів «*hundred-mile-an-hour dog*» («ракета на чотирьох лапах») додатково акцентує увагу на її швидкісних характеристиках, що робить

її рухи майже неможливими для сприйняття. Фрази на кшталт: «вибухнула з кухні як міні-метеорит» («*Streaker came hurtling in from the kitchen and landed on my lap like a mini-meteorite*»), «перетворилася на чотириногий снаряд» («*Streaker was a rocket on four legs*»), «перейшла в турбо-режим» («*Streaker had switched to turbo-boost*») передають читачеві відчуття швидкості й некерованості *Streaker*, створюючи комічний ефект.

Наведені метафора та порівняння є частиною процесу номінації, який створює додаткові уявлення про її сутність. У цьому випадку номінації використовуються для розкриття характерних рис персонажа: її швидкість, енергійність, невгамовність і незалежність. Вторинні номінації, які формуються через метафоричне порівняння використовують когнітивні асоціації, що підсилюють уявлення про динамічний і невгамовний характер *Streaker*. Вторинні номінації часто вимагають контексту для їх повного розуміння, оскільки вони апелюють до узагальнень і асоціацій читача.

Крім того, використання виразів «торпеда», «метеорит» відображають принцип стилістичної номінації, яка не тільки ідентифікує персонажа, але й передає емоційний заряд та естетичне сприйняття його образу. Це робить номінації багатофункціональними, оскільки вони розкривають індивідуальні особливості персонажа через конотації швидкості, небезпеки і неконтрольованості, що відповідає теоретичним аспектам літературної номінації в дитячій і молодіжній літературі.

Trevor Larkey, головний персонаж твору Джеремі Стронга «Ракета на чотирьох лапах», відображає дитячу допитливість, мрійливість та прагнення до пригод. Його номінації, а також особисті характеристики та вчинки створюють образ дитини, яка часто мріє про масштабні та амбітні проєкти, але водночас стикається з певною невпевненістю у власних силах.

Ім'я персонажа вказує на простоту та звичайність дитини. Дана номінація персонажа не має особливих конотацій, що робить його легким для

сприйняття кожному читачеві, адже він представляє типовий образ хлопчика, знайомого багатьом. Використання звичайного імені дозволяє читачам асоціювати героя з реальними дітьми, яких вони можуть знати.

Ім'я *Trevor* має валлійське походження і в перекладі означає «обережний», «обачливий» [Hanks 2003, с. 3193]. Дане ім'я іронічно контрастує з характером героя. Персонаж не є обачним чи обережним, а навпаки, його часто переповнюють безрозсудні ідеї, які зазвичай призводять до катастрофічних результатів. Однак ця номінація також вказує на його постійне прагнення до дій і пошук нових рішень, навіть якщо його плани часто не працюють. Іронічний контраст між значенням імені та характером героя підсилює ідентифікаційну функцію, адже дозволяє побачити в Треворі яскравий типаж підлітка, який сміливо прагне до дій та завжди шукає нові рішення, навіть якщо його плани часом невдалі.

Прізвище *Larkey* може асоціюватися зі словом «*lark*», що в англійській мові означає «жарт», «витівку» або «пустощі». Ця гра слів підкреслює комічну природу персонажа та його схильність до пригод. Прізвище *Larkey* символізує легковажний підхід персонажа до життя, його прагнення до веселощів і експериментів, навіть якщо ці експерименти зазвичай призводять до хаосу. Прізвище персонажа є прикладом неавтономної номінації. Дана конотація імені створює очікування щодо персонажа, а також виконує естетичну та емоційну функції, оскільки підкреслює його комічність. Відповідно до концепцій, подібні конотації залучають читачів до асоціацій, які роблять персонажа ближчим та зрозумілішим для юної аудиторії.

Поєднання імені та прізвища утворює збалансований образ хлопчика, який постійно генерує ідеї, іноді наївні або навіть безглузді, але який втілює дух пригод і дитячої уяви. Ім'я *Trevor* підкреслює його людяність і вразливість, а прізвище *Larkey* додає комічного та легкого елемента до його ідентичності, перетворюючи його на символ безтурботного і часто непередбачуваного

дитинства.

У літературі *young adult* номінації виконують важливу функцію створення ефекту свого героя, тобто персонажа, з яким підлітки можуть легко себе асоціювати. Тревор, як енергійний мрійник зі слабкими фізичними характеристиками, представляє типаж хлопчика, який намагається самоствердитися, попри невдачі. Таке поєднання імені та образу підкреслює внутрішні якості персонажа, як-от відвагу, мрійливість і водночас людську вразливість.

Образ Тревора, який часто зазнає невдач, розкривається через вторинну номінацію, яка формується на основі додаткового значення імені, обумовленого досвідом та контекстом його взаємодії з іншими персонажами. Невдачі Тревора стають невід'ємною частиною його ідентичності, що особливо яскраво проявляється у його взаємодії з Тіною, яка постійно його підтримує і тим самим розвиває його характер. Це доповнює розуміння його імені як символу вічного невдахи-мрійника, що додає образу багатогранності.

Номінація не лише ідентифікує персонажа, а й може виконувати роль контрастного маркера його рис і поведінки. Тревор описує себе наступним чином: *«I'm a bit small and weedy, I suppose. My legs are really thin and bony»*. Цей опис створює образ вразливого, дещо слабкого хлопчика, який усвідомлює свої фізичні недоліки. Його слабкість на фізичному рівні контрастує з його мрійливістю та прагненням до великих справ. Цей контраст проявляється в його фантазіях, як-от ідея гри в гольф із танками та вибухами: *«I reckon golf would be a lot more fun if there were a couple of tanks playing and a few explosions»*. Така гіперболізована ідея вказує на його схильність до масштабного мислення, що часто йде врозріз із реальністю.

Його опис самого себе контрастує з його мрійливістю і масштабним мисленням, де його плани стають гіперболізованими фантазіями. Такий контраст між фізичною вразливістю та енергійною уявою не лише підсилює його образ як

героя, який прагне більше, ніж дозволяють його можливості, але й акцентує увагу на невпевненості, що є характерною для персонажів *young adult*.

Номінація персонажа може зазнавати семантичної трансформації завдяки взаємодії з іншими персонажами, набуваючи додаткових коннотацій. Фрази батька, які іронічно підкреслюють провали Тревора («*I know your clever ideas, Trevor. They never work*»), демонструють його схильність до іронії, яка підкреслює недосконалість планів хлопчика та формує частину його ідентичності як персонажа, котрий спочатку повний ентузіазму, але потім швидко розчаровується. Наприклад, його плани із створення штурмової смуги в спальні або тренування *Streaker* часто не втілюються через непередбачувані обставини.

Це створює образ не лише через пряме описання, але й через непряму номінацію, де образ Тревора формується у свідомості читача через погляд інших персонажів. Тіна постійно підбадьорює *Тревора*, але водночас вказує на його недоліки: «*You give up so easily, Trevor*». Вона показує йому його слабкі сторони, але й надає можливість для розвитку, навіть якщо це викликає конфлікти між ними. Наприклад, після одного з непорозумінь *Тіна* каже: «*If you're so clever, you can work out a plan for yourself*», що підкреслює її лідерські якості і ставить Тревора у позицію того, хто потребує підтримки й керівництва. У взаємодії з батьком та Тіною він стає своєрідним символом боротьби між мріями та реальністю, що перегукується з естетичною та ідентифікаційною функцією імені у *young adult* літературі.

Номінація в молодіжній літературі може служити створенню унікального емоційного тону твору, що робить образ Тревора доступним і близьким до читача. *Тревора* описує свої спроби знайти розв'язання проблеми з собакою як невдачу: «*One minute you're full of bright ideas and the next you're going around like a wet weekend*». Його характер ідентифікується через невпевненість та схильність здаватися, коли ситуація стає занадто складною. Він змінюється від яскравих ідей до повного розчарування, що є частиною його особистого розвитку

в історії. Даний опис персонажа створюється наратив, у якому автор показує яскравий, але безуспішний характер мрій Тревора. Цей контраст знову ж таки робить його образ знайомим і симпатичним, оскільки багато молодих людей проходять через подібні моменти в житті, стикаючись з нездійсненими ідеями

Trevor – це втілення ентузіазму, притаманного дітям та підліткам, які мріють про великі справи, але стикаються з реальними труднощами. Він символізує процес дорослішання, коли плани та ідеї не завжди реалізуються так, як задумувалося. Проте, попри свої невдачі, він залишається впертим і продовжує спроби досягнути успіху, що робить його образ симпатичним і близьким до читача.

Він є персонажем, що проходить через фази ентузіазму, розчарування та впертості. Його постійні невдачі формують частину його ідентичності та сприймаються читачем як типова риса young adult літератури, де герой вчиться на власних помилках. YA-література часто зосереджується на невідповідності між прагненнями героя і реальним життям, що й підкреслено у випадку Тревора.

Одним із ключових персонажів твору є *Tina*, найкраща подруга Тревора, яка вирізняється своєю організованістю, рішучістю та сильним характером. Через її ім'я, опис зовнішності та поведінки автор підкреслює її відмінні риси, що робить її важливою частиною комічної та динамічної взаємодії у творі.

Ім'я *Tina* коротке та лаконічне, що відображає її прямолінійність і рішучість. Простота цього імені підкреслює її практичний і організаторський характер. Вона не схильна до роздумів чи вагань – *Tina* швидко ухвалює рішення та діє. Короткі імена часто асоціюються з енергійними та активними особистостями, що повністю відповідає її образу.

Ім'я *Tina* також несе у собі певну силу. Попри свою простоту, воно звучить твердо, що відображає її лідерські якості. Вона постійно намагається

контролювати ситуацію і приймає рішення не лише за себе, а й за інших, зокрема Тревора. Це ім'я резонує з її незалежністю і впевненістю в собі, підкреслюючи її амбіції та природний авторитет. Дана номінація персонажа виконує ідентифікаційну функцію. Простота і короткість імені персонажа підсилює її прагматичність і здатність до швидких рішень. Вона діє як персонаж, який не потребує додаткових прикметників або описів для передачі свого лідерського характеру. Ця особливість демонструє, як номінація може створювати комплексний образ через просту лексичну форму, що є важливим аспектом у young adult літературі.

У латинській мові ім'я *Tina* вважається скороченням від таких імен, як *Крістіна (Christina)*, *Мартіна (Martina)* або *Валентіна (Valentina)*. Всі ці імена мають значення, пов'язані з релігією, силою та перемогою. Наприклад:

1. *Крістіна* означає «*послідовниця Христа*», що підкреслює відданість ідеалам або справам.
2. *Мартіна* пов'язане з Марсом – римським богом війни, і може вказувати на бойовий дух, відвагу та рішучість.
3. *Валентіна* походить від латинського слова *valens*, що означає «*сильний*» або «*здоровий*», підкреслюючи стійкість і впевненість [Norman 2003, с. 93-149].

Таким чином, латинське походження імені може символізувати силу характеру, рішучість і здатність боротися за свої ідеї, що чудово відповідає характеру героїні. Походження імені додає йому конотативного значення, пов'язаного зі стійкістю, силою та лідерством. Такий підтекст підсилює символіку імені, роблячи його вагомим елементом у характеристиці Тіни. Таким чином, ім'я *Tina* можна розглядати як автономну номінацію, яка має значення без контексту, але розкривається повніше через поведінку та рішення персонажа.

Тіна репрезентує сучасний архетип молодих героїнь у літературі для підлітків, який відзначається впевненістю, сміливістю та лідерськими якостями.

Література *young adult* часто акцентує на ролі незалежних дівчат, що відображає потреби сучасного підлітка в ідентифікації з сильними та самодостатніми персонажами. Таким чином, ім'я Тіни можна розглядати як стилістичний вибір, який підсилює відповідність героя стереотипам та очікуванням цільової аудиторії, надаючи її образу більшої автентичності.

Charlie Smugg зображений як нахабний і самовпевнений підліток, старший за головних героїв, і використовує свою фізичну перевагу для залякування слабших. Ім'я *Charlie* зазвичай асоціюється з відкритістю, комунікабельністю і певною невимушеністю. Проте в контексті цього персонажа Стронг навмисне порушує ці очікування, створюючи антагоніста з таким іменем. Це підсилює іронію, коли дружнє ім'я стає частиною образу неприємної людини.

Ім'я Чарлі тут створює іронічний ефект, що розкриває контраст між звичайними, позитивними асоціаціями (дружність, відкритість) і дійсним самовдоволенням характером персонажа. Це можна розглядати як приклад стилістичної номінації, де іронія виникає з того, що ім'я не відповідає характеру персонажа. Таке використання імені посилює естетичну функцію, допомагаючи читачеві легше запам'ятати героя та його властивості через контрастність.

Прізвище *Smugg* є набагато промовистішим і водночас символічним. Слово «*smug*» в англійській мові означає «самовдоволений», «зухвалий», «надмірно гордий». Це прізвище повністю відповідає характеру *Charlie*, який постійно проявляє нахабність, зверхність і впевненість у своїй перевазі над іншими, особливо над тими, хто слабший за нього. Його самовдоволення і безкарність підкреслюють конфлікт між ним та іншими героями, зокрема *Тревором* і *Тіною*.

Номінація має здатність передавати змістові конотації, що не тільки ідентифікують персонажа, але й задають певну атмосферу навколо нього. У випадку Чарлі прізвище *Smugg* буквально вказує на його характер, що створює чітке уявлення про цього героя як про особу, яка вважає себе кращою за інших,

особливо над тими, хто слабший за нього.

Тревор називає Чарлі прізвиськом «*King Smuggu Kong*», що є явною пародією на відомого персонажа з популярної культури – Кінг-Конга. Такий прийом характерний для постмодернізму, який прагне до створення нових змістів через цитування та гру з відомими текстами. Це прізвисько поєднує в собі прізвище Чарлі (*Smugg*) і величезний розмір та агресію, характерні для Кінг-Конга. Така номінація служить кільком важливим цілям. Використання слова *Smuggu* підкреслює самовдоволеність Чарлі. Вибір такого прізвиська є спробою висміяти Чарлі, роблячи його комічним, незграбним і навіть трохи примітивним у своїй поведінці.

Порівняння з Кінг-Конгом натякає на певну грубість та неінтелектуальність Чарлі, що посилюється описами його сміху, який звучить «*як віслюк з астмою*» («*Did I tell you that when Charlie Smugg laughs he sounds like an asthmatic donkey*»), і зовнішності, що нагадує Тревору «*доісторичну людину*» («*You know those pictures you see in books about Prehistoric Man? Well, he looks like that*»). Вторинна номінація часто виявляє ставлення інших героїв до персонажа, тому це прізвисько не лише характеризує Чарлі, а й показує, як Тревор і його друзі сприймають його, висміюючи і принижуючи його через іронічне порівняння. У тексті є опис, де Чарлі посміхається, і його усмішка порівнюється «*з акулою, яка знайшла свою здобич*» («*He looked like a shark who'd just found his midday meal and was about to swallow it*»). Такий опис підкреслює загрозливість і хитрість Чарлі, показуючи його як небезпечного опонента. У літературі *young adult* важливим є додати комічний або гіперболізований елемент до опису персонажа, який перетворює його на карикатурний образ. Комічні риси Чарлі допомагають збалансувати загрозливі аспекти його особистості, що робить його більш впізнаваним і запам'ятовуваним.

Одним із цікавих аспектів є те, що батьки головного героя, Тревора Ларкі, позначаються просто як *Mom* і *Dad*, а їхні імена залишаються невідомими.

Це типова риса літератури *young adult*, де фокус зміщується на дітей і їхнє сприйняття світу, а батьки виступають у ролі дорослих, що відіграють другорядні, але значущі ролі.

Відсутність конкретних імен батьків, заміна їх на загальні терміни *Mom i Dad (Мама i Тато)*, підкреслює їхню роль у житті Тревора як фігур авторитету. Такі номінації універсальні й наголошують на тому, що батьки Тревора – це не просто окремі особистості, а представники класичного батьківського типажу, з яким багато читачів можуть себе ідентифікувати. Це робить їх образи більш зрозумілими для дитячої аудиторії. Відсутність індивідуальних імен також може відображати певну дистанцію між Тревором і його батьками, оскільки з дитячої перспективи вони часто сприймаються не як окремі люди зі своїми життєвими історіями, а як «мама» і «тато», які виконують свої ролі в межах сімейної структури.

У даному випадку *Mom i Dad* є типовими неавтономними номінаціями, які не дають чіткого уявлення про індивідуальність, але виражають батьківські функції через стандартні ролі, універсальні для багатьох читачів. Такі номінації персонажів виконують ідентифікаційну функцію та підкреслюють архетиповість персонажів і представляють їх як універсальні батьківські фігури, важливі для виховання, але позбавлені глибоких індивідуальних характеристик. Це типова риса літератури для молодшої аудиторії, яка акцентує увагу на досвіді дітей, виводячи батьків на другий план.

Батько Тревора описується як людина, що любить спокій і має схильність до традиційних, не надто активних занять. Він віддає перевагу грі в гольф, що можна інтерпретувати як символ його стабільності та консерватизму. Він не любить галасливих екшн-фільмів і вибухів, що відображає характер персонажа – спокійний, неконфліктний, але іноді дещо дратівливий, коли його витягують із зони комфорту. Проте батько також відіграє роль мудрого наставника для Тревора. У момент, коли син переживає через глузування, батько

нагадує йому, що люди сміються з того, чого не розуміють або чому заздять. Це підкреслює його батьківську роль як морального авторитету в житті Тревора.

Мати Тревора має інші риси – вона мовчазніша, менш емоційна і трохи стримана у своїх діях. Її образ відображає традиційну жіночу роль у сім'ї, де вона підтримує порядок, але не завжди висловлює свої емоції відкрито. Її згадка про їжу з низьким вмістом жиру і невдоволення нею додає комічного елементу, що підкреслює певний сарказм і невдоволення буденними речами.

Номінації *Mom* і *Dad* також виконують функцію символічного скорочення, властивого *young adult* літературі, де фокус залишається на підлітках та їхньому досвіді. Психоемоційні теорії також вказують на функціональність таких позначень для молодшої аудиторії: батьки символізують сталість і моральність (батько) або турботу і підтримку (мати) у простій формі, що полегшує ідентифікацію для читачів-підлітків, у яких досвід із батьками також часто відмежований від особистісного рівня.

Ім'я та титул персонажа *Sergeant Smugg* несуть у собі важливий зміст. Саме слово *Sergeant* вказує на його офіційний статус у суспільстві як правоохоронця. Титул підкреслює дисциплінованість, повагу до закону та обов'язок підтримувати порядок. Він є представником влади, що в контексті дитячої літератури часто наділяє персонажа рисами певної суворості та непохитності.

Титул *Sergeant*, який означає офіційний статус і роль персонажа як правоохоронця, належить до автономної номінації, яка визначає об'єкти реальності і є зрозумілою без додаткового контексту. Титул *Sergeant* одразу викликає асоціації з дисциплінованістю і обов'язком служити закону, а в літературі, орієнтованій на дитячу аудиторію, такі персонажі часто зображені як строгі, непохитні охоронці правил, що надає герою символічного значення.

Водночас прізвище *Smugg* несе інше навантаження. Слово «*smug*» в англійській мові означає самовдоволену або пихату людину, що підкреслює

негативні риси цього персонажа – його зверхність, самовпевненість і бажання підкреслити свою перевагу над іншими. Це проявляється в його стосунках з Тревором і батьком головного героя. Наприклад, коли *Sergeant Smugg* сміється мовчазно й іронічно, він ніби натякає на свою недовіру до оточуючих і висміює будь-які спроби Тревора щось йому довести. Це підкреслює зверхність його характеру. Прізвище *Smugg*, яке уособлює пихатість та самовдоволення, є прикладом вторинної номінації. Вторинна номінація з використанням прізвищ є способом передачі додаткових значень через асоціативні зв'язки, що розкривають більш глибокий сенс, закладений у імені персонажа.

Sergeant Smugg не тільки впливає на сюжет своєю присутністю, але й показує, як у молодіжній літературі титули та імена використовуються для підкреслення влади й авторитету. Соціальний статус і титули вказують на значення, яке має персонаж у суспільстві, і допомагають створити відносини між ним і іншими героями.

Mouse – сенбернар, що належить Тіні, подрузі головного героя. Незважаючи на величезні розміри і загрозливий вигляд, його ім'я створює комічний ефект та підкреслює його добродушну і пасивну натуру. Ім'я *Mouse* для величезного сенбернара – це типовий для Джеремі Стронга жартівливий хід. Воно викликає у читача іронічну реакцію, оскільки сенбернар – це одна з найбільших порід собак, які асоціюються з силою та захистом. У той час як слово «*mouse*» в англійській мові означає «миша», тварину, що символізує слабкість і маленькі розміри. Це контрастне поєднання викликає комічний ефект і одночасно підкреслює особливості поведінки собаки.

Цей вибір імені відображає характер *Mouse* – доброзичливого і трохи незграбного пса. У повісті його часто описують як дуже великого, але мирнолюбного і неконфліктного. Наприклад, коли *Mouse* реагує на команди Тіни, він здебільшого виконує одну і ту ж дію – сідає, навіть якщо команда зовсім інша. Це підкреслює його безтурботний і трохи ледачий характер, що знову ж таки

контрастує з його великим і загрозливим виглядом.

Це є прикладом неавтономної номінації, яка передбачає залежність значення імені від контексту. Слово «*mouse*» зазвичай асоціюється з маленькими, слабкими тваринами, але в контексті сенбернара воно набуває гумористичного значення і створює комічний ефект. У контексті *young adult* літератури, де автори часто грають зі стереотипами, ім'я *Mouse* для сенбернара є своєрідною номінацією, яка руйнує традиційні уявлення про собак великих порід, підкреслюючи, що зовнішність не завжди відповідає суті, – теорія, яка може бути пов'язана з прагненням сучасної молодіжної літератури до викриття соціальних і психологічних стереотипів.

Одним із цікавих персонажів повісті є кіт на ім'я *Erik the Viking*. Ця номінація поєднує в собі гумористичний підтекст і культурну асоціацію з вікінгами, які символізують сміливість, силу та незламний дух. У цьому контексті ім'я кота є іронічним, оскільки, всупереч очікуванням, *Erik the Viking* є лагідним і дружелюбним домашнім котом.

Ім'я *Erik* може бути посиланням на відомого вікінга Еріка Рудого (*Erik the Red*), який був засновником першого скандинавського поселення у Гренландії. Це підсилює асоціацію з хоробрістю і авантюризмом. Прізвисько «*the Viking*» додає образу кота певну сміливість та бунтівний дух, хоча в реальності він виявляється м'яким і доброзичливим, що створює контраст і комічний ефект.

Номінація *Erik the Viking* працює як засіб вираження ідентичності через контраст між зовнішнім образом (ім'я і його значення) та реальним характером персонажа. Такий вибір імені вказує на авторське прагнення показати важливість внутрішньої сутності персонажа, а не його зовнішніх характеристик чи асоціацій.

У літературі *young adult* та дитячій літературі імена часто мають естетичну функцію – вони покликані зробити персонаж більш запам'ятовуваним і привабливим для молоді аудиторії. Використання імені з контрастним змістом

(сміливий вікінг у вигляді домашнього кота) підкреслює комічний стиль Джеремі Стронга, що спрямований на створення легкого й веселого настрою у читача, спрощуючи сприйняття складних ідей через гумор.

Номінація може не лише ідентифікувати персонажа, але й підкреслювати контраст між зовнішніми характеристиками й внутрішньою сутністю. У випадку з *Erik the Viking*, автор обирає ім'я, яке створює оманливе враження, а згодом розкриває справжній характер персонажа. Такий підхід підкреслює важливість сутності над зовнішніми асоціаціями, що робить образ кота багатшаровим та сприяє його легшому запам'ятовуванню читачем.

Номінації персонажів у творах Джеремі Стронга відіграють важливий аспект у розкритті їхньої ідентичності та характеру. Аналіз номінацій показав, що імена персонажів у творах автора виконують не лише ідентифікаційну функцію, але й семантичну та стилістичну, відображаючи їхні внутрішні риси, взаємодію з іншими персонажами та внесок у розвиток сюжету.

Завдяки використанню таких мовних засобів, як метафори, гра слів, асоціації та культурні ремінісценції, номінації персонажів сприяють глибшому розумінню їхньої ролі у творі, розкриваючи їхній внутрішній світ та конфлікти. Такі підходи дозволяють автору створювати запам'ятовувані образи, що особливо важливо у літературі для підлітків, де герої мають бути легко зрозумілими та викликати емоційний відгук у читачів. Номінації персонажів у творах Джеремі Стронга виконують роль інструменту, що поєднує гумор, характеристикацію та тематичні акценти, збагачуючи текст і роблячи його доступним та привабливим для молодшої аудиторії.

У повістях Джеремі Стронга сюжетні прийоми, такі як контрастні сцени, комічні інверсії, ігри слів та зміна точок зору, є важливими інструментами для дослідження функцій номінацій. Залежно від розвитку подій та ситуацій у сюжеті, номінації персонажів не лише уточнюються, а й набувають нових конотацій, що дозволяє глибше розкрити характери героїв.

Наприклад, у повісті «Гармидер у школі», коли учні вперше стикаються з міс Гармидер, її ім'я *Violet Pandemonium* сприймається лише як прізвище вчительки. Проте з розвитком сюжету, у контексті її нестандартних методів навчання, воно набуває символічного значення. Її ім'я перетворюється на метафору хаосу, що руйнує строгі шкільні рамки. В одній із сцен міс Гармидер організовує учням карнавальні уроки, на яких вони створюють літаки та печуть торти. Це повністю змінює уявлення дітей про традиційну освіту і водночас підсилює конотації прізвища *Pandemonium* як синоніма свободи та креативності.

Вторинна номінація також динамічно розвивається у залежності від сюжетних ситуацій. У момент, коли директор *Shrapnell* намагається відновити порядок, діти дають йому прізвисько *Shrapnoodle*. Це комічне переосмислення його образу через поєднання «*shrapnel*» (осколок) і «*noodle*» (локшина) знижує авторитетну фігуру директора, показуючи дитячу непокору. У фіналі твору, коли директор частково приймає методи міс Гармидер, прізвисько *Shrapnoodle* використовується вже з меншою іронією, що відображає зміну ставлення героїв до нього.

Твір «Ракета на чотирьох лапах» також ілюструє, як номінації змінюються залежно від точок зору персонажів. Ім'я собаки *Streaker* відображає її головну характеристику – неймовірну швидкість. Проте у різних контекстах воно наповнюється новими значеннями. Наприклад, для головного героя Тревора *Streaker* асоціюється з викликом і необхідністю навчитися контролювати хаос. Водночас для його подруги Тіни собака символізує енергію і дружбу, а для Чарлі Смага – загрозу його авторитету через комічні ситуації, в які вона його втягнула.

Цікаво простежити, як через вторинні номінації змінюється значення імені Чарлі Смага. У залежності від ситуації Тревор називає його то «*King Smuggu Kong*», натякаючи на його грубість і домінування, то «*Asthmatic Donkey*» (віслук з астмою), що підкреслює комічність і невдачі Чарлі. Зміна таких номінацій відображає емоційне ставлення головного героя до суперника та вплив подій

сюжету.

Номінації у творах Стронга виступають засобом комунікації, через який автор передає ключові ідеї творів. У фінальних сценах обох повістей вони слугують елементами підсумкової трансформації героїв. У «Гармидері у школі» ім'я міс Гармидер стає символом змін, які вона привнесла у шкільне середовище, що тепер сприймаються не як хаос, а як інновації. Водночас у «Ракеті на чотирьох лапах» вторинна номінація *Streaker* як «*mini-meteorite*» підкреслює, що навіть безконтрольний хаос може бути джерелом натхнення.

Таким чином, сюжетні прийоми Стронга – гра слів, метафоризація, зміна точок зору і гумор – дозволяють номінаціям персонажів змінюватися та розкриватися багатогранно, впливаючи на сприйняття читачем ключових тем твору.

У творах Джеремі Стронга можна чітко простежити ознаки невизначеності жанру. Повісті Стронга зазвичай містять елементи пригодницької літератури, комедії, драми та навіть фантастики. Це не просто різні жанри, що співіснують на сторінках однієї книги, а їх органічне поєднання, яке інколи робить їх межі нечіткими. Наприклад, в одній повісті можуть поєднуватися елементи гумористичних пригод і серйозних соціальних або моральних тем, що дає читачу можливість сприймати текст з різних точок зору.

Також в обох повістях можна побачити порушення так званої «четвертої стіни», коли персонажі або автори прямо звертаються до читача або коментують те, що відбувається в книзі. Такий метатекстуальний елемент також підсилює жанрову невизначеність, оскільки створюється враження, що герої свідомо грають роль у вигаданій історії, що є частиною літературної гри.

Важливою ознакою стилістики творчості Джеремі Стронга є фрагментарність. Загальний сюжет у творах Стронга можна уявити як набір невеликих епізодів або мініатюр, які об'єднуються через персонажів та теми, але кожен із них сам по собі може бути цікавим і завершеним. Такі мініатюри

створюють атмосферу веселоців і безперервної дії, що є характерним для стилю молодіжної літератури, орієнтованої на швидке сприйняття й динамічність.

Гумор та іронія в окремих сценах: Фрагментарність також пов'язана з гумором, оскільки Стронг створює сцени, де персонажі взаємодіють у вигаданих, абсурдних ситуаціях, які не завжди мають логічний розвиток, але сприяють загальному сміховому ефекту.

Важливим елементом повістей Стронга є сконструйованість. Він активно використовує стереотипи та перебільшення, щоб створити абсурдні ситуації й персонажів. Часто персонажі перебільшені до абсурду, що робить їх смішними та нелогічними, але саме це і дозволяє підлітковому читачу легше ідентифікуватися з ними. Наприклад, у «Гармидері в школі» є вчителі, що явно перебільшують свої рольові стереотипи (наприклад, надмірно суворі або надто добрі), і це створює комічний ефект. Персонажі часто стають символами певних соціальних або культурних явищ, що підкреслюється через їхні імена, поведінку і роль у сюжеті. Ситуації, в які вони потрапляють, абсурдні, але служать для висміювання чи перебільшення реальних соціальних проблем, таких як стосунки у школі, соціальні ролі, проблема самоідентифікації.

2.2 Супергерой як архетип у творчості Дж. Стронга

У молодіжній літературі образ супергероя є важливим засобом відображення переживань підлітків, які прагнуть подолати свої страхи, зламати соціальні бар'єри й утвердитися серед однолітків. Джеремі Стронг, використовуючи цей архетип, створює комічні й водночас глибокі образи героїв з надзвичайними амбіціями або уявними здібностями. Цей підхід відповідає популярним трендам масової літератури, де образи супергероїв, як правило,

символізують боротьбу за ідентичність і прагнення до самовираження. У творах Стронга, такі персонажі стають не лише носіями гумору, але й метафорою особистісного розвитку, яка резонує з сучасними підлітками, що знаходяться на етапі самоусвідомлення та пошуку свого місця у світі. Образи супергероїв у масовій культурі, зокрема в літературі для молоді, стали популярним інструментом для дослідження внутрішнього світу персонажів, їхніх страхів, мрій і боротьби з соціальними нормами.

З одного боку, архетип супергероя допомагає героям уникнути буденності та набути впевненості у собі, а з іншого – виступає засобом висвітлення соціальних проблем і боротьби зі стереотипами. Стронг у своїх творах демонструє, що героїчна роль у дитячій та підлітковій фантазії є важливою складовою процесу становлення особистості, що дозволяє молодим читачам розкрити свої унікальні здібності.

Violet Pandemonium – один із найбільш харизматичних та оригінальних персонажів Джеремі Стронга в книзі «Гармидер у школі». Її образ уособлює ідею супергероя в комічному, нестандартному виконанні, що привносить у повсякденне шкільне життя атмосферу фантазії, веселощів і навіть деякого безладу.

Одним із основних елементів ідентичності Вайолет є її самоасоціація із супергероем. Вона жартома пропонує учням називати її *Superwoman* (Супержінкою): «*‘Just call me Superwoman,’ laughed Miss Pandemonium. ‘Superwoman?’ giggled Caroline. ‘Yes, Superwoman, because this afternoon we are going to fly!’*» («Називайте мене Супержінкою, – розсміялася міс Гармидер. Супержінкою? – хихикнула Керолайн. Авжеж, Супержінкою, бо сьогодні після обіду ми будемо літати!»). Ця номінація підкреслює її винятковість і нестандартний підхід до викладання. У її виконанні супергеройський архетип виглядає дуже по-дитячому, адже вона не володіє справжніми надздібностями, але має здатність змінювати реальність навколо себе. Вона будує літаки з дітьми,

пече магічні торти, проводить заняття в інтерактивній формі, що захоплює школярів і перетворює рутинний навчальний процес на пригоду.

Це прізвисько, яке вона сама собі вибрала, вказує на її бажання бути неформальним, веселим і безтурботним авторитетом. Діти приймають її такою, оскільки вона дозволяє їм порушувати звичні правила, що робить їхнє навчання захоплюючим і нестандартним. Номінація *Superwoman* («Супержінка») підкреслює її віру в те, що життя має бути веселим і захоплюючим, і що навіть у шкільному середовищі можна знайти місце для пригод і творчості. Вона стає символом фантазії та свободи для учнів, які на її фоні ще більше відчують контраст між нудною буденністю та її творчим підходом до всього.

Для учнів Вайолет є більше, ніж просто вчителька; вона стає символом творчості та можливості бути собою. Її нестандартні методи викладання і невгамовний характер допомагають дітям відкрити власні таланти і побачити, що шкільне життя може бути цікавим і різноманітним. Вона підтримує учнів у їхній креативності та власному самовираженні, тим самим стаючи своєрідним супергероєм для них, який кидає виклик буденності та стандартним очікуванням.

Образ Вайолет Пандемоніум у творах Джеремі Стронга демонструє не класичного героя з надприродними здібностями, а радше героїню, яка, попри свою ексцентричність і кумедність, допомагає молодим читачам переосмислити власні можливості, відчути себе особливими та розкрити свій потенціал.

Вайолет є своєрідним супергероєм без традиційних костюма, сили чи місії порятунку, але натомість вона володіє головною супергеройською рисою – здатністю змінювати життя оточуючих. Вона приносить у повсякденність дітей елементи фантазії та викликає у них відчуття, що правила можна обійти, якщо це веде до творчості та радості. Таким чином, Вайолет уособлює уяву та сміливість, яка властива молоді й яка часто пригнічується суворими рамками шкільного середовища. Її образ демонструє, що супергеройськими рисами може бути

креативність і здатність ризикувати заради того, щоб змінити обмежений світ навколо себе.

Вайолет символізує абсолютну свободу вираження себе, що є однією з провідних тем у літературі для підлітків, які шукають власну ідентичність і часто стикаються з необхідністю вписатися в соціальні норми. Її зовнішній вигляд – розпатлане волосся, розмазаний макіяж, недбала манера одягатися – є свідомим викликом очікуванням оточуючих. Вона відкидає стандарти, сприймаючи себе такою, якою є, та надихає учнів на те ж саме. Це відповідає підлітковим прагненням до самоствердження, пошуку власного «я» та прийняття своєї інакшості, що робить її супергероїнею у реалістичному сенсі.

Подібно до багатьох супергероїв, які будують свою місію навколо захисту інших, Вайолет у своїй шкільній місії робить усе, щоб захистити дитячу свободу та креативність. Вона допомагає дітям будувати літаки, вигадувати незвичайні експерименти, порушувати буденні правила шкільного життя, відмовляючись від монотонної рутини на користь пригод. Її супергеройський архетип не вимагає рятування у буквальному сенсі; замість цього вона рятує від одноманітності, формуючи у своїх учнях відчуття свободи, впевненості та вміння сміливо висловлювати свої думки. У цьому сенсі вона наділяє своїх учнів своєрідною суперсилою – здатністю відчувати себе вільними навіть у рамках суворих соціальних структур.

Як супергерої проти системи, Вайолет кидає виклик формальним правилам школи та демонструє дітям, що вони мають право не погоджуватися з нав'язаними обмеженнями. Її конфлікти з директором школи створюють образ «повстанця», який перемагає не фізичною силою, а харизмою, гумором і своєю здатністю бачити красу у простих речах. Її суперсила полягає в тому, що вона «роззброює» противників, вносячи хаос і креативність у добре організований світ. У цьому сенсі вона є символом супротиву проти конформізму, яким часто сповнене життя школярів, що тільки вчаться визначати свої межі та права.

Вайолет водночас виконує роль наставника. Подібно до того, як супергерої часто беруть під своє крило молодих героїв-початківців, вона вчить дітей не боятися бути собою і не соромитися своєї унікальності. Замість того, щоб просто викладати навчальний матеріал, вона виявляє у них таланти та допомагає їм у самопізнанні. Її підхід до навчання не вимагає ідеальних оцінок чи дотримання правил – він виходить з любові до пригод і пошуку нових горизонтів. Вона стає для дітей фігурою, яка вірить у них більше, ніж вони іноді вірять у себе.

Важливим аспектом Вайолет як супергероїні є її доступність та відсутність ідеалізації. Її надздібності – це не силові навички, а здатність розуміти, підтримувати і приймати інших такими, як вони є. Вона дозволяє учням дати волю уяві, показуючи, що для того, щоб бути супергероєм, не обов'язково бути досконалим або сильним у звичайному розумінні. Це близьке молодіжній аудиторії, яка може бачити у Вайолет звичайну людину з її недоліками, але водночас унікальну й незламну у своєму прагненні бути собою. Такий підхід робить її роль надзвичайно цінною у підлітковій літературі, де часто йдеться про прийняття своєї індивідуальності та пошук внутрішньої сили.

Streaker із книги Джеремі Стронга «Ракета на чотирьох лапах» – це персонаж, який уособлює архетип супергероя у творах для молоді, але в комічному, неординарному виконанні. *Streaker* для Тревора не лише домашній улюбленець, а й справжня супергероїня, яка кидає виклик його звичайному життю і робить його наповненим пригодами. Її надзвичайна швидкість, порівнянна з суперсилою, змушує Тревора придумувати різноманітні плани, щоб контролювати собаку, і втягує його у веселі, інколи некеровані ситуації. У цьому сенсі *Streaker* стає для нього джерелом випробувань і комічних труднощів, які він долає, змінюючи своє ставлення до проблем і життя загалом.

Streaker the Superdog – це додаткова номінація, якою персонаж *Trevor* наділяє собаку. Використання слова *Superdog* підкреслює її надзвичайні здібності, такі як швидкість та витривалість, які роблять її схожою на

супергероїню серед собак. Така номінація додає елемент гумору, адже, хоча *Streaker* вважається суперсобакою, насправді вона залишається непередбачуваною та невмілою. Дана номінація ще більше підкреслює її відмінність від звичайних собак. Хоча це прізвисько має більше гумористичний характер, воно виражає, як Тревор сприймає *Streaker* – як істоту, здатну на щось надприродне. Однак, на відміну від класичних супергероїв, *Streaker* не вміє контролювати свої суперсили, що додає їй шарму та привносить комічність у розвиток подій. Наприклад, вона збиває з ніг перехожих і створює хаос у місцях, де б мала бути тишею і порядком, тим самим ставши стихійним лихом у світі Тревора.

Для Тревора *Streaker* – не просто собака, а мотиватор і водночас виклик. Її надзвичайна швидкість і неконтрольованість змушують Тревора шукати нові підходи до її виховання і, в кінцевому рахунку, допомагають йому розвивати терплячість, винахідливість і почуття гумору. *Streaker* змушує Тревора мислити ширше та реагувати швидше, що робить його сильнішим і впевненішим, допомагаючи йому також формувати риси характеру, які притаманні справжньому супергерою, котрий стикається з труднощами.

Образ *Streaker* уособлює ключові елементи архетипу супергероя, що поширений у молодіжній літературі. Як і класичний супергерой, вона володіє надзвичайною силою (в даному випадку – швидкістю), яка виділяє її серед інших і робить її особливою. Проте на відміну від стандартних героїв, *Streaker* не приносить порядку – навпаки, її сила створює комічний хаос, роблячи її улюбленою героїнею з власними недоліками і непередбачуваною суперсилою, через яку вона залишається близькою й зрозумілою для дітей та підлітків.

Тревор Ларкі уособлює архетип «супергероя» в молодіжній літературі через призму фантазій, бажань і щоденних пригод. Його характер і прагнення до пригод відображають типову для молодих читачів потребу уявляти себе винятковими, сильними й здатними подолати будь-які перешкоди. Хоча

Тревор не володіє надздібностями, його внутрішня уява створює для нього власний супергеройський світ, у якому він протистоїть різним викликам і вчиться долати власні страхи.

Тревор часто вдається до фантазій, де уявляє себе як героїчну фігуру, здатну вирішити всі проблеми. Ці фантазії – основний спосіб, яким автор показує прагнення героя до супергеройства. Наприклад, він мріє про те, як гра в гольф могла б стати цікавішою, якби там були танки й вибухи, що перетворює звичайну гру на військову пригоду. У цьому простежується його схильність бачити повсякденні події крізь призму великих, героїчних вчинків, додаючи до кожної буденної ситуації відчуття величі й екстриму.

Тревор намагається поводитись як герой, який здатний здійснити великі подвиги, навіть коли його плани насправді виглядають доволі комічно. Наприклад, він береться за «місію» тренувати свого нестримного собаку на ім'я Streaker, яка мчить зі швидкістю сто миль на годину. Для нього це завдання перетворюється на своєрідний геройський квест: він має приборкати її, хоча це завдання часто закінчується провалом і хаосом. Через ці спроби Стронг підкреслює, що Тревор не боїться брати на себе відповідальність і зіштовхуватися з труднощами – він повністю поринає у свій геройський образ, навіть якщо його дії іноді виглядають комічно.

Як і будь-який супергерой, Тревор має своїх «антигероїв» або суперників. У його випадку це Чарлі Смаг, хлопець із сусіднього класу, який є старшим і використовує свою фізичну перевагу, щоб залякувати слабших. Чарлі є своєрідним антагоністом Тревора, який символізує силу та впевненість, з якими головний герой не може конкурувати фізично. Проте, як і супергерої, Тревор шукає способи протистояти «злу» в обличчі Чарлі, спираючись не на силу, а на винахідливість та кмітливість.

Спроби Тревора виступати в ролі «супергероя» формують його ідентичність. Попри часті невдачі, його героїчні фантазії допомагають йому

вчитися, долати страхи та зростати як особистість. Він часто описує себе як «трохи маленького і худого», що свідчить про певну фізичну слабкість, але водночас прагне перевершити ці обмеження завдяки своїм уявним здібностям. Він впевнений у тому, що зможе розв'язати будь-яку ситуацію, якщо використає свою винахідливість і наполегливість. Таке відчуття віри в себе – важлива складова образу юного супергероя, який росте та долає власні обмеження, хоч і стикається з реальністю.

Для молодих читачів Тревор є прикладом героя, який навчається цінності дружби та підтримки. Тіна, його подруга, часто стає тією людиною, яка підказує йому, що він надто швидко здається, допомагаючи йому усвідомити власні слабкі сторони та працювати над собою. Взаємодія з Тіною показує важливість підтримки в житті кожного героя, а також підкреслює, що справжня супергеройська сила полягає у вмінні вчитися та адаптуватися до обставин.

Архетип супергероя у книгах Стронга набуває нових форм: це не класичний герой із надприродними здібностями, а звичайні діти та дорослі, які, незважаючи на свої слабкості й обмеження, намагаються змінити навколишній світ і знайти себе. Персонажі, як-от Вайолет Пандемоніум і Тревор Ларкі, уособлюють дві різні грані цього архетипу. Вайолет стає символом креативності, свободи та порушення стандартів, яка через образ «Супержінки» надає учням відчуття внутрішньої сили та впевненості у своїй індивідуальності. Тревор, у свою чергу, через свої фантазії та боротьбу з труднощами долає власні страхи, розвиваючи риси справжнього героя – впевненість у собі, дружелюбність і прагнення допомагати іншим.

Таким чином, супергеройський архетип у молодіжній літературі не лише викликає симпатію читачів, але й допомагає їм переосмислити власні можливості та вчить сміливості у вираженні себе. Джеремі Стронг втілює ідею, що кожна дитина може стати героєм свого життя, відкриваючи нові горизонти, долаючи обмеження та не боячись бути собою.

Отже, як ми бачимо, номінації у творах Джеремі Стронга є важливим засобом розкриття точок зору персонажів. Вони формуються не лише об'єктивно, але й суб'єктивно, через сприйняття героїв, їх емоційний стан, соціальний контекст та гумористичний стиль автора. Вибір номінацій у діалогах між персонажами демонструє їхні взаємовідносини, симпатії або антипатії. Персонажі використовують прізвиська, які відображають їхнє ставлення до інших. Це дозволяє створити багатопланову систему номінацій, де одна і та сама особа може називатися по-різному залежно від того, хто говорить. Тревор описує свою собаку Стрілку (Streaker) як «*Ракету на чотирьох лапах*», «*Міні-метеорит*» і «*Чотириланний вихор*». Ці номінації підкреслюють її швидкість і неконтрольовану поведінку, відображаючи його емоції та ставлення до пригод із собакою.

Таким чином, точка зору мовця суттєво впливає на вибір номінацій. Цей вплив проявляється у варіативності назв та їх інтонаційно-семантичному забарвленні. Через це автор демонструє не лише характеристику персонажів, але й створює додатковий гумористичний шар, який робить текст більш привабливим для читачів.

Вибір номінацій визначається кількома ключовими чинниками, які взаємодіють між собою, формуючи багатовимірну структуру. У повістях номінації часто відображають сюжетні події. Наприклад, собаку називають «*Ракетою*» через її швидкість і невгамовність. У повісті «*Гармидері у школі*», епізод із паперовими літачками стає основою для нового ставлення до вчительки. Під час конфліктів персонажі можуть використовувати іронічні номінації, щоб виразити своє невдоволення або зневагу. У той час як під час нових знайомств часто виникають нейтральні або жартівливі номінації, які передають перше враження. Міс Пандемоніум учні називають «*Супервумен*», коли вона в перший день викладання починає вести уроки з незвичайним, на диво креативним підходом. Це ім'я несе в собі елемент жартівливого захоплення з

боку учнів, оскільки вони оцінюють її поведінку як надзвичайну і героїчну в контексті звичних уроків. Секретарка школи називає міс Пандемоніум «кращим, що сталося у школі за довгий час», висловлюючи своє позитивне ставлення. Події додають гумористичного забарвлення номінаціям. Тревор називає незграбного чоловіка «*Пудинг-меном*» через його зовнішність. Таким чином, номінації формуються як реакція на контекст і взаємодію персонажів у рамках сюжету. Вони не лише слугують засобом характеристик героїв, але й сприяють побудові комічних ситуацій.

Номінації в творах Джеремі Стронга не є сталими, вони змінюються залежно від розвитку сюжету, що дозволяє не лише відображати зміни в характерах персонажів, але й створювати комічний ефект. Ці зміни часто підкреслюють зміну ставлення до персонажа, його еволюцію чи трансформацію, а також допомагають утворити гумористичні ситуації, де непередбачуваність і абсурдність є важливими елементами. Міс Пандемоніум починає як «*Міс Гармидер*», що вказує на її здібності створювати хаос і порушувати всі правила. Однак зі зміною ставлення учнів до її методів навчання, її номінація також змінюється. Вона отримує нові прізвиська, як-от «*Супервумен*», коли її неординарні методи починають давати позитивні результати. Це також показує, як змінюється її сприйняття в очах учнів – від початкового скепсису до захоплення і поваги.

Номінації персонажів змінюються в залежності від того, хто їх використовує та в якому контексті. Це можуть бути монологи персонажів, діалоги між ними або опис від оповідача. Кожен з цих підходів має свої особливості, які впливають на вибір номінацій, їх зміст і гумористичний ефект.

Номінації, які персонажі використовують у своїх монологах, часто свідчать про їхній настрій, переживання або ставлення до конкретних ситуацій. Це дозволяє не тільки додавати гумору, а й глибше розкривати характер. Тревор часто дає своїй собаці різні прізвиська у своїх монологах, залежно від того, що

відбувається навколо: він називає її «*Метеоритом*», коли вона раптово з'являється, «*Чотириланій вихор*» - коли Стрілка розносить все навколо, її дії виходять за межі звичайного порядку, і Тревор використовує це прізвисько для підкреслення хаосу, який вона приносить.

У діалогах номінації часто використовуються для вираження почуттів персонажів або для створення гумору через контекстну інтерпретацію. Номінації можуть бути саркастичними, іронічними або просто жартівливими. Ці діалоги часто вносять динаміку в стосунки між персонажами і створюють емоційні акценти, що підсилюють гумор. Тіна називає Тревора «*Каніман ідей*». Це прізвисько виникає, коли Тревор вигадує якісь нові плани чи схеми, часто не дуже практичні, що підкреслює її ставлення до нього. Тіна використовує це ім'я в іронічному контексті, висміюючи його схильність до створення все нових і нових ідей, хоча вони не завжди реалізуються.

Оповідач у творах Джеремі Стронга використовує номінації, щоб дати читачеві більш нейтральну чи об'єктивну картину подій. Це може бути опис зовнішності персонажів або їхніх вчинків, де прізвиська та імена обираються для підкреслення певних рис або характеристик, без надмірного емоційного забарвлення. Директор Шрапнель (Mr. Shrapnell) отримує від учнів прізвисько «*Shrapnoodle*» - це іронічна форма його прізвища, що підкреслює відчуження і зневажливе ставлення учнів до нього. Однак сам оповідач, описуючи його, використовує більш нейтральний тон. Номінації від оповідача в основному зберігають дистанцію і об'єктивність, адже оповідач зазвичай не бере на себе емоційне навантаження, яке є в діалогах персонажів. Водночас ці номінації додають контексту та допомагають краще зрозуміти сюжетну ситуацію.

Персонажі, залежно від їх важливості та впливу на сюжет, мають багато різних номінацій. Це дозволяє глибше розкрити їхні характери, показати зміни, які відбуваються з ними в процесі розвитку подій, а також створити комічний ефект. Наприклад, собака Стрілка, будучи центральним персонажем,

має численні номінації, що підкреслюють її багатогранність і непередбачуваність.

Номінації стають основним інструментом для створення комічного ефекту в творах Джеремі Стронга. Через перебільшення, іронію та контрасти в номінаціях персонажів, автор створює гумористичні ситуації, що є основною рисою його стилю. Механізм, який використовується для створення комічного змісту, ґрунтується на гумористичній невідповідності: між іменем і реальністю, між очікуванням і результатом, між тим, як персонажі себе сприймають і як їх бачать інші. Через перебільшення, іронію та контрасти, Стронг знижує серйозність ситуацій, створюючи абсурдні, але веселі моменти. Використання номінацій дозволяє читачу сміятися не тільки з ситуацій, а й з персонажів, які намагаються керувати світом навколо себе, часто потрапляючи в смішні або парадоксальні ситуації.

РОЗДІЛ 3

СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ НОМІНАЦІЙ ПЕРСОНАЖІВ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ТВОРІВ ДЖ. СТРОНГА

3.1 Способи відтворення власних імен

Перекладач художнього твору адаптує текст, інтерпретуючи його, зберігаючи стиль автора, вибираючи відповідні стилістичні засоби, синоніми та граматичні конструкції. Для адекватного перекладу використовуються різноманітні прийоми, вибір яких залежить від контексту, стилю твору та мети перекладу [Матковська 2012, с. 81-82].

У процесі перекладу творів художньої літератури важливу роль відіграє точне і адекватне відтворення номінацій персонажів, які є ключовими елементами для розуміння характерів і їхньої ролі у сюжеті. Номінації, що включають імена, прізвища, прізвиська, титули та інші форми вказівки на персонажів, можуть не тільки позначати особистість героїв, але й відображати культурні, соціальні та стилістичні нюанси оригінального тексту.

При перекладі творів Джеремі Стронга важливо не лише забезпечити точність передавання змісту, а й зберегти характерний гумор, який є ключовим для створення стилю «читання для реготання» (так називається серія вітчизняного «Видавництва Старого Лева», у якій були опубліковані повісті Дж.Стронга). Стронг використовує численні стилістичні прийоми для створення смішних, але водночас змістовних образів. В основному це відтворення специфічних номінацій, таких як імена персонажів, їхні прізвиська та титули, що сприяє створенню комічного ефекту. Завдання перекладача – зберегти цю гру слів і відповідні емоційні відтінки, щоб вони були адекватно сприйняті новою аудиторією.

Згідно з концепцією динамічної еквівалентності Ю. Найди, художній переклад – це процес, у якому перекладений текст має створювати такий самий

ефект на аудиторію цільової культури, як і оригінал на читача мови джерела. Основна мета динамічної еквівалентності – не буквальна точність, а передача комунікативного впливу, емоційного тону та культурного контексту. Перекладач є посередником, який повинен забезпечити природність викладу в перекладеному тексті. Це особливо важливо для перекладу гумористичних творів, де гра слів, іронія, культурні алюзії та стилістичні прийоми становлять основу комічного ефекту [Nida 1964. С. 127-140].

Переклад власних імен у літературних текстах є важливим аспектом передачі авторського стилю, культурної специфіки та комічного ефекту. У творах Джеремі Стронга власні імена часто відіграють роль не лише ідентифікаційних маркерів, а й є носіями додаткового стилістичного навантаження. Відтворення цих імен у перекладі вимагає застосування певних способів, кожен із яких має свої особливості й залежить від контексту, функцій імені та стилістичних цілей.

Еквіваленція дозволяє передати ситуацію чи поняття, використовуючи стилістичні засоби мови перекладу, які можуть бути абсолютно різними за структурою, але зберігають однаковий зміст і ефект [Ніколаєва 2018. С. 123-124].

Переклад імені директора школи *Mr. Shrapnell* як *містер Шрапнель* зберігає оригінальну метафоричну складову і водночас доповнює образ персонажа. Ім'я *Shrapnell* в англійській мові має відсилку до військової термінології. В українській мові слово *шрапнель* також є військовим терміном. Ім'я *Shrapnell* асоціюється з вибуховими елементами, тому переклад зберігає метафоричний ефект. Використання еквіваленції дозволяє передати той самий гумористичний ефект, який може виникати у читача через асоціацію з вибухами чи катастрофами.

В оригіналі назва школи *Dullandon Primary School* містить слово «*dull*» (*нудний, тьмянний*), яке має негативні конотації, що можуть натякати на нецікаве, монотонне шкільне середовище. Ця гра слів втрачається у перекладі як

Далендонська школа, де відсутнє пряме значення «нудний» або «нудьга». Це впливає на сприйняття назви, оскільки втрачається гумор та сарказм, які були закладені автором в оригіналі. Переклад назви, зберігаючи формальність, втрачає можливість передати іронію, яку міг відчутти англомовний читач. Стилістично це змінює атмосферу школи у сприйнятті читачів: замість натяку на нудьгу та одноманітність, *Далендонська школа* може сприйматися як звичайна школа без особливих характеристик.

Втрата конотацій через використання терміну «*Далендонська школа*» є прикладом еквіваленції, оскільки хоча пряме значення «нудний» не передається, переклад все ж зберігає функціональну роль назви та її місце в контексті твору, хоч і без гумористичних відтінків. Перекладач застосував еквіваленцію для того, щоб забезпечити природне звучання і зберегти відповідність контексту, при цьому спрощуючи деталі, не втрачаючи основної ідеї.

У перекладі опущено додаткову частину «*Primary*» (*початкова школа*), що є ще одним прикладом адаптації через еквіваленцію. Перекладач вибрав не наводити цей компонент, оскільки він не є критично важливим для розуміння ситуації, і ця адаптація є типово еквівалентною – передавати головну ідею без надмірних деталізацій.

Запозичення полягає в тому, щоб залишити власне ім'я або термін у перекладі без змін. Це допомагає зберегти оригінальне звучання, зберігаючи його інтернаціональне значення, і є корисним для імен, які не потребують адаптації або коли збереження оригінального вигляду імені є важливим для стилю твору [Пушик 2022. С. 209].

Ім'я *Norman* – це звичайне англійське чоловіче ім'я, яке не має спеціального значення чи асоціацій із тваринами. У перекладі це ім'я залишили без змін як *Норман*, що є еквівалентом в українській мові і не вимагає додаткової адаптації, оскільки зберігає свою функцію – іронічне людське ім'я для папуги.

Залишивши ім'я *Норман* незмінним, перекладач зберіг оригінальний стиль автора, не додаючи нових асоціацій або контексту. Це рішення підкреслює нейтральність імені та його комічний ефект, який полягає саме в тому, що тварина має звичайне людське ім'я. Запозичення у даному випадку дозволяє зберегти цей ефект без додаткових змін.

Ім'я *Tina* перекладено як *Тіна*. Ніяких змін у значенні чи семантиці не відбулося. Ім'я зберігає своє оригінальне звучання та функцію. Прямий переклад зберігає звичний для українських читачів варіант імені, без внесення стилістичних змін. *Trevor* перекладено як *Тревор*, що є прямим транскрипційним перекладом. Як і в попередньому випадку, ім'я зберігає своє значення і звучання без змін. Ім'я не зазнає стилістичних змін і залишається таким же, як в оригіналі, що забезпечує консистентність і впізнаваність персонажа. Прямий переклад імені і адаптація прізвища зберігають звучання оригіналу і створюють стилістично відповідний образ для українських читачів. У цих прикладах перекладач застосовує запозичення, оскільки ім'я передається без змін, зберігаючи своє звучання й функцію, і воно є зрозумілим для українського читача без додаткових культурних чи лексичних трансформацій.

Адаптація застосовується, коли у мові перекладу відсутній відповідний контекст або поняття, і його потрібно передати через аналоги, зрозумілі для цільової аудиторії [Ніколаєва 2018. С. 124].

Переклад *Mr Slocumber* як *містер Слокамбер* зберігає важливі лексико-семантичні та стилістичні елементи оригінального імені. Хоча точне значення не переноситься, адаптоване ім'я ефективно відображає комічний характер персонажа і створює бажаний ефект для українського читача. Комічний контраст між формальним містер і лінивим *Слокамбер* продовжує підкреслювати невідповідність, що була присутня в оригіналі. Завдяки адаптації, перекладач може зберегти смисловий і стилістичний ефект оригінального імені, не втручаючись у культурні чи мовні особливості української мови.

Оригінальне прізвище *Smugg* містить ігровий зміст, оскільки воно звучить подібно до слова «*smug*» («самовдоволений»). Це створює певний комічний або іронічний ефект, який передає специфічну характеристику персонажа. Переклад прізвища *Smugg* як *Смаг* зберігає подібність звучання, але втрачає частину оригінального смислового навантаження. Проте, адаптація *Smugg* в *Смаг* може передавати деякий комічний або іронічний відтінок, що зберігає ігровий характер імені. У цьому випадку адаптація допомагає зберегти загальне враження і комічний характер персонажа, навіть якщо іронія не так яскраво відчувається через мовні бар'єри.

У перекладі ім'я *Divet* було адаптовано в «Диван», оскільки обидва ці слова мають асоціації з комфортом, м'якістю та відпочинком. Хоча пряме значення змінюється (ковдра – меблі), перекладач зберігає основну ідею про «затишок» і «лінощі», які відповідають характеру кота.

У даному випадку адаптація використовується для того, щоб український читач міг краще зрозуміти образ персонажа. «Диван» є дуже відповідним словом в українській культурі, асоціюється з комфортом і відпочинком, що також підходить для опису ледачого кота, подібно до того, як «*Divet*» асоціюється з м'якістю та комфортом. Перекладач зберігає гумористичний відтінок, оскільки називати кота меблями – це жартівливий вибір, що наголошує на його ледачому характері.

Калькування – це специфічний спосіб запозичення, який полягає в буквальному перекладі окремих елементів синтагми. Ми здійснюємо калькування виразу, використовуючи або синтаксичні структури мови перекладу, або структури оригінальної мови, вносячи в мову перекладу нові конструкції.

При перекладі номінації *micic Earwigger* на *micic Вухокрутка* український перекладач використав часткове калькування, зберігши компонент «вуха», який асоціюється з вушною комахою в оригіналі (*earwig*), але замінив

завершальну частину імені, адаптуючи її до української мови та стилістики. Компонент «*крутка*» додає динамічності, ніби персонаж «крутиться» навколо чужих справ. Цей прийом створює образ, який асоціюється із настирливою, в'їдливою натурою, що пасує завучу з характером контролю.

Номінація *Earwigger* в оригіналі має приховану метафору, яка через комаху-вуховертку натякає на неприємну та надокучливу людину. При перекладі використано конотативне перенесення значення, тобто ім'я адаптується так, щоб залишити негативні конотації, але у зрозумілому для українського читача вигляді. Відтак слово *Вухокрутка* передає образ настирливої особи, що нав'язливо контролює ситуацію і всюди встромляє носа.

Дослівний переклад – це спосіб перекладу, за якого ім'я або вираз перекладаються без змін, що дозволяє зберегти точність і значення оригіналу. Цей метод застосовується для ім'їв, які не містять складних метафор або культурно специфічних елементів, що потребують адаптації [Пушик 2022. С. 210].

Mouse в оригіналі англійською мовою має кілька значень: це може бути як реальна миша, так і метафоричне позначення маленької, милих або скромної особи. *Мишка* в українському перекладі зберігає основне значення слова «*mouse*» як маленької тварини. Це також зберігає певний емоційний відтінок, оскільки в українській мові *Мишка* звучить м'якше і тепліше, ніж просто *Миша*. Переклад *Мишка* додає м'якість і теплоту до образу персонажа. В українській мові це слово має позитивний і ніжний відтінок, що підсилює емоційний ефект і може робити персонажа більш привабливим для читачів, особливо для молодшої аудиторії. Переклад зберігає миловидність і теплоту образу, додаючи емоційний відтінок і можливий комічний ефект. В українській мові слово «*Мишка*» має більш теплий і ніжний відтінок, що посилює емоційний ефект і може зробити персонажа більш привабливим, зокрема для молодшої аудиторії.

Процес перекладу літературних творів, особливо гумористичних, вимагає від перекладача використання різноманітних методів, які допомагають зберегти стиль автора, культурні нюанси і комічний ефект. У випадку перекладу творів Джеремі Стронга важливим є не лише точне передавання змісту, але й збереження характерного гумору, який складається через специфічні номінації персонажів, їхні імена, прізвиська та титули.

Загалом, трансформації в перекладі імен персонажів забезпечують збереження основних рис оригіналу, що дозволяє читачам відчувати ті ж емоції та враження, які мав би англомовний читач. Ці адаптації роблять текст доступнішим та зрозумілішим для української аудиторії, забезпечуючи при цьому збереження гумору і комічного ефекту, властивих оригіналу.

Додаток А містить таблицю з прикладами оригінальних і перекладених імен, що ілюструє використання різних способів перекладу. Таблиця демонструє, як через адаптацію, еквіваленцію, калькування, транскрипцію та запозичення перекладач зберігає стиль автора і забезпечує відповідний емоційний вплив на читачів. Ці приклади підкреслюють важливість творчого підходу в художньому перекладі та акцентують на ролі перекладача як посередника між культурами.

3.2. Номінації персонажів у перекладі: функція, значення та доречність

Часто в сучасних перекладах зустрічається проблема дослівного перекладу, коли замість точного передавання сенсу та емоційного забарвлення тексту використовується буквальний переклад слова або фрази. Такий підхід позбавляє твір глибини та оригінальності.

Оцінюючи якість художнього перекладу, ми звертаємо увагу на два ключові поняття: адекватність та еквівалентність. Адекватний переклад передбачає повне розуміння авторського задуму, передачу художньо-

естетичного впливу тексту та врахування потенційної реакції читача. Це означає, що перекладач має не лише точно відтворити ідею твору, але й підібрати відповідні мовні засоби, щоб передати образи та стилістичні особливості оригіналу. Особливо важливо зберегти ритміку та риму при перекладі поезії, хоча це часто буває непросто через різницю між мовами.

Еквівалентність, у свою чергу, означає відтворення змісту та форми оригіналу за допомогою іншої мови. Досягається вона за рахунок лексичних, граматичних та стилістичних заміни, які дозволяють створити адекватну картину перекладу. Майстерність перекладача полягає в умінні знаходити оптимальні заміни, зберігаючи при цьому сенс та емоційне забарвлення тексту [Савчук, Дашкова 2018. С. 79-81].

Одним із ключових аспектів перекладу є адаптація номінацій персонажів, яка суттєво впливає на сприйняття персонажів читачами в іншій мовній та культурній системі. У цьому контексті особливий інтерес представляє переклад творів Джеремі Стронга, де імена та номінації персонажів виконують важливу функцію в створенні комічного ефекту і підкресленні характеру героїв.

Переклад імен персонажів у творі Джеремі Стронга є важливим елементом адаптації тексту для української аудиторії. Перекладачі стикаються з необхідністю зберегти не лише звукові, але й семантичні та культурні особливості оригінальних імен. Розглянемо декілька ключових персонажів та їхні переклади, щоб зрозуміти, як ці рішення вплинули на сприйняття героїв.

Ім'я *Violet Pandemonium* в оригіналі є комічною іронією, де ім'я *Violet* (*фіалка*) контрастує з прізвиськом *Pandemonium* (*хаос*). Цей контраст підкреслює абсурдність і хаотичність персонажа. Переклад імені як *Лілія Гармидер* в українському виданні зберігає цю іронію, адаптуючи її до культурного контексту українського читача.

Важливим аспектом образу є контраст між її іменем та поведінкою. В англійському варіанті *Violet* викликає асоціації з чимось маленьким, скромним

і делікатним, тоді як її прізвище *Pandemonium* вказує на хаос і шум. Перекладаючи ім'я як *Лілія*, перекладач зберігає цей контраст, оскільки лілія в українській культурі також асоціюється з ніжністю і гармонією, що підсилює комізм, коли ця героїня викликає хаос. Ім'я *Violet* у прямому перекладі звучало б незвично в українській мові та могло б порушити гармонію тексту через свою незвичність для українських читачів. Ім'я *Лілія* натомість є зрозумілим, легко вписується в мовну структуру і стилістично доповнює переклад, не викликаючи дисонансу.

Персонаж Вайолет показаний через її дивну поведінку, що не відповідає її ніжному імені. Опис її вигляду та дій створює враження невідповідності та комічного безладу. Ось кілька характеристик, які підкреслюють цю поведінку: «*She had lipstick halfway up one cheek and eyeshadow over most of her nose*» (підкреслює її неохайність і хаотичність); «*Miss Pandemonium suddenly stopped talking to herself and noticed the class for the first time*» (її здатність діяти непередбачувано й дезорієнтовано); «*Miss Pandemonium got so involved in answering questions that she could not sit back and watch*» (її захопленість і неконтрольована поведінка). Ці уривки демонструють хаос, який є результатом її власної безладної природи, що чудово доповнюється іронією її імені.

Переклад імені *Violet* як *Лілія* є вдалою адаптацією, яка зберігає ключові стилістичні елементи і дозволяє українському читачеві легше сприймати персонажа та його характер. Це рішення додає глибини образу, підкреслюючи комічний контраст між ніжністю імені та хаотичністю поведінки героїні. Він зберігає гумор і допомагає українському читачеві зрозуміти, чому персонаж є таким абсурдним і непередбачуваним. У контексті української культури лілія є символом чистоти й витонченості, що підсилює комічний контраст, коли героїня поводить себе зовсім не відповідно.

Персонаж Вайолет Гармидер має чотири основні номінації. Перша з

них – це її ім'я *Violet (Вайолет)*, яке викликає асоціації з ніжністю та скромністю, що контрастує з її хаотичним характером. Це ім'я також створює певний комічний ефект, адже його м'якість і делікатність контрастують з її поведінкою, яка завжди викликає безлад.

Другою номінацією є її прізвище *Pandemonium (Гармидер)*, що прямо вказує на хаос і безлад, що супроводжують Вайолет у всіх її вчинках. Прізвище, яке вона носить, підсилює образ персонажа, додаючи йому ще більшої абсурдності та комізму. Саме завдяки цьому прізвищу її ім'я і поведінка набувають ще більшого контрасту.

Третя номінація – це *Miss Pandemonium (Міс Гармидер)*, яке використовують до неї інші персонажі, особливо в контексті офіційних звертань. Це звертання підкреслює її роль як вчительки, але в той же час її поведінка, яка постійно порушує правила, додає ще більше іронії до її образу.

Четверта номінація – це *Superwoman (Супервумен)*, яку Вайолет сама надає собі, підкреслюючи свою впевненість у власних силах і прагнення бути величною, як супергерой. Це прізвисько є частиною її самоіронії, адже вона часто перебільшує свої можливості і викликає сміх у оточуючих своєю недоречною самовпевненістю.

Чотири номінації в контексті цього персонажа є достатніми, щоб створити багатогранний образ. Кожна з них виконує свою функцію: ім'я і прізвище створюють контраст і підкреслюють іронію, а звертання та самоназва додають додаткові відтінки до її характеристики. Це дозволяє читачу краще зрозуміти не тільки її зовнішність, а й внутрішній світ, де поєднуються хаос, гумор і самовпевненість.

Персонаж *Mrs. Bunt* на українську мову перекладено як *пані Штурх*. *Mrs. Bunt* в оригіналі асоціюється з енергійною і активною постаттю, що виявляється у її постійних діях, турботі про дітей та їхні проблеми в школі. Переклад *пані Штурх* зберігає цю енергійність завдяки слову «штурхати», яке

в українській мові несе динамічний і дещо агресивний відтінок руху чи впливу. Це слово чудово підходить для опису характеру персонажа, який безпосередньо впливає на ситуації в школі та активно реагує на події.

Важливо, що *пані Штурх* відображає не лише активність, а й приховану роль персонажа, який на перший погляд може бути непомітним, але впливає на події навколо себе, зокрема через сприйняття і підтримку інших персонажів. Це підкреслює важливість її присутності, незважаючи на її спокійний вигляд.

Переклад *Mrs. Bunt* як *пані Штурх* є доречним, оскільки зберігає ключові риси персонажа, які стосуються її активності та впливу на події. В українському контексті слово «штурхати» також добре передає гумористичний відтінок, що надає легкості сприйняттю, і робить образ пані Штурх динамічнішим. Крім того, переклад є зрозумілим для українського читача, оскільки слово «*штурхати*» широко використовується і має чітке значення.

Персонаж має одну основну номінацію – пані Штурх. Ця номінація цілком відповідає її ролі в сюжеті, де вона є енергійною, але непомітною фігурою, яка підтримує інших персонажів, зокрема пані Гармидер. Однієї номінації достатньо, щоб передати її характер і вплив на події, а також зберегти гумористичний контекст, характерний для твору.

Переклад *Streaker* як *Стрілка* демонструє лексико-семантичні та стилістичні трансформації. Оригінальне ім'я має значення «стрімко рухатися», що вказує на швидкість і невловимість собаки. Переклад *Стрілка* частково зберігає цю семантику, оскільки дане слово може асоціюється зі швидкістю і точністю. Однак, воно має менш очевидний зв'язок із хаотичністю поведінки, ніж оригінал. Враховуючи комічний контекст твору і характеристику собаки як божевільної і шалено швидкої істоти, переклад *Стрілка* чудово виконує свою роль. Він не тільки зберігає асоціацію з швидкістю, але й створює ефект точності і невловимості, що є важливими характеристиками собаки у сюжеті.

Переклад імені персонажа, а також його характеристик, є важливою складовою процесу адаптації тексту з однієї культури та мови в іншу. У випадку з персонажем *Streaker* з твору Джеремі Стронга, переклад його імені та опису поведінки через лексико-семантичні та стилістичні трансформації допомагає зберегти гумористичний і динамічний характер собаки, одночасно адаптуючи його для українського читача. Проте важливою задачею є не тільки збереження змісту, але й точне передавання емоційних відтінків і стилістичних особливостей оригіналу, що дозволяє відчувати атмосферу твору.

Наприклад, в оригінальному тексті часто використовуються порівняння, які підкреслюють швидкість, невловимість та енергійність собаки, що є основними рисами її персонажа. Перекладач має передати ці якості, вибираючи відповідні українські еквіваленти та зберігаючи комічний тон, який домінує в описах собаки. У цьому контексті важливо не тільки передати фактичний зміст, а й зберегти специфічний гумор і емоційну виразність оригіналу, що робить характер *Streaker* таким живим та яскравим.

«*Streaker can out-accelerate a torpedo. She can do 0 to 100 mph in the blink of an eye*». Переклад: «*Стрілка може прискорюватися швидше за торпеду. Вона розганяється до 100 миль за кілька мить*». У цьому фрагменті оригінал використовує порівняння зі швидкістю торпеди, що підкреслює неймовірну швидкість собаки. Переклад зберігає це порівняння, однак, можливо, зменшується емоційна виразність, оскільки замість динамічного «out-accelerate» використано менш образне «може прискорюватися».

«*She's usually vanished over the far horizon long before you have time to yell – «Streaker!»*». Переклад: «*Вона зазвичай зникає за горизонтом задовго до того, як ви встигаєте крикнути – «Стрілка!»*». Оригінальний текст акцентує на швидкості і невловимості собаки, і переклад зберігає цю ідею через слово «зникає». Однак, порівняно з англійським варіантом, слово «vanished» має більш екстремальну коннотацію, ніж «зникає», що дещо м'якше передає ідею її

непередбачуваності.

«*Streaker was a rocket on four legs*». Переклад: «*Стрілка була ракетою на чотирьох лапах*». Це порівняння в оригіналі є ще одним способом підкреслити швидкість собаки, і переклад зберігає його цілісно, що дозволяє зберегти гумористичний тон, властивий для всього твору.

Переклад *Streaker* як *Стрілка* є доречним, оскільки він точно передає ключові характеристики персонажа – швидкість і динамічність. Хоча цей переклад не має прямого зв'язку з хаотичністю і непередбачуваністю оригіналу, він успішно створює новий комічний ефект, який підходить до стилістики твору і забезпечує зрозуміле сприйняття для українського читача. Це адаптація, яка зберігає характер собаки і її важливу роль у комічному контексті.

Собака *Streaker* має кілька номінацій, оскільки кожна з них підкреслює різні аспекти її характеру та поведінки. Ім'я «*Streaker*» вказує на її основну рису – надзвичайну швидкість, тоді як «*Streaker the Superdog*» додає фантастичний елемент, порівнюючи її з супергероєм. «*Rocket on four legs*» акцентує на її швидкості, порівнюючи з ракетою, що підсилює відчуття неймовірних можливостей. Номінація «*hundred-mile-an-hour dog*» використовує конкретну швидкість, щоб ще раз підкреслити її виняткові здібності, роблячи образ собаки ще більш вражаючим і смішним.

Ім'я *Mr. Shrapnell* в оригіналі має військову конотацію, що підкреслює вибуховий і нетерпимий характер директора. Переклад як *директор Шрапнель* зберігає цю метафору і доповнює образ персонажа. Перекладач зберіг звучання і семантику прізвища, що допомагає українським читачам відчутти метафоричну суть персонажа. Слово «*шрапнель*» в українській мові також має військову конотацію, що підсилює комічний образ директора.

Ім'я *Шрапнель* в українському перекладі не тільки зберігає звуковий і семантичний зв'язок з оригіналом, але й додає українському читачеві можливість одразу відчутти метафоричну суть персонажа. Це ім'я поєднує в собі

гру слів, адже, попри всі зусилля директора підтримувати дисципліну, він сам часто стає причиною хаосу, вибухаючи від гніву. Збереження цього прізвища без змін є вдалою лексико-семантичною трансформацією, оскільки воно зберігає оригінальне значення і підкреслює основну характеристику директора як людини, яка в моменти гніву діє подібно до вибуху.

Інші номінації також підкреслюють цю риси. Наприклад, діти дають йому прізвисько «*shrapnoodle*», що є не тільки комічним, а й відображає певну двоїстість персонажа. З одного боку, це натяк на його вибуховий характер, з іншого – підкреслює його парадоксальність і деяку безпорадність у ситуаціях, коли він не може контролювати хаос, який сам же й спричиняє.

Приклад із тексту, де автор описує раптові вибухи гніву *Mr. Shrapnell*: «*His rages were so unpredictable. It was like walking blindfold across a minefield*» (Його вибухи люті були непередбачувані. Це нагадувало прогулянки з зав'язаними очима по мінному полю.). Цей фрагмент вказує на незбагненність і небезпеку його гніву. Це створює образ людини, яка, як вибухова речовина, може несподівано вибухнути в будь-який момент.

Переклад «*Mr. Shrapnell*» як «Директор Шрапнель» не лише зберігає зв'язок із оригінальним звучанням, а й додає шар метафоричного навантаження, яке звучить природно для українського читача завдяки вживанню слова «шрапнель». Це слово має військову конотацію в українській мові, що також підсилює образ жорсткого, навіть агресивного керівника.

Що стосується самого підходу до перекладу, збереження цього прізвища є доречним і доцільним, оскільки воно не тільки зберігає значення, але й підсилює гумористичний ефект, який створюється за допомогою цього образу. Перекладач не вносить змін, що могли б змінити тон чи значення – «Шрапнель» у перекладі є таким самим точним і метафоричним, як і в оригіналі, зберігаючи функцію підкреслення характеристик персонажа.

Таким чином, персонаж має кілька номінацій, тому що кожна з них

додає новий аспект до його особистості. Вони не тільки описують його через характерні риси, але й підсилюють комічний ефект та взаємодії між ним і іншими персонажами, що є важливими для гумористичного контексту твору.

Переклад *Dullandon Primary School* як *Далендонська школа* втрачає ключові елементи гри слів та іронії, які були в оригіналі, що змінює тон і сприйняття гумору. Однак перекладач зберіг основний звучний елемент назви, адаптувавши її до українських реалій, що допомагає читачеві легко сприймати текст, хоча й з втратами в стилістичних та лексичних нюансах. Переклад не зберігає прямого значення «нудний» або «нудьга», що знижує іронічний ефект назви школи. Це може змінити сприйняття школи як звичайного місця без особливих характеристик. Переклад назви школи змінює атмосферу тексту, хоча зберігає формальність назви. Читач може не відчувати іронічний підтекст, закладений у оригіналі.

Переклад *Norman* як *Норман* зберігає оригінальний стиль автора. Переклад імені зберігає комічний ефект, адже використання людського імені для папуги є іронічним. *Норман* залишається без змін, що дозволяє зберегти авторську іронію. Ім'я *Норман* підкреслює комічний контраст між іменем та характером папуги, зберігаючи оригінальний гумор. В оригіналі, як зазначено в уривку: «*Norman is ever so nice but he keeps trying to nest in my hair – I don't know why. He's quite tame and can make a noise like an ambulance on red alert*» (Норман дуже милий, але він весь час намагається влаштувати собі гніздо у мене на голові, не знаю чому. Він зовсім ручний і вміє наслідувати звук сирени швидкої допомоги), ім'я *Norman* підсилює цей контраст між нормальністю людського імені та надзвичайним, нехарактерним для людини поведінковим аспектом папуги.

Важливо зазначити, що переклад імені не змінює тон і гумор оригіналу, що є важливим для збереження комічної атмосфери твору. Ім'я *Норман* звучить природно в українському контексті, а його використання для

папуги підкреслює іронічний характер персонажа. Таке ім'я створює у читача образ комічного, але неординарного папуги, чия поведінка суперечить очікуванням від птаха, що має таке звичайне ім'я.

Отже, персонаж має одну основну номінацію – *Норман*, і це ім'я є основним елементом для підкреслення його комічної суті. Використання цього імені є ключовим для збереження авторської іронії та гумору, адже воно створює абсурдний контраст між звичайним людським іменем і поведінкою папуги, що таким чином посилює комічний ефект у тексті.

Переклад імен, таких як *Tina* і *Trevor* зберігає звучання та значення оригіналу, що дозволяє зберегти індивідуальність персонажів і забезпечити консистентність. Переклад імен Тіни та Тревора на українську мову є вдалим. Імена не змінюються, оскільки в обох випадках вони є поширеними в українському контексті, і їх переклад не змінює гумористичний ефект, який автор намагається передати.

У тексті ми бачимо, як Тіна визначає, що і коли робити, вона завжди впевнена у своїх діях: «*Tina is an Organizer. She likes deciding what to do and then doing it. What she likes even more is deciding what everyone else should do at the same time. She'll probably be a Business Manager when she grows up, or Prime Minister*». Це твердження про те, що Тіна стане бізнес-менеджером або прем'єр-міністром, підкреслює її амбіції і прагнення контролювати ситуацію. Важливо, що переклад цього образу не змінює суті її характеру, зберігаючи авторську іронію і гумор.

Тіна має кілька важливих номінацій: «*організатор*» (відображає її роль у колективі та прагнення до контролю) і «*бізнес-менеджер*» або «*прем'єр-міністр*» (як прогнози на майбутнє). Усі ці номінації разом формують образ сильної та незалежної особистості, яка прагне лідерства. Вони допомагають створити чіткий контекст її поведінки й рішень. Однак вона не позбавлена комічних рис, оскільки виявляється занадто впертою в деяких ситуаціях, що також відображає її вік і недостатню життєву зрілість.

Тревор — протилежність Тіні, і його номінації значно відрізняються. Він сам описує себе як людину, яка має багато ідей, але рідко коли ці ідеї призводять до успіху: «*I'm a bit small and weedy, I suppose. My legs are really thin and bony. Sometimes I look at them in the bath and wonder how they manage to hold me up all day*».

Тревор має образ слабкого і трохи сором'язливого хлопця, який хоче довести свою значущість через безліч ідей, але часто не може їх реалізувати. У нього є ще одна важлива номінація – *Людина ідей (Ideas Man)*. Це знову ж таки підкреслює його прагнення до творчості, хоча його ідеї часто не закінчуються успіхом. Переклад цієї номінації і в англійському, і в українському контексті – доречний і зберігає смислове навантаження.

Переклад прізвища *Smugg* як *Смаг* зберігає звучання оригіналу, що дозволяє зберегти певну звукову схожість. Однак втрачається частина смислового навантаження, оскільки слово *smug* в англійській мові має негативний відтінок, пов'язаний з самовдоволенням, що підкреслює егоцентризм персонажа. У цьому контексті українське прізвище *Смаг* не несе такої явної асоціації з зарозумілістю, тому для збереження комічного ефекту важливо застосувати інші перекладацькі прийоми, зокрема описову характеристику, щоб підкреслити негативні риси Чарлі через його поведінку та зовнішність.

Чарлі має кілька номінацій, що підкреслюють різні аспекти його характеру. Його основне ім'я, *Charlie Smugg*, асоціюється з самовдоволеністю, що підкреслює його зневажливе ставлення до інших. *King Smuggly Kong* — іронічне порівняння, яке поєднує фізичну перевагу Чарлі та його зарозумілість, роблячи його одночасно смішним і небезпечним. А *sneering grin* вказує на його зневажливий вираз обличчя, що підкреслює його негативне ставлення до оточуючих. А *nightmare in boots* — метафора, що зображує Чарлі як небезпечного і неприємного персонажа. *Quasimodo* відсилає до моральної та фізичної потворності, підкреслюючи його недоліки. Ці номінації функціонують для

створення комічного і зневажливого образу Чарлі, що додає гумору й іронії в текст.

Відтворення номінації *місіс Вухокрут* (оригінал — *Miss Earwigger*) в українському перекладі є прикладом того, як перекладач адаптує образ, зберігаючи значення і культурні конотації імені, створеного автором. Для перекладу такого імені важливо відтворити ті асоціації, які викликає ім'я *Earwigger* в англomовному читачеві, оскільки це ім'я має багатозначний сенс і передає ключові риси персонажа.

Перекладач обрав український варіант *місіс Вухокрутка*, який, використовуючи основу «вуха» та вказуючи на дію («крутити»), створює образ особи, яка «встромляє носа» у справи інших, контролює та втручається в життя учнів. Така адаптація допомагає передати гротескність та образ настирливого контролю, що закладені в оригіналі.

Ці номінації застосовуються, щоб створити багатозначну картину персонажа, використовуючи іронічні елементи для вираження її нав'язливості та зайвої контролюючої поведінки. Кожна з них сприяє розвитку розуміння її ролі в сюжеті, а також додає колориту образу, що робить його більш запам'ятовуваним та комічним для читача.

Ім'я *Duvet* в оригіналі асоціюється з комфортом та м'якістю. Переклад як *Диван* зберігає основне семантичне поле, передаючи затишок і ліниве середовище. Переклад зберігає гумористичний відтінок, адже слово «диван» також асоціюється з відпочинком і комфортом. Це дозволяє зберегти іронічний ефект ім'я кота. Ім'я *Диван* органічно вписується в українську мову і зберігає гумористичний контекст, що допомагає читачам краще сприймати персонажа.

Переклад *Mouse* як *Мишка* зберігає основне значення як маленька тварина, але додає певний емоційний відтінок. Слово *Мишка* має тепліший і ніжніший відтінок, що може зробити персонажа більш привабливим і

миловидним для українських читачів, особливо для молодшої аудиторії.

Переклад імен і назв має безпосередній вплив на сприйняття персонажів і їх функцію в тексті. Перекладачі, зберігаючи або адаптуючи певні елементи, допомагають читачам сприймати героїв у відповідному контексті, створюючи потрібний комічний ефект або емоційний відгук. Переклад творів, що містять елементи гумору та іронії, вимагає високої культурної чутливості. Перекладачі повинні не лише передавати зміст, але й зберігати культурні та іронічні нюанси, щоб забезпечити адекватність сприйняття для нової аудиторії.

Переклад є творчим процесом, що вимагає тонкого балансу між збереженням оригінального змісту та адаптацією до нової культурної ситуації. Ретельне обдумування перекладацьких рішень щодо номінацій персонажів може суттєво вплинути на ефективність комунікації між авторами і читачами різних мовних і культурних середовищ.

Варто зазначити, що особливості номінацій персонажів в творах Джеремі Стронга, зокрема в діалогії «Гармидер у школі», циклі повістей «Ракета на чотирьох лапах» та інших, також можна розглядати через призму постмодернізму, який відзначається іронією, метапрозаїчними елементами та порушенням традиційних літературних форм. В постмодернізмі номінації персонажів набувають важливого значення не лише як інструмент ідентифікації, але й як спосіб взаємодії з читачем. Вони створюють специфічну атмосферу, де герої і читач перебувають у постійній взаємодії, а жанрові межі стають розмитими, надаючи твору унікальну багатозначність.

Такі особливості вимагають від перекладача не лише високої мовної майстерності, але й глибокого розуміння постмодерністських підходів до літератури. Перекладач повинен зберегти гумор, іронію та метатекстуальність, що є суттєвими для цього жанру, а також передати специфічну фрагментарність тексту, зберігаючи динамічність і швидкість сприйняття. Важливо також, щоб номінації персонажів, часто перебільшені та абсурдні, не втратили своєї комічної

природи, одночасно підкреслюючи соціальну або культурну роль персонажів у контексті їх взаємодії з іншими персонажами і світом.

Переклад серій творів у контексті постмодерністської літератури вимагає особливого підходу, оскільки у цих творах часто відбувається змішування жанрів, порушення канонів та використання нетрадиційних стилістичних прийомів. В такому випадку перекладач має знаходити баланс між збереженням ідентичності оригінальних номінацій та адаптацією їх до культурних і мовних особливостей приймаючої аудиторії.

Серії книг, орієнтовані на молодіжну аудиторію, як наприклад у творчості Джеремі Стронга, не просто відображають зовнішні конфлікти, але й торкаються глибших, часто підсвідомих аспектів самоідентифікації, що важливо передати через точні номінації. Перекладач повинен враховувати, що саме ці елементи – іронія, пародія, а також нестабільність ідентичностей – є суттєвими для молодіжної літератури постмодерністського спрямування. Ось чому переклад таких творів має бути не просто механічним відтворенням тексту, а творчим актом, який враховує всі ці фактори і сприяє створенню повноцінного, багатозначного досвіду для українського читача.

Таким чином, особливості номінацій у серії творів *young adult* Джеремі Стронга не лише відображають динамічність і складність жанру, але й вказують на потребу в урахуванні постмодерністських тенденцій в перекладі, що дозволяє більш адекватно передавати багатозначність, іронічний підтекст і складність персонажів.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене у цій роботі, ставило за мету проаналізувати номінації персонажів як композиційної домінанти повістей Джеремі Стронга, зосереджуючи увагу на взаємозв'язку вибору номінацій із точкою зору персонажів, розвитком сюжетних подій і формуванням їхньої ідентичності. Усі поставлені завдання були нами виконані.

У процесі дослідження було проаналізовано поняття «номінація» у лінгвістиці та літературознавстві, що стало основою для подальшого аналізу. Було визначено, що номінація, яку ми розуміємо як процес концептуалізації, що відбувається через зв'язування мовної одиниці з концептом або категорією у свідомості носіїв мови, у контексті літератури *young adult* є важливим засобом розкриття ідентичності персонажів та передачі ключових ідей твору. Розглянуто класифікації номінацій, серед яких автономні та неавтономні, первинні та вторинні.

У ході роботи проаналізовано повісті Джеремі Стронга «Гармидер у школі» та «Ракета на чотирьох лапах», оскільки вони демонструють різноманітні стилістичні та сюжетні прийоми, що дозволяють глибше дослідити функції номінацій у контексті творів жанру *young adult*. Ці повісті відображають специфіку використання номінацій для розкриття характерів і динаміки сюжету. Встановлено, що у цих творах номінації персонажів виконують ідентифікаційну, семантичну та естетичну функції. Аналіз номінацій дозволив виявити, як вони змінюються залежно від ситуацій, сюжетних подій та точок зору мовців. Розкрито роль номінацій як засобу комунікації між автором, текстом і читачем, а також їхню здатність передавати ключові ідеї твору через літературні образи.

Аналіз номінацій у повістях Джеремі Стронга дозволив виявити, що для текстів цього автора характерне використання вторинної номінації. Це проявляється у використанні асоціативних і образних найменувань, які мають не

лише ідентифікаційну функцію, але й виконують важливу естетичну та символічну роль. Вторинні номінації базуються на грі слів, метафорах, метоніміях та інших лексико-семантичних трансформаціях, що відображають іронічний стиль автора та додають глибини образам персонажів.

Було розглянуто вплив перекладу на сприйняття персонажів українськими читачами. Підтверджено, що вдала адаптація номінацій дозволяє зберегти баланс між змістовною точністю та культурною прийнятністю, що є важливим для молодіжної літератури. У перекладах українською мовою принцип вторинної номінації здебільшого збережено. Перекладачі зуміли адаптувати стилістичні й семантичні особливості, однак у деяких випадках відзначається часткова втрата символізму та контекстуальних асоціацій, що може впливати на глибину сприйняття окремих персонажів українськими читачами.

Ознаки літератури постмодернізму також чітко прослідковуються у творах Джеремі Стронга. Серед таких рис можна виділити іронію, гумор, гру з реальністю та порушення традиційного сприйняття тексту. Іронія та гумор є ключовими елементами, які створюють сатиричний і водночас абсурдний тон творів. Гра з реальністю проявляється через введення елементів фантастики у реалістичний сюжет і підкреслення вигаданості описаного. До таких рис належать жанрова невизначеність, що проявляється у поєднанні елементів гумору, драми, фантастики та соціальної сатири, залучаючи читача до співучасті у літературній грі. Ці особливості підкреслюють постмодерністський характер творчості Стронга, що робить її актуальною та цікавою для сучасної молодіжної аудиторії.

На основі отриманих результатів зроблено висновок, що номінації у літературі *young adult* є потужним інструментом не лише для створення унікального образу персонажа, але й для формування зв'язку між текстом і читачем. Вони сприяють глибшому розумінню внутрішнього світу персонажів,

їхніх соціальних і психологічних аспектів, а також впливають на загальне сприйняття твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Л., Лепко Г. Основні визначення типів номінації в сучасному мовознавстві. *Рідний край*. 2010. №. 1. С. 86-90
2. Бичек Г. Способи номінації та функції власних імен у серії романів Ерін Хантер «Воїни». *Наукові записки. Серія: філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (3). С. 338-341
3. Винник В. Дитяча література: до проблеми бінарності текстів. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2011 Вип. 60. С. 197-199
4. Вовк О. Типи і засоби номінації в українській мові. *Другий міжнародний конгрес україністів. Доповіді і повідомлення. Мовознавство*. Львів: Ін-т українознавства. 1993. С. 115-121
5. Галич О, Назарець В, Васильєв Є. Теорія літератури. К.: Либідь. 2001. С. 488
6. Гетьманець М., Михайлин І. Сучасний словник літератури та журналістики. Х.: Прапор. 2009. С. 384
7. Гнідець У. Література для юнацтва : простота і складність наративного дискурсу (наприкладі роману «Маргаритко, моя квітко» Крістине Нестлінгер). *Слово і час*. 2012. № 10. С. 36-41
8. Головенко К. Вторинна номінація та внутрішня форма слова. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. 2012. Вип. 105 (1). С. 137-140.
9. Дьячок Н. Основи теорії мовленнєвої номінації (на матеріалі номем з домінантою-словосполученням). Дніпро: Ліра. 2023. С. 226
10. Зайцева В. Метонімія як спосіб вторинної номінації у мові друкованих засобів інформації : дис. канд. філол. наук: 21.10.2009. Дніпропетровськ. 2009. С. 215
11. Іваненко К. Проблема теорії номінації у лінгвістиці. *Studia methodologica*. 2014. № 36. С. 121-124
12. Карпенко Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. *Записки з ономастики*. 2000. Вип. 4. С. 69-71
13. Карпіловська Є. Вторинна номінація в сучасній українській мові: тенденції розвитку. *Лінгвістичні студії: зб. наук. праць*. Київ. 2010. Вип. 20. С. 28–32.
14. Кизилова В. Література для дітей та юнацтва як поліінтерпретаційний феномен. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 3 (238). С. 21-29
15. Косенко Н., Рябовол С. Функціонування одиниць повторної номінації у художньому тексті. *Проблеми загального і слов'янського мовознавства*. 2018. № 2. С. 16-24
16. Купріян О. Дітям не читати: про що література для Young і New Adult? Культ критики. / опубліковано 10.04.2024. URL: <https://kultkrytyky.com/dityam-ne-chytaty-pro-shho-literatura-dlya-young-i-new-adult/> (дата звернення: 01.12.2024)

- 17.Лазарєва Т. Сюжетність і актуальність підліткової літератури «young adult». Сучасна наука: теоретичні та прикладні аспекти. Матеріали VII Всеукраїнської мультидисциплінарної науково-практичної Інтернет-конференції (Житомир, 31 липня 2022). Київ : Яроченко Я. 2022. С. 65-69
- 18.Літературознавча енциклопедія. / Ред. кол.: Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія». 2007. С. 624
- 19.Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К.: ВЦ «Академія». 2006. С. 752
- 20.Матковська І. Компаративний аспект лексико-семантичних особливостей перекладу авторських номінацій у фентезійних творах. *Філологічні трактати*. 2012. Т. 4 (4). С. 80–84
- 21.Микитенко А. Процес номінації у сучасній лінгвістиці: семасіологічний та ономасіологічний підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 21 (2). С. 30-32
- 22.Ніколаєва Т. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову. *Проблеми гуманітарних наук. Серія: Філологія*. 2018. Випуск 42. С. 119-127
- 23.Приблуда Л. Засоби творення вторинної номінації: лінгвістичний аспект. *Збірник наукових праць «Нова філологія»*. 2022. № 88. С. 92-96
- 24.Приблуда Л. Структура та стилістичні функції вторинних номінацій в українській художній прозі початку XXI століття. Київ. 2018. С. 218
- 25.Приходько Ю. Особливості функціонування оцінної лексики в художньому мовленні (на матеріалі роману Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону»). Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра. Харків. 2021. С. 61
- 26.Пушик Н. Особливості перекладу художніх творів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022 № 54. С. 208-211
- 27.Рудько О. Гумористична модальність творів дитячої літератури (На матеріалі української, англійської, французької дитячої літератури кінця XX - початку XXI століть). Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Філологія. Літературознавство. 2014. Т. 240. Вип. 228. С. 67-71
- 28.Савчук Г. Дашкова К. Особливості перекладу художньої літератури. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. № 35 (2). С. 79-81
- 29.Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава: Довкілля. Київ. 2008. С. 711

30. Сорочан А. Перифразовані номінації в художньому дискурсі перекладної підліткової літератури. *Молодий вчений*. 2023. № 1.1 (113.1). С. 82-85
31. Ткаченко А, Таловиря Г. Особливості ідіостилю Джеремі Стронга на прикладі серії книг *The Hundred Mile an Hour Dog* (в українському перекладі Ракета на чотирьох лапах). Матеріали 74-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 25 квітня-21 травня 2022). Полтава : Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка. 2022. Т. 1. С. 352-354
32. Українська мова: Енциклопедія. / Ред. кол.: В. Русанівський та інші. Київ: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. 2004. С. 824
33. Шевченківська енциклопедія : у 6 т. / Гол. ред. М. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка. 2015. Том 6. С. 693-696
34. Шулькова К. Тенденції розвитку дитячої літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. Випуск V. С. 294-303
35. Шутак Л. Вторинна номінація як проблема сучасного теоритичного мовознавства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2014. Вип. 20. С. 68-73
36. Шутак Л. Проблема непрямого найменування в теоріях мовної номінації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2015. Вип. 51. С. 125-127
37. Barthes R. Proust og navnene. In *I tegnets tid*. Oslo: Pax. 1994. P. 63-71
38. Bertills Y. *Beyond Identification: Proper Names in Children's Literature*. Åbo akademis förlag. 2003. P. 280
39. Blakemore E. A Brief History of Young Adult Fiction. *JSTOR Daily*. / published 10.04.2015. URL: <https://daily.jstor.org/history-of-young-adult-fiction/> (дата звернення: 07.09.2024)
40. Bucher K. Manning M. L. *Qualities of Young Adult Literature*. Pearson Allyn Bacon Prentice Hall. / published 05.05.2014. URL: <https://web.archive.org/web/20170706180808/https://www.education.com/reference/article/qualities-young-adult-literature/> (дата звернення: 07.09.2024)
41. Cart M. The Value of Young Adult Literature. *Young Adult Library Services Association (YALSA)*. / published 08.05.2008. URL: <https://www.ala.org/yalsa/guidelines/whitepapers/yalit> (дата звернення: 07.09.2024)
42. Clifford G. *Albatross Symbolism & Meaning (Totem, Spirit & Omens)*. *World Birds Joy of Nature*. / published 24.09.2021. URL: <https://worldbirds.com/albatross-symbolism/#symbol> (дата звернення: 13.09.2024)

43. Docherty T. Reading (Absent) Character. Towards a Theory of Characterization in Fiction. Oxford: Clarendon. 1983. P. 312
44. Dvořáková Ž. Notes on functions of proper names in literature. Journal of the International Council of Onomastic Sciences. 2018. P. 33-48
45. Gibka M. The Functions of Proper Names in the Literary Work of Art. *Symbolae Europaeae. Studia Humanistyczne Politechniki Koszaliniej*. 2015. № 8. P. 79-91
46. Grimaud M. Onomastics and the Study of Literature. *Yearbook of Comparative and General Literature*. 1989. Vol. 38. P. 16-35
47. Hanks, Patrick Dictionary of American Family Names. Oxford, UK: Oxford University Press. 2003. P. 3516
48. Iliescu A. Names and naming in literary works. *Review of contemporary philosophy*. 2015. № 14. P. 144-149
49. Jakobson R. Language in Relation to Other Communication Systems. Word and Language. 1971. Vol. 2. P. 570-579
50. Kayser W. The grotesque in Art and Literature. New York. Columbia University Press. 1957. P. 224
51. Lukens R. Critical handbook of Children's Literature. New York: Harper Collins. 1990. P. 309
52. Malo-Juvera V. Hill C. The Young Adult Canon: A Literary Solar System. London: Routledge. 2019. P. 16
53. Moore J. N. Interpreting Young Adult Uterature: Literary Theory in the Secondary Classroom. Heinemann. 1997. P. 202
54. Mukařovský J. Aesthetic Function, Norm and Value as Social Facts. Ann Arbor: University of Michigan. 1970. P. 102
55. Nida E. Toward a Science of Translating. With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden: Brill. 1964. P. 331
56. Nikolajeva M. The Changing Aesthetics of Character in Children's Fiction. *Style*. 2001. № 35(3). P. 430-453
57. Nilsen D. Nilsen A. Names and Naming in Young Adult Literature. Scarecrow Press. 2007. P. 190
58. Norman T. World of Baby Names: A Rich and Diverse Collection of Names from Around the Globe. Penguin Publishing Group. 2003. P. 640
59. Nouh A. Fouad J. F. The Power of Names: Name Translation in Young Adult Fiction. *International Journal of Childhood and Women's Studies*. 2022. № 2. P. 34-62
60. Proukou K. Young Adult Literature: Rite of Passage or Rite of Its Own. *The Alan Review*. 2005. № 32(3). P. 62-68

61. Stephens J. Young Adult: A Book by Any Other Name Defining the Genre. *The Alan Review*. 2007. № 35(1). P. 34-42
62. Vetch R. Shrapnel. *Dictionary of National Biography*. 1897. Vol. 52. P. 163–165.
63. Windt B. Personal Names and Identity in Literary Contexts. *Names and Identities. Oslo Studies in Language*. 2012. № 4 (2). P. 273–284

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

64. Стронг Дж. Гармидер у школі. Пер. А. Поритко. Видавництво Старого Лева. 2020. С. 102
65. Стронг Дж. Ракета на чотирьох лапах. Пер. В. Морозова. Видавництво Старого Лева. 2005. С. 192
66. Strong J. *Pandemonium At School*. Puffin Books. 1999. P. 55
67. Strong J. *The Hundred-Mile-an-Hour Dog*. Puffin Books. 2007. P. 128

ДОДАТОК А

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Коментар щодо відтворення стилю автора
1.	Mr. Shrapnell	Містер Шрапнель	Еквіваленція	Переклад зберігає метафоричний і комічний ефект, пов'язаний із військовими асоціаціями, які додають до вибухового характеру персонажа.
2.	Mrs. Bunt	Пані Штурх	Адаптація	У перекладі використано слово з української мови, яке передає образ людини, що втручається у чужі справи, зберігаючи гумористичний відтінок і характер персонажа.
3.	Dullandon Primary School	Далендонська школа	Еквіваленція	Збережено звучання назви, однак втрачено гру слів (<i>dull – нудний</i>), що змінює сприйняття іронії школи як місця одноманітного навчання.
4.	Violet Pandemonium	Лілія Гармидер	Адаптація	Ім'я та прізвище адаптовані для української аудиторії. Прізвище «Гармидер» передає комічний ефект і стиль персонажа, хоч «Лілія» змінює асоціації з «Violet». Український варіант «Лілія» зберігає загальну квіткову символіку, але додає знайоміші для українського читача конотації, такі як краса, ніжність, проте водночас залишається менш суворим і елегантним. Таким чином, адаптація імені дозволяє створити ближчий до українського культурного контексту образ персонажа, зберігаючи його ключові стилістичні риси.

5.	Shrapnoodle	Шрапнель	Транскрипція	Збережено звучання, але втрачено додаткову комічну гру слів з <i>noodle</i> (локшина), що могло посилити ефект гумору в оригіналі.
6.	Duvet	Диван	Адаптація	Переклад передає ідею комфорту та лінощів, асоційовану з котом. Заміна «ковдра» на «диван» відповідає культурним очікуванням українських читачів.
7.	Norman	Норман	Запозичення	Збережено звучання і нейтральність імені. Це підкреслює іронію, що папуга носить звичайне людське ім'я.
8.	Trevor Larkey	Тревор Ларкі	Транскрипція	Ім'я і прізвище передані без змін, що зберігає стиль автора. Використано транскрипцію, адже ці імена не мають глибоких культурних асоціацій.
9.	Streaker (собака)	Стрілка	Адаптація	Переклад передає динаміку і швидкість персонажа, адаптуючи звучання для українського читача.
10.	Tina	Тіна	Запозичення	Ім'я залишено без змін, що дозволяє зберегти автентичність і нейтральність персонажа.
11.	Charlie Smugg	Чарлі Смаг	Транскрипція + адаптація	Ім'я транскрибовано, а прізвище адаптоване, щоб зберегти звучання і додати іронічний відтінок, хоч і втрачено частину ігрового змісту слова <i>smug</i> (самовдоволений).
12.	Sergeant Smugg	Сержант Смаг	Транскрипція + адаптація	Збережено звучання оригінального імені, адаптація прізвища передає комічний характер.

13.	Mouse	Мишка	Еквіваленція	Переклад підкреслює іронію, що величезний собака має ім'я «Мишка». Додано теплий емоційний відтінок для українських читачів.
14.	Frogmouth Freddie	Жаборотий Фредді	Калькування	Збережено основну ідею і комічний ефект через буквальний переклад. Перекладач вдало адаптував іронію.
15.	Piddle, Tiddle and Widdle	Сюсік, Дзюрик і Пісюрик	Адаптація	Імена перекладено, зберігаючи гумористичний відтінок. Використано зменшувально-пестливі форми, що робить імена зрозумілими та кумедними для українських читачів.
16.	Mr. Slocumber	Містер Слокамбер	Транскрипція	Прізвище передано без змін, що зберігає звучання і дозволяє зберегти легкий комічний ефект.
17.	Hundred-mile-an-hour dog	Ракета на чотирьох лапах	Адаптація	Назва передає динаміку і характер собаки. Переклад зберігає гумор і стиль автора, адаптуючи вираз для української аудиторії.
18.	Pudding man	Чолов'яга-Пудинг	Калькування + адаптація	Збережено основну ідею і комічний ефект. Слово «чолов'яга» додає українського колориту, що підкреслює гумор.

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти УМСФ**

Я, Фідик Анастасія Олегівна, студентка II курсу магістратури, заочної форми навчання, факультету економіки, бізнесу та міжнародних відносин, спеціальність 035 «Філологія», освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська», адреса електронної пошти nfidyk04@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Особливості номінації в літературі young adult. (на прикладі творчості Дж.Стронга)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Фідик Анастасія Олегівна

_____

Дата

_____

Підпис

ПІП (студентки)